

JAWS for Windows 6.20  
oktatóanyag

# **JAWS for Windows 6.20**

oktatóanyag

Kiadja az „Informatika a látássérültekért” Alapítvány  
<http://www.infoalap.hu>

## 1. Bevezetés

Köszöntjük Önt! A következőkben a JAWS 6.20 program használatának alapjaival ismerkedhet meg.

Az oktatóanyag sem a Windows, sem a JAWS használatát nem kívánja részletesen tárgyalni. Sokkal inkább szeretnénk Önt megismertetni a JAWS nyújtotta lehetőségekkel, hogy könnyebben vehesse birtokba a napjainkban nagy népszerűségnek örvendő grafikus operációs rendszert, a Windowst.

A bemutató során megismerkedhet a JAWS program telepítésével, valamint a Windows rendszer alapfogalmaival. Ezt követően a JAWS, illetve néhány gyakran használt alkalmazás működéséről ejtünk néhány szót.

Az anyag elkészítése során újonnan telepített operációs rendszert használtunk, így a Windows és a JAWS alapbeállításait, illetve azok módosítását is megismerheti. Felhívjuk figyelmét, hogy az Ön rendszere a bemutatottól eltérően is működhet, még akkor is, ha hűen követi a bemutató minden lépését. Mint minden más területen, a számítástechnikában sincs két egyforma rendszer.

Meg kell még említenünk, hogy a bemutató során asztali számítógépet használtunk, s ennek megfelelően a JAWS billentyűparancsait az asztali számítógépekhez javasolt billentyűzetkiosztással adjuk meg. Ez azt jelenti, hogy a JAWS által használt módosítóbillentyű az Insert.

Mindenekelőtt telepítsük a JAWS-t.

## 2. A JAWS telepítése

A JAWS programot használatbavétel előtt telepíteni kell. Ez azt jelenti, hogy a program állományai rákerülnek számítógépe merevlemezére, illetve létrejönnek azok a beállítások, melyek megkönnyítik a képernyőolvasó használatát. A telepítés része az úgynevezett hitelesítés is. Ennek során Ön tudatja a JAWS programmal, hogy engedéllyel használja azt. Ezt egy – a számítógép által értelmezhető – kódsorozat segítségével teheti meg, amely a hitelesítő lemezen található.

A JAWS használatához a következő rendszerösszetevőkre van szükség:

*JAWS Standard* verzió esetében Windows 95, Windows 98, Windows Millennium Edition, vagy Windows XP Home Edition operációs rendszerrel működő személyi számítógépre.

A *JAWS Professional* verzió Windows NT 4.0, Windows 2000 és Windows XP Professional operációs rendszeren is működik.

Ha a JAWS részét képező *Eloquence* vagy *Profivox* szintetizátorszoftvert szeretné használni, akkor a használt Windows operációs rendszerrel kompatibilis *hangkártyára* is szüksége van. Ha nem rendelkezik hangkártyával, akkor a JAWS programmal kompatibilis *beszédszintetizátor-hardvert* vagy egy frissíthető *Braille-kijelzőt* kell beszereznie. Hangkártya nélkül azonban a telepítő nem nyújt beszéd támogatást a telepítési folyamat közben, javasoljuk tehát, hogy kérje látó személy segítségét.

Legalább 64 MB *memória* szükséges. A Windows 2000 Professional és a Windows XP operációs rendszer 128 MB memóriát igényel, de 256 MB ajánlott.

A Windows 95/98/Me rendszerhez 150 MB, Windows NT/2000 Professional/XP rendszerhez pedig csaknem 200 MB szabad *merevlemez-terület* szükséges.

Szüksége van még VGA vagy nagyobb felbontású *videocsatlóra* (256 színű Super VGA ajánlott).

A Windows XP operációs rendszer működéséhez 233 MHz-es, vagy annál gyorsabb *processzor* szükséges, Windows 95 vagy Windows 98 rendszer esetén már akár egy 133 MHz-es processzor is elegendő a JAWS futtatásához, bár teljesítménye bizonyos esetekben gyengének mutatkozhat. A legtöbb rendszerhez hasonlóan minél gyorsabb a processzor és minél több memória van a számítógépben, annál nagyobb a teljesítmény, és annál jobban működik a program.

A telepítés megkezdéséhez helyezze a JAWS programot tartalmazó CD lemezt a CD-meghajtóba. Alapértelmezés szerint a Windows automatikusan elindítja a telepítőt. Abban az esetben, ha a lemez behelyezését követő fél percben nem hangzik el a telepítőprogram üdvözlőszövege, kézzel kell elindítania a telepítőt. Ehhez tegye a következőket:

1. Üsse le a Ctrl+Esc billentyűket a *Start* menü megnyitásához.
2. Magyar nyelvű Windows esetén az F, angol nyelvű Windows esetén az R billentyű leütésével nyissa meg a *Futtatás* párbeszédpanelt.
3. Gépelje be: *x:\setup* (ahol X a CD-meghajtó betűjele).

Ha a fenti lépéssorozatot helyesen hajtotta végre, vagy ha a telepítő automatikusan elindult, a program emberi hangon köszönti Önt. A telepítés folytatásához üsse le az Enter billentyűt. Ekkor a képernyőn megjelenik a JAWS program logója, melyet dallam kísér. Előfordulhat, hogy néhány rendszerösszetevő telepítése miatt még a JAWS telepítése előtt újra kell indítani a számítógépet. Erről minden esetben tájékoztatást kap; nem kell mást tennie, mint az Enter billentyűvel jóváhagyni az újraindítást.

Ezt követően elindul a telepítő, s a következő szöveg hangzik el, immár a Profivox hangján:

/J/

*A JAWS hat pont húsz telepítése*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Üdvözljük a JAWS for Windows programban!*

*A telepítés folytatása előtt kérjük, győződjön meg arról, hogy az összes alkalmazás mínusz beleértve a képernyőolvasó és mínusz nagyító programokat is mínusz be van mínusz e zárva.*

*A telepítés megkezdéséhez nyomja le az Enter billentyűt.*

*Tovább nagyobb gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a szóköz billentyűt.*

*Alt plusz T*

/J/

Ezen a képernyőn lehetősége van a telepítés folytatására, de a telepítőből való kilépésre is. Ha nem kívánja a JAWS programot telepíteni, üsse le a Tab billentyűt.

/J/

*Tab*

*Mégse gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

/J/

A *Mégse* gombot a Szóköz, vagy az Enter billentyű segítségével is aktiválhatja, a telepítés során azonban a gombok aktiválásához az Enter billentyűt használja, mert némely párbeszédpanelen a Szóköznek más funkciója lesz.

Üsse le az Enter billentyűt, és a következőt fogja hallani:

/J/

*Enter*

*Kilépés a telepítőből párbeszédpanel*

*Biztosan ki szeretne lépni a telepítőből?*

*Nem gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

/J/

Ha ekkor leüti az Enter billentyűt, visszakérül a telepítő program első képernyőjére. A kilépéshez üsse le a Tab, majd az Enter billentyűt.

/J/

*Tab*

*Igen gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*A JAWS for Windows telepítése megtörtént.*

*A Telepítő működése megszakadt a balzárójel z jobbzárójel JAWS telepítésének befejeződése előtt.*

*A rendszer nem került módosításra. Ha szeretné telepíteni ezt a programot egy későbbi időpontban, indítsa újra a telepítőt.*

*A Telepítőből való kilépéshez nyomja meg a Befejezés gombot.*

*Befejezés gomb.*

*Aktiválásához nyomja meg a szökőz billentyűt.*

*/J/*

A Befejezés gomb aktiválásához nyomja meg az Enter billentyűt. Ekkor a telepítőprogram futása befejeződik, ezzel a beszéd támogatás is megszűnik.

Ha a telepítés folytatása mellett dönt, lépjen a következő képernyőre az Enter billentyű segítségével.

*/J/*

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Licencszerződés*

*A JAWS program telepítésének feltétele, hogy elfogadja a Freedom Scientific cég licencszerződését, mely az alábbi szövegablakban olvasható.*

*Ha figyelmesen elolvasta és elfogadja a szerződést, nyomja meg az Igen gombot a telepítés folytatásához. Ha a Nem gombot nyomja meg, ez azt eredményezi, hogy a telepítés nem történik meg.*

*A nyílbillentyűk segítségével olvashatja el a licencszerződést.*

*Szerkesztőmező*

*/J/*

A licencszerződés elolvasása javasolt, hiszen tájékoztatást kap a JAWS használatának feltételeiről. Akárcsak egy szövegszerkesztőben, használhatja a nyílbillentyűket a szöveg olvasásához, de az Insert+Lenyíl segítségével felolvastathatja az egész szöveget. A folyamatos felolvasást a Ctrl billentyűvel szakíthatja meg, ilyenkor a szövegkurzor az utoljára olvasott szó környékén áll meg, egy ismételt Insert+Lenyíl leütése pedig azt eredményezi, hogy az olvasás ott folytatódik, ahol abbamaradt. Nézzük meg ezt a gyakorlatban is: üsse le az Insert+Lenyíl billentyűparancsot.

*/J/*

*Licencszerződés*

*A program honosított változata az Macskaköröm Informatika a látássérültekért macskaköröm alapítvány támogatásával készült.*

*Üres*

*/J/*

A felolvasást a Ctrl billentyűvel szakíthatja meg. Az „üres” szót azért mondta a JAWS, mert egy üres soron szakadt meg a felolvasás.

Ha végigolvasta és elfogadja a licencszerződést, üsse le az Enter billentyűt a továbblépéshez.

*/J/*

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Válassza ki a telepítés típusát az alábbiak közül: automatikus, irányított vagy haladó.*

*Ha többet szeretne megtudni a kiválasztott telepítési módról, nyomja meg az Insert plusz F1 billentyűkombinációt.*

*Automatikus választógomb bejelölve*

*1 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz A*

*/J/*

Itt adhatja meg, hogy milyen módon kívánja telepíteni a JAWS programot. Mint elhangzott, az aktív vezérlőelem egy választógomb, melyből három található ezen a képernyőn. A telepítési módok közül a Fel- és Lenyíl billentyűk segítségével választhat egyet.

Mindegyik telepítési módról kérhet információt az Insert+F1 billentyű segítségével. Ehhez válassza ki a kívánt telepítési módot, majd nyomja meg a fenti billentyűparancsot. Hallgassuk meg, milyen információkat ad a JAWS az egyes telepítési módokról. Mivel az első kiválasztott állapotban van, az Insert+F1 billentyűt máris használhatjuk. Ezután a Lenyíl segítségével a következő választógombra lépve ismét kérhetjük a funkció leírásának felolvastatását.

*/J/*

*Ebben az üzemmódban a JAWS, a magyar nyelvet támogató Profivox és az idegen nyelveket támogató Eloquence és SAPI 5 beszédszintetizátorok lesznek telepítve. Válassza az irányított vagy a haladó telepítési módot, ha más összetevőket is szeretne telepíteni.*

*Irányított választógomb bejelölve*

*2 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz I*

*Az irányított telepítés során párbeszédpanelek jelennek meg, melyek lépésenként végigvezetik Önt a telepítési folyamaton.*

*Haladó választógomb bejelölve*

*3 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz H*

*Haladó telepítési módban egy fanézet segítségével választhatja ki a telepítendő összetevőket.*

*Ez a telepítési mód a gyakorlott felhasználók számára javasolt.*

*/J/*

Az automatikus telepítés a legegyszerűbb, ebben az esetben ugyanis a fent említett összetevők kerülnek a merevlemezre – az Ön beavatkozása nélkül. Válassza tehát ezt az üzemmódot, ha most ismerkedik a Windows rendszerrel, vagy akkor, ha nem kíván az elhangzottaktól eltérő beállításokat megadni.

Mivel előfordulhat, hogy a Profivoxon és az Eloquence-en kívül más beszédszintetizátort kíván telepíteni, alább az *Irányított üzemmódot* mutatjuk be.

*/J/*

*Irányított választógomb bejelölve*

*2 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz I*

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Célmappa megadása*

*Adja meg a mappát, amelybe a telepítendő fájlok kerülnek.*

*A JAWS program az alábbi mappába kerül.*

*Ha ez megfelel Önnek, nyomja meg az Enter billentyűt. Ha a programot egy másik mappába kívánja telepíteni, nyomja le az Alt plusz A billentyűkombinációt. A megjelenő párbeszédpanelen megadhatja az új mappanevet.*

*c:\Program Files\Freedom Scientific\JAWS\6.20*

*Tovább nagyobb gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a szóköz billentyűt.*

*Alt plusz T*

*/J/*

Ajánlott a mappanevet a javaslatnak megfelelően változatlanul hagyni, hacsak nem elengedhetetlen a megváltoztatása. A telepítő arra a meghajtóra telepíti a programot, melyen a Windows is található.

*/J/*

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Beszédszintetizátorok kiválasztása*

*A JAWS részét képező Eloquence beszédszintetizátor automatikusan telepítésre kerül. Ha többet szeretne megtudni a kiválasztott összetevőről, nyomja le az Insert plusz F1 billentyűkombinációt.*

*Összetevők Fa nézet*

*Accent SA nincs bejelölve*

*1 per 10*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

*/J/*

Mivel ez egyszintes fa nézet, csak a Fel- és a Lenyíl billentyűkkel mozoghat a beszédszintetizátorok listáján.

*/J/*

*Apollo 2 nincs bejelölve*

*2 per 10*

*/J/*

Az Insert+F1 billentyű segítségével információt kérhet a kiválasztott beszédszintetizátorról.

*/J/*

*Ezt a külső beszédszintetizátort soros porton keresztül lehet csatlakoztatni a számítógéphez. Használható Windows 95/98/NT/2000/XP rendszereken.*

*/J/*

Ahhoz, hogy a kiválasztott beszédszintetizátort telepítse, a Szóköz billentyűvel be kell jelölnie.

*/J/*

*Apollo 2 bejelölve*

*2 per 10*

*/J/*



Mivel ez a beszédmotor jelenleg nincs telepítve a rendszerre, töröljük a telepítendő összetevők listájából. Ezt szintén a Szóköz billentyűvel tehetjük meg:

/J/

*Apollo 2 nincs bejelölve*

*2 per 10*

/J/

Felhívjuk figyelmét, hogy tetszőleges számú beszédszintetizátort jelölhet meg telepítésre még akkor is, ha azok nincsenek csatlakoztatva számítógépéhez, vagy – szoftveralapú beszédszintetizátor esetén – nincsenek telepítve. Egy beszédszintetizátor megjelölésekor ugyanis csak annak támogatását telepíti. Annak sorrendje, hogy magát az eszközt, vagy a JAWS által nyújtott támogatást telepíti előbb, nincs meghatározva; figyeljen azonban arra, hogy olyan eszközt ne használjon a JAWS programmal, amely nincs telepítve rendszerén. Ha megadta a telepíteni kívánt beszédszintetizátorokat, lépjen tovább az Enter billentyű segítségével.

/J/

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Elsődleges beszédszintetizátor*

*Válassza ki az alábbi listából az alapértelmezés szerint használni kívánt beszédszintetizátort.*

*Ha ez nem szerepel a listán, a Tab billentyű segítségével lépjen a Vissza gombra, és nyomja meg az Enter billentyűt. Ezzel visszalép az előző képernyőre, ahol telepítendőként megjelölheti a kívánt eszközt, mely ezután megjelenik ebben a listában.*

*Elsődleges eszköz Kombinált listamező*

*Profivox magyar szövegfelolvasó rendszer*

*3 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz E*

/J/

A listában az alapértelmezés szerint kijelölt beszédszintetizátor a Profivox, hiszen ez beszél a JAWS használata során.

Figyelem! Induláskor az itt megadott beszédszintetizátort használja a JAWS, tehát ha olyan eszközt ad meg, amely nincs telepítve, nem fogja tudni használni a képernyőolvasót. Ugyanez fordulhat elő, ha a *Néma* üzemmódot jelöli meg alapértelmezett beszédszintetizátorként. Érdemes tehát változtatlanul hagyni ezt a beállítást.

/J/

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*További nyelvi modulok az Eloquence-hez*

*Alapértelmezés szerint az összes nyelvi modul telepítésre kerül az Eloquence-hez. A Szóköz billentyű segítségével törölje a jelölést azon nyelvi modulok neve mellől, melyeket nem kíván telepíteni.*

*Összetevők Fa nézet*

*Brit angol bejelölve*

*1 per 9*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

*/J/*

Ha Ön több nyelven is kíván szöveget olvasni (például idegen nyelvek tanulása esetén), megadhatja, hogy mely nyelvi modulokat kívánja használni. A Fel- és Lenyíl billentyűkkel mozoghat a listában, a Szóköz billentyűvel pedig bejelölheti az aktuális listaelemet, illetve megszüntetheti az elem bejelöltségét.

Felhívjuk figyelmét, hogy a telepíthető nyelvi modulokat csak az Eloquence beszédszintetizátorral használhatja. Ehhez tehát át kell váltania a Profivoxról az Eloquence-re, majd a használni kívánt nyelvi modulra.

Az egyszerűség kedvéért telepítsük most az összes nyelvi modult. Mivel mindegyik be van jelölve, az Enter billentyű segítségével lépünk tovább.

*/J/*

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Telepítendő Braille-kijelzők kiválasztása*

*Ha többet szeretne megtudni a kiválasztott összetevőről, nyomja le az Insert plusz F1 billentyűkombinációt.*

*Összetevők Fa nézet*

*Pacmate Display nincs bejelölve*

*1 per 25*

*/J/*

Ez a párbeszédpanel teljesen azonos a beszédszintetizátorok kiválasztását lehetővé tévővel. Ha rendelkezik Braille-kijelzővel, válassza ki azt a listából, majd jelölje be. Ezzel telepíti Braille-kijelzőjének támogatását, melynek eredményeként nemcsak beszédes visszajelzést kap munkája során, de Braille-ben is olvashatja a képernyőn megjelenő információkat, valamint a JAWS üzeneteit.

Ha megjelöl egy Braille-kijelzőt, az Enter billentyű lenyomása után a telepítő lehetőséget ad annak megadására, hogy milyen módon csatlakozik az eszköz a számítógéphez. A listában szereplő minden egyes Braille-kijelzőről megtudhatja, hogy mely operációs rendszeren mely csatlakoztatási módokat használhat. Ezt az információt az Insert+F1 billentyűvel olvastathatja fel, miután kiválasztotta a megfelelő Braille-kijelzőt. Ha a Braille-kijelző megadását lehetővé tévő párbeszédpanelt követő képernyőn megadta a csatlakoztatás paramétereit, fontos, hogy a megadott módon illessze számítógépéhez az eszközt, ellenkező esetben az nem fog megfelelően működni.

Mivel jelenleg nem áll rendelkezésünkre Braille-kijelző, lépünk tovább az Enter segítségével.

*/J/*

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Távélerést segítő összetevők kiválasztása*

*Válassza ki a távélerési összetevőket. Nyomja meg az Insert plusz F1 billentyűkombinációt, ha a kiválasztott összetevőkről többet szeretne megtudni.*

*Összetevők Fa nézet*

*Távélerési szolgáltatás ügyfélgépre nincs bejelölve*

*1 per 2*

*/J/*

A távelérési összetevőket csak abban az esetben kell telepítenie, ha számítógépéről egy másik számítógépet szeretne vezérelni. Ebben az esetben a távoli számítógépen hajthat végre műveleteket, miközben a JAWS úgy viselkedik, mintha a távoli gépen futna.

Fontos megjegyeznünk, hogy a megfelelő funkciókat mindkét gépre telepíteni kell, alapértelmezés szerint a telepítő a kiszolgálógépre szükséges fájlokat telepíti.

Lépünk tovább az Enter segítségével.

/J/

Enter

A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel

Programcsoport

Ha meg kívánja változtatni a JAWS programnak a Start menüben elfoglalt helyét, gépeljen be egy új mappanevet, vagy válasszon egy már meglévőt az alábbi listából.

Alapértelmezés szerint a JAWS a Programok menüben kerül elhelyezésre JAWS hatszáz húsz néven.

Programcsoportok kettőspont Szerkesztőmező

JAWS hatszáz húsz

Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.

Alt plusz P

Felügyeleti eszközök

/J/

Érdemes ezt a beállítást változatlanul hagyni. Minden egyes JAWS-változat ugyanis a neki megfelelő mappába kerül, mind a merevlemez mappáit, mind pedig a *Start menüben* elfoglalt helyét tekintve. Így tehát nem fordulhat elő, hogy az újabb JAWS-változat telepítése után a korábbi nem tudja többé elindítani.

/J/

Enter

A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel

A telepítés megkezdése

Kérjük, nézze át az Ön által megadott telepítési beállításokat.

Nyomja meg az Enter billentyűt, ha kezdődhet a telepítés. Ha bármelyik beállítást módosítani kívánja, a Vissza gomb segítségével teheti ezt meg.

A nyílbillentyűk segítségével olvashatja el a beállításokról készült összefoglalót.

Jelenlegi beállítások kettőspont szerkesztőmező

A szöveget a felolvasó-billentyűk segítségével olvashatja el.

Alt plusz J

/J/

A megjelenő szöveget ugyanúgy olvastathatja fel, mint korábban a licencszerződést. Használja most a folyamatos felolvasás lehetőségét, ehhez üsse le az Insert+Lenyíl billentyűket:

/J/

Célmappa kettőspont

C:\Program Files\Freedom Scientific\JAWS\6.20

Programcsoport kettőspont

JAWS hatszáz húsz

*A telepítésre kerülő beszédszintetizátorok száma kettőspont három  
Elsődleges kettőspont Profivox Magyar szövegfelolvasó rendszer  
A JAWS részét képező Eloquence  
SAPI 5*

*A telepítésre kerülő Braille-kijelzők száma kettőspont nulla  
Nincs*

*Kiválasztott nyelvi modulok az Eloquence-hez kettőspont  
Brit angol*

*Kasztíliai spanyol*

*Latin-amerikai spanyol*

*Francia*

*Kanadai francia*

*Német*

*Olasz*

*Brazíliai portugál*

*Finn*

*Kiválasztott távelérést segítő összetevők kettőspont*

*Távelérési szolgáltatás kiszolgáltóra*

*Összegzés vége. A folytatáshoz nyomja meg az Enter billentyűt.*

*/J/*

Ha a beállításokat megfelelőnek találja, üsse le az Enter billentyűt. Ha változtatni szeretne bármelyik beállításon, a *Vissza* gombbal visszafelé lépkedhet az eddig bemutatott képernyőkön. A *Vissza* gombot az Alt+V billentyű segítségével aktiválhatja. Lépünk most tovább, és kezdjük meg a telepítést.

*/J/*

*Enter*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*A telepítés folyamatban van, kérem, várjon pont pont pont*

*Megszakítás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Egy százalék*

*Kettő százalék*

*Harminchat százalék*

*Hatvanegy százalék*

*Hetvennyolc százalék*

*Kilencvenegy százalék*

*Kilencvennyolc százalék*

*Száz százalék*

*A JAWS hat pont húsz telepítése*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*A JAWS for Windows telepítése megtörtént. A telepítő befejezte a balzárójel z jobbzárójel  
JAWS telepítését a számítógépre.*

*Befejezés gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*/J/*

Lépjen ki a telepítőből az Enter billentyű segítségével. Ekkor a telepített JAWS elindul, ám a telepítés részeként még néhány lépést el kell végeznie.

/J/

*Szkriptek inicializálva*

*JAWS*

*Negyven perces demó mód*

*JAWS párbeszédpanel*

*Hitelesítéskezelő párbeszédpanel*

*A folytatás érdekében keresse meg a kulcslemezét és tegye be a meghajtóba. Ha a számítógépén fut valamilyen vírusvédő szoftver, kapcsolja ki mielőtt folytatná a hitelesítést. Egyébként válassza a futtatás demó módban lehetőséget.*

*Hitelesítés telepítése most gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

/J/

Helyezze a CD-vel együtt szállított kulcslemezt a lemezmeghajtóba, és nyomja meg a Szóköz vagy az Enter billentyűt. Ha nem kívánja most hitelesíteni JAWS programját, a Tab billentyű segítségével lépjen a *Futtatás demó módban* gombra, majd aktiválja azt.

/J/

*Tab*

*Futtatás demó módban gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

/J/

Ebben az esetben a JAWS 40 percig fog beszéd támogatást nyújtani, ez idő letelte után az újabb használat csak akkor lehetséges, ha újraindítja a számítógépet.

/J/

*tab*

*Hitelesítés telepítése most gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a szóköz billentyűt.*

/J/

A program hitelesítése néhány percet igénybe vehet. Ezalatt a következő párbeszédpanel jelenik meg:

/J/

*JAWS párbeszédpanel*

*Kívánja, hogy a JAWS program automatikusan elinduljon a számítógép bekapcsolásakor? A szolgáltatás bekapcsolásához nyomja meg az Enter billentyűt.*

*Igen gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

/J/

Ha szeretné, hogy a JAWS minden alkalommal elinduljon, amikor bekapcsolja számítógépét, nyomja le az Enter billentyűt. Ha nem kívánja igénybe venni ezt a lehetőséget, a Tab billentyűvel lépjen a *Nem* gombra, s ennek aktiválásával kapcsolja ki ezt a szolgáltatást. Sikeres hitelesítéskor a következő szöveg hallható:

/J/

*Freedom Scientific Hitelesítéskezelő párbeszédpanel*

*A hitelesítés a merevlemezére lett telepítve.*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

/J/

Ha a hitelesítés telepítése sikeres volt, lehetősége nyílik a JAWS program regisztrálására. Mivel azonban ez technikai okok miatt jelenleg nem lehetséges, kérjük, válassza a *Regisztrálás később* lehetőséget. Ha nem szeretné, hogy a JAWS a későbbiekben figyelmeztesse a regisztrációra, jelölje be az erre vonatkozó jelölőnégyzetet.

/J/

*Nincs kijelölve Lomtár*

*1 per 2*

/J/

Ezzel a JAWS program telepítése befejeződött. Mielőtt azonban használni kezdené, két dologra hívnánk fel a figyelmét.

Ha bármikor meg kíván változtatni egy – a telepítéskor megadott – beállítást, erre a *Karbantartó telepítő* segítségével nyílik lehetősége.

Ehhez tegye a következőket:

Nyissa meg a *Start* menüt, majd a *Programok* menüből válassza a *JAWS 6.20* menüt, majd ezen belül az *Eszközök* alatt találja a *Karbantartó telepítőt*, melyet az Enter billentyűvel indíthat el. Még nem testre szabott Windows XP esetében a *Start* menüben a *Minden program* menüpontban találja a *JAWS 6.20* almenüt.

/J/

*Start menu*

*Új programok vannak telepítve*

*Start Menü*

*internet*

*1 per 8*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy almenü megnyitásához használja az Enter vagy a Jobbranyíl billentyűt, az Escape vagy Balranyíl billentyűvel visszaléphet az előző menüsintre.*

*D*

*Minden program almenü*

*J*

*Játékok almenü*

*J*

*JAWS hatszáz húsz almenü*

*A JAWS mappáinak tallózása almenü*

*Eszközök almenü*

*A JAWS eltávolítása*

*A JAWS indítása a Profivox Beszédszintetizátorral*

*A JAWS indítása az Eloquence beszédszintetizátorral*

*Beállításcsomagoló*

*Beállítások importálása*

*Karbantartó telepítés*

*Enter*

*Kilépés a menükből párbeszédpanel*

*Az Install Shield Wizard indítása*

*párbeszédpanel*

*A vezérlőelemeken a Tab és Shift plusz Tab billentyűkkel lépkedhet.*

*2%*

*hetvenhárom százalék*

*A JAWS hat pont húsz telepítése*

*Asztal*

*A JAWS hat pont húsz telepítése*

*A JAWS hat pont húsz telepítése párbeszédpanel*

*Üdvözljük. A telepítő megállapította, hogy az Ön rendszerében már van egy telepített JAWS program. Mit szeretne tenni? Módosítani, kijavítani vagy eltávolítani a létező JAWS változatot? Ha többet kíván megtudni a kiválasztott karbantartási műveletről, nyomja meg az Insert plusz F1 billentyűkombinációt.*

*Módosítás választógomb bejelölve*

*1 per 3*

*/J/*

*Minden karbantartási műveletről kérhet információt az Insert+F1 billentyűvel.*

*/J/*

*Módosíthatja a beszédszintetizátorok és Braille mínusz kijelzők beállításait.*

*Javítás választógomb bejelölve*

*2 per 3*

*A javítás lehetőséget nyújt Önnek arra, hogy a jelenleg érvényben lévő beállításokkal újratelepítse a JAWS programot. Ezen folyamat közben kijavításra kerülnek azok az állományok, melyek megsérültek.*

*Eltávolítás választógomb bejelölve*

*3 per 3*

*Az eltávolítás során a teljes JAWS mappa, és az összes mínusz más mappába telepített mínusz összetevő törlésre kerül.*

*/J/*

*Ha tehát bármelyik korábban megadott beállítást módosítani szeretné, válassza a *Módosítás* lehetőséget. Ekkor a már bemutatott képernyők jelennek meg, melyeken megadhatja a beszédszintetizátorok és/vagy Braille-kijelzők új beállításait.*

*Még egy dologra szükség van, mielőtt a JAWS programot használná: a Windows rendszer néhány beállítását módosítania kell, hogy megkönnyítse mindennapi munkáját. A JAWS tulajdonképpen ezen beállítások módosítása nélkül is használható, azonban Ön kevesebb, vagy nem megfelelő információkat kap az egyes alkalmazások használatakor, ha a Windows rendszer beállításait nem módosítja.*

### 3. Windows-alapok

A Windows grafikus felület segítségével teszi könnyebbé a számítógépes munkavégzést. Ez azt jelenti, hogy a képernyőn nem parancsszavak vagy kódsorozatok jelennek meg. Helyettük ikonok – azaz kis képek, gyakran felirattal ellátva –, menük, listák, kitölthető rubrikák, bejelölhető négyzetek segítségével adhatunk a számítógépnek különböző utasításokat. A Windows képernyőolvasóval való használatát az teszi lehetővé, hogy a legtöbb esetben a fent említett elemek feliratosak, a címeket pedig a képernyőolvasó fel tudja olvasni, ezenkívül a Windows információkkal szolgál az elemek állapotáról. Például egy képernyőolvasó meg tudja határozni, hogy egy bejelölhető négyzetet bejelöltünk-e már. Meg kell továbbá említenünk, hogy a Windows többfeladatos operációs rendszer. Ez azt jelenti, hogy egyszerre több feladatot is végezhetünk a számítógéppel (szerkeszthetünk szöveget, használhatjuk a számológépet, e-mailt írhatunk, de akár a világhálót is böngészhetjük), az egyes feladatok között pedig bármikor váltogathatunk.

A Windows elindulását követően a rendszer fő képernyője jelenik meg, és a JAWS a következő szöveget mondja.

/J/

*A JAWS for Windows elindult*

*Asztal*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve Lomtár*

*1 per 2*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

A fő képernyő négy részre osztható: a legnagyobb részét az *Asztal* foglalja el, ide kerülnek a leggyakrabban használt programok, dokumentumok, mappák ikonjai. A bal alsó sarokban a *Start* gomb, mely a *Start* menü megnyitására szolgál, míg tőle jobbra, a képernyő alsó részén a *Tálca* található. A *Tálca* is két részre oszlik: egyik részére az általunk indított alkalmazások (programok) ikonja kerül (ezt a részt hívják tulajdonképpen *Tálcának*), a képernyő jobb alsó részén lévő területen pedig azon programok ikonja található, melyeket a rendszer indít el automatikusan.

Alapértelmezés szerint az *Asztal* az aktív elem, erről a JAWS tájékoztatást is adott. Mivel az *Asztal* nagyon jól használható kiindulási pont a Windowsban végzett munka során, két parancsra szeretnénk felhívni a figyelmét: az egyikkel bármikor lekérdezheti az aktív ablak címét. Ez a parancs az Insert+T, lenyomásakor a JAWS a következőt mondja:

/J/

*Cím egyenlő*

*Asztal*

/J/

Ha ettől eltérő szöveget hall, akkor vagy egy alkalmazás aktív éppen, vagy nincs aktív ablak. Ez utóbbi esetben segítséget kap a JAWS-tól, hogyan léphet az *Asztalra*, ez egyben a másik parancs: Windows billentyű+M. Ezzel a paranccsal aktívvá teheti az *Asztalt*, függetlenül attól, hogy mit csinál éppen a Windowsban.

Az is elhangzott, hogy *Nincs kijelölve Lomtár*

*1 per 2.*



Ez azt jelenti, hogy pillanatnyilag a két ikonból egyik sincs kijelölve az *Asztalon*, s az első ikon neve *Lomtár*. Egy ikont a vele való munkavégzéshez ki kell jelölni. Ha a *Lomtárat* szeretné kijelölni, nyomja le a Szóköz billentyűt.

Más ikon kijelöléséhez használja a nyílbillentyűket. Az első ikonra a Home, az utolsóra az End billentyűvel léphet. Ha tudja az ikon nevét, a kezdőbetű begépelése esetén az adott nevű ikont jelöli ki. Több, ugyanazon betűvel kezdődő név esetén néhány betű szükséges a kijelöléshez. Az ikonhoz tartozó program, mappa vagy dokumentum elindítása, illetve megnyitása az Enter billentyűvel lehetséges.

A képernyőn látható négy elem (*Asztal*, *Start* gomb, *Tálca*, *Rendszertálca*) között a Tab billentyűvel lépkedhet:

/J/

*Tab*

*Start gomb*

*A Start menü megnyitásához nyomja meg az Enter billentyűt.*

*Tab*

*Tálca JAWS gomb*

*Az elemeken a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*Tab*

*Rendszertálca Hangerő gomb*

*A gombokon a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*Tab*

*Asztal*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve Lomtár*

*1 per 2*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Elhangzott, hogy *Tálca JAWS gomb*. Ez azt jelenti, hogy a *Tálca* nem üres, és első eleme a JAWS programhoz tartozó gomb. Ha ezt a gombot aktiválja, akkor a JAWS ablaka kerül előtérbe, de természetesen igaz ez bármilyen futó alkalmazás gombjára is.

Még egy billentyűparancsra szeretnénk felhívni figyelmét, mely a *Rendszertálcán* található ikonok elérését és az azokkal végzendő műveleteket hivatott megkönnyíteni. Ez az Insert+F11.

/J/

*Válasszon a rendszertálca ikonjai közül párbeszédpanel*

*Listamező*

*Hangerő*

*1 per 3*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*

*Tab*

*Egy kattintás a jobb egérgommbal gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz K*

*Tab*

*Egy kattintás a bal egérgommbal gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz E*  
*Tab*  
*Dupla kattintás a bal egérgommbal gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz D*  
*Tab*  
*Mégse gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Escape*  
*Mappanézet Listanézet*  
*Nincs kijelölve Lomtár*  
*1 per 2*  
*/J/*

A megnyíló párbeszédpanel első eleme egy listanézet, melyben a *Rendszertálcán* elhelyezkedő ikonok találhatók. Egy listaelem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, majd a Tab billentyűvel válasszon a végrehajtható műveletek közül. A *Mégse* gomb választása esetén mindig oda kerül vissza a kurzor, ahol a billentyűparancsot kiadta; jelen esetben ez az *Asztal Lomtár* ikonja volt.

A Windows XP felülete sokat változott az előző Windows-verziókhoz képest, ezért ahhoz, hogy a JAWS program a lehető legjobban együttműködhessen a Windows rendszerrel, néhány beállítást módosítani kell. Ilyen a *Start* menü és az *Asztal* megjelenése, a *Mappák* megjelenítése és a Windows megjelenítési beállításai.

Elsőként a képernyő felbontását és színmélységét kell beállítani. A legkisebb érték 800×600 képpont és 256 szín, de javasolt az 1024×768 képpont 32 bites színábrázolással. Ha akár a felbontás, akár a színmélység az említett értékeknél alacsonyabb, problémák léphetnek fel a JAWS használata közben; előfordulhat, hogy pontatlan vagy hiányos lesz a felolvasás. Ha pedig a jelzett értékeknél jobb minőségűre állítjuk a megjelenítést, elképzelhető, hogy a JAWS nem ismer fel néhány – a képernyőn megjelenő – ábrát, így azok nevét nem olvassa fel. Javasoljuk, hogy a megjelenítés beállításában kérje látó személy segítségét, hiszen ellenőrizni kell, hogy az Ön rendszere képes-e a javasolt értékek mellett a problémamentes képmegjelenítésre.

A *Start* menü testre szabásához lépjen a *Start* gombra a Tab billentyűvel.

*/J/*  
*Tab*  
*Start gomb*  
*A start menü megnyitásához nyomja meg az Enter billentyűt.*  
*/J/*

A beállítások eléréséhez a Menü billentyűt nyomja le, melyet a legtöbb billentyűzetten a jobb oldali Ctrl billentyű mellett talál.

*/J/*  
*Menügomb*  
*Start menü*  
*Megnyitás*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*E*

*/J/*

Megnyílt a *Helyi menü*, melynek menüelemein a Fel- és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet. Lépjen a *Tulajdonságok* menüpontra a Lenyíl billentyűvel, majd aktiválja azt.

*/J/*

*Intéző*

*I*

*Keresés pont pont pont*

*K*

*Tulajdonságok*

*U*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*A Tálca és a Start menü tulajdonságai párbeszédpanel*

*Start menü lap*

*Start menü választógomb bejelölve*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz M*

*/J/*

Megnyílt *A Tálca és a Start menü tulajdonságai* párbeszédpanel, mely több lapból áll, ezek közül jelenleg a *Start menü* lap aktív. Az első beállítási lehetőség egy választógomb, melyet a Fel- és Lenyíl billentyűkkel módosíthat.

A Lenyíl billentyűvel módosítsa a beállítást.

*/J/*

*Klasszikus Start menü választógomb bejelölve*

*2 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz K*

*/J/*

A következő lépésben módosítani fogjuk a *Tálca* beállításait, ehhez lépjen az aktív párbeszédpanel következő oldalára a Ctrl+Tab billentyűk egyidejű lenyomásával!

*/J/*

*Tálca lap*

*A Tálca megjelenése A Tálca zárolása jelölőnégyzet bejelölve*

*/J/*

A Tab billentyűvel lépjen a *Hasonló gombok csoportosítása a Tálcán* feliratú jelölőnégyzetre, majd a Szóköz billentyűvel törölje a bejelölést.

*/J/*

*Tab*

*A Tálca megjelenése*

*A Tálca automatikus elrejtése jelölőnégyzet nincs bejelölve.  
Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz U*

*Tab*

*A Tálca megjelenése*

*A Tálca legyen mindig látható a többi ablak előtt jelölőnégyzet bejelölve.*

*A bejelölés törléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

*Tab*

*A Tálca megjelenése*

*Hasonló gombok csoportosítása a Tálcán jelölőnégyzet bejelölve.*

*A bejelölés törléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz H*

*Szóköz*

*Nincs bejelölve*

*/J/*

Ezzel a beállítással biztosítható, hogy a JAWS program megfelelően olvassa a *Tálcán* megjelenő információkat.

Szintén javítja a JAWS működését, ha a Windows nem rejti el a nem aktív ikonokat. Ennek beállításához lépjen a Tab billentyűvel a *Nem aktív ikonok elrejtése* jelölőnégyzetre, és törölje a jelölést!

*/J/*

*Tab*

*A Tálca megjelenése*

*A gyorsindítás megjelenítése jelölőnégyzet nincs bejelölve.*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz N*

*Tab*

*Értesítési terület*

*Az óra megjelenítése jelölőnégyzet bejelölve.*

*A bejelölés törléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz R*

*Tab*

*Értesítési terület*

*A nem aktív ikonok elrejtése jelölőnégyzet bejelölve.*

*A bejelölés törléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

*Szóköz*

*Nincs bejelölve*

*/J/*

Ezzel a *Start* menü beállításainak végére értünk, lépjen a Tab billentyűvel az *OK* gombra és véglegesítse a beállításokat!

*/J/*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Szóköz*  
*/J/*

A *Start* menü beállításai az *Asztalra* is hatással vannak, a klasszikus *Start* menü egyben a klasszikus *Asztal* megjelenését is eredményezi. Lépjen ismét az asztalra a *Start* gomb+M billentyűkombinációval!

*/J/*  
*Start gomb M*  
*Asztal*  
*Mappanézet Listanézet*  
*Nincs kijelölve Dokumentumok*  
*1 per 6*  
*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*  
*/J/*

Tehát ismét az *Asztal* aktív, de már hat elemet tartalmaz, míg a beállítások előtt csak két elemet tartalmazott.

A régebbi Windows-verziók használóinak bizonyára ismerősek ezek az ikonok.

Mint már említettük, a Windows XP sok újdonságot hozott a megjelenés területén is, melyeket a JAWS nem minden esetben tud megfelelően kezelni. Ahhoz, hogy a JAWS a lehető legtöbb információt tudja pontosan felolvasni, célszerű az újszerű megjelenést a megszokottra visszaállítani. Erre szerencsére van lehetőség, az úgynevezett *Asztaltéma* megváltoztatásával. Nyissa meg a *Start* menüből a *Vezérlőpultot*, mely a *Beállítások* menüben található!

*/J/*  
*Start gomb*  
*Start menü*  
*Programok hozzáférhetősége és alapértelmezései*  
*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy almenü megnyitásához használja az Enter vagy a Jobbranyíl billentyűt, az Escape vagy Balranyíl billentyűvel visszaléphet az előző menüszintre.*  
*P*  
*B*  
*Vezérlőpult*  
*V*  
*Enter*  
*Kilépés a menükből*  
*/J/*

Nyomja meg a *Tab* billentyűt, majd a *Lenyíl* segítségével lépjen a *Váltás a klasszikus nézetre* gombra és aktiválja azt!

*/J/*  
*Tab*  
*Vezérlőpult*  
*Vezérlőpult körvonalgomb kibontott*  
*Váltás a klasszikus nézetre gomb*

*Aktiváláshoz nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Szóköz*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve 1 per 25*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Lépjen a *Megjelenítés* elemre és nyissa meg az Enter billentyűvel!

*/J/*

*M*

*Mappa beállításai*

*Megjelenítés*

*Enter*

*Megjelenítés tulajdonságai párbeszédpanel*

*Témák lap*

*Téma kettőspont Kombinált listamező*

*Windows XP*

*2 per 5*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz M*

*/J/*

Megnyílt a *Megjelenítés tulajdonságai* párbeszédpanel, melynek első eleme éppen a változtatni kívánt beállításra vonatkozik. A Lenyíl billentyűvel lépjen a *Klasszikus Windows* elemre, majd nyomja le az Enter billentyűt!

*/J/*

*Klasszikus Windows*

*Enter*

*Vezérlőpult*

*Mappanézet Listanézet*

*Megjelenítés*

*/J/*

Ezzel beállította a Windows megjelenését.

Utolsó lépésként elvégezzük a *Sajátgép* testre szabását. Ez az alkalmazás használható fájlműveletek elvégzésére, fontos tehát, hogy megfelelően állítsuk be.

Lépjen az *Asztalra*.

*/J/*

*Start gomb M*

*Asztal*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve Dokumentumok*

*1 per 6*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Lépjen a *Sajátgép* ikonra az S billentyűvel, majd az Enter segítségével indítsa el az alkalmazást.

/J/

S

*Sajátgép*

*Enter*

*Sajátgép*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve 3,5 macskaköröm mínusz es hajlékonylemez balzárójel A kettőspont  
jobbzarójel*

*1 per 5*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Nyissa meg a *Nézet* menüt az Alt+N billentyűparanccsal:

/J/

*Alt N*

*Menü*

*Eszköztárak almenü*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*E*

/J/

Lépjen a részletek menüpontra és jelölje be azt. Ezáltal a *Mozaik* menüpont bejelöltsége megszűnik, a *Sajátgép* elemei egymás alatt fognak megjelenni a képernyőn, így csak a Fel- és Lenyíl billentyűket kell használnia az elemeken történő lépkedéshez.

/J/

*Állapotsor*

*P*

*Böngészőszáv almenü*

*G*

*Miniatűrök*

*M*

*Mozaik bejelölve*

*O*

*Ikonok*

*K*

*Lista*

*L*

*Részletek*

*R*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

/J/

Ahhoz, hogy minden mappa megnyitásakor egységes, könnyen kezelhető felülettel dolgozhasson, be kell állítania a mappák egységes nézetét. Ehhez nyissa meg az *Eszközök* menüt és a Felnyíl segítségével lépjen a *Mappa beállításai* menüpontra:

/J/

*Alt E*

*Menü*

*Hálózati meghajtó csatlakoztatása pont pont pont*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*L*

*Mappa beállításai pont pont pont*

*A*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Mappa beállításai párbeszédpanel*

*Általános lap*

*Feladatok Gyakori műveletek megjelenítése a mappákban választógomb bejelölve*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz V*

/J/

A Lenyíl segítségével válassza A klasszikus Windows-mappák használata lehetőséget!

/J/

*Feladatok A klasszikus Windows mínusz mappák használata választógomb bejelölve*

*2 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz U*

/J/

A Ctrl+Tab billentyűkombinációval lépjen a *Nézet* fülre!

/J/

*Nézet*

*Nézet lap*

*Az aktuális nézetet balzárójel például Részletek vagy Mozaik jobbzárójel az összes mappára alkalmazhatja.*

*Mappanézetek Minden mappára érvényes gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

/J/

E gomb aktiválásával biztosíthatja, hogy a beállítások minden Windows-mappára érvényesek legyenek. Előbb azonban az alkalmazni kívánt beállításokat kell megadnia: ehhez lépjen a beállításokat tartalmazó fa nézetre a Tab billentyűvel!

/J/

*Tab*

*Mappanézetek Az összes visszaállítása gomb*



*Tab*

*Tree 1 Fanézet*

*Fájlok és mappák Megnyitva*

*16 elem*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

*/J/*

A beállítások ebben a fanézetben be-, illetve kikapcsolhatóak. A Lenyíl billentyűvel végiglépkedhet a lehetőségeken, a Szóköz billentyűvel pedig be-, illetve kikapcsolhatja az egyes beállításokat. Ha egy lehetőség be van kapcsolva, azt az *ON* szöveg, míg a kikapcsolt állapotot az *OFF* jelzi.

Most bemutatunk egy javasolt beállítást. Természetesen ettől szabadon eltérhet, azonban vegye figyelembe, hogy ha változtat, akkor rendszere nem az itt bemutatott módon fog működni.

*/J/*

*1. szint*

*A rendszermappák tartalmának megjelenítése mínusz OFF*

*1 per 16*

*A Vezérlőpult megjelenítése a Sajátgépben mínusz OFF*

*2 per 16*

*Az egyes mappák megjelenítési beállításainak megjegyzése mínusz ON*

*3 per 16*

*Az operációs rendszer védett fájljainak elrejtése balzárójel ajánlott jobbzárójel mínusz ON*

*4 per 16*

*Bejelentkezéskor a korábbi mappaablakok helyreállítása mínusz OFF*

*5 per 16*

*Egyszerű mappanézet megjelenítése az Intéző mappalistájában mínusz ON*

*6 per 16*

*Előugró üzenetek megjelenítése mappa mínusz és asztalelemekhez mínusz ON*

*7 per 16*

*/J/*

Ezt a lehetőséget érdemes kikapcsolni, így az előugró üzenetek nem zavarják munkáját.

*/J/*

*Szóköz*

*Előugró üzenetek megjelenítése mappa mínusz és asztalelemekhez mínusz OFF*

*7 per 16*

*Fájlméret adatok megjelenítése a mappa tippjeiben mínusz ON*

*8 per 16*

*Hálózati mappák és nyomtatók automatikus keresése mínusz ON*

*9 per 16*

*Ismert fájl típusok kiterjesztéseinek elrejtése mínusz ON*

*10 per 16*

*/J/*

A fájl kiterjesztése az adott fájl típusára utal. A Windows rendszerben minden egyes fájl típusnak megfelel egy-egy ikon. Mivel azonban ez vizuális információ, s az ikonhoz

tartozó szöveget sem minden esetben olvassa fel a JAWS, érdemes a *Sajátgépet* úgy beállítani, hogy ne rejtse el az ismert fájltypusok kiterjesztését sem.

/J/

*Szóköz*

*Ismert fájltypusok kiterjesztéseinek elrejtése mínusz OFF*

*10 per 16*

*Mappaablakok megnyitása külön folyamatban mínusz OFF*

*11 per 16*

*Ne gyorsítótárazza a miniatűröket mínusz OFF*

*12 per 16*

*Rejtett fájlok és mappák Megnyitva*

*2 elem*

/J/

A rejtett fájlok megjelenítésének beállítását csak akkor javasoljuk, ha Ön tapasztalt számítógép-felhasználó, mivel a rejtett fájlok általában a rendszer részét képezik, vagyis bármilyen velük végzett művelet a rendszer működésképtelenségéhez vezethet.

/J/

*2. szint*

*elrejtése mínusz ON*

*1 per 2*

*megjelenítése mínusz OFF*

*2 per 2*

*1. szint*

*Teljes elérési út megjelenítése a címsávban mínusz ON*

*14 per 16*

*Teljes elérési út megjelenítése a címsorban mínusz OFF*

*15 per 16*

/J/

Ha ezt a lehetőséget bekapcsolja, bármikor pontosan megállapíthatja, hogy egy meghajtó böngészése közben hol tartózkodik éppen.

/J/

*Szóköz*

*Teljes elérési út megjelenítése a címsorban mínusz ON*

*15 per 16*

/J/

Az utolsó javasolt beállításhoz érkeztünk, már csak alkalmazni kell a jelenlegi beállításokat. Lépjen a Tab billentyűvel az *Alkalmaz* gombra és aktiválja azt.

/J/

*Tab*

*Alapértelmezések visszaállítása gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz A*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Tab*

*Mégse gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Tab*

*Alkalmaz gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz Z*

*Szóköz*

*Mappanézetek Minden mappára érvényes gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

*/J/*

Ismét a *Minden mappára érvényes* gombon áll a kurzor, most a beállítások megadása után aktiválja a gombot!

*/J/*

*Szóköz*

*Mappa beállításai párbeszédpanel*

*Nézet lap*

*Mappanézetek párbeszédpanel*

*Az eszköztárak és a mappaműveletek kivételével az összes mappa megjelenítését a jelenlegi mappa beállításaihoz igazítja? A változások a mappák következő megnyitásakor lépnek életbe.*

*Igen gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

*/J/*

A kérdésre válaszoljon igennel, ezzel a számítógép alkalmazza a beállításait.

*/J/*

*Szóköz*

*Sajátgép*

*Mappa beállításai párbeszédpanel*

*Nézet lap*

*Mappanézetek Minden mappára érvényes gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

*/J/*

Ismét a *Mappa beállításai* párbeszédpanel aktív, ezt az *OK* gomb aktiválásával zárhatja be.

*/J/*

*Tab*

*Mappanézetek*

*Az összes visszaállítása gomb*

*Tab*

*Tree 1 Fanézet*

*Teljes elérési út megjelenítése a címsorban mínusz ON*

*15 per 16*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

*Tab*

*Alapértelmezések visszaállítása gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz A*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Enter*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve 3,5 macskaköröm mínusz es hajlékony pont pont pont 3,5 hüvelykes hajlékonyle pont pont pont*

*1 per 5*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Ismét a *Sajátgép* ablaka aktív, jelenleg nincs kijelölve a hajlékonylemezes meghajtó. Bizonyára észrevette, hogy a JAWS nem olvasta fel végig a listanézet oszlopait. Az oszlopok ugyanis nem elég szélesek ahhoz, hogy a szöveg teljes egészében kiferjen. Ilyenkor a szöveg végét három pont helyettesíti. A problémát a legegyszerűbben a Ctrl+Numerikus Plusz billentyűk egyidejű lenyomásával orvosolhatjuk. Ez a billentyűparancs a Windows bármely listanézetében alkalmazható.

*/J/*

*Control plusz*

*/J/*

Olvassassuk fel ismét az aktuális sort a JAWS-zal!

*/J/*

*Nincs kijelölve 3,5 macskaköröm mínusz es hajlékonylemez balzárójel A kettőspont jobbzárójel 3,5 hüvelykes hajlékonylemez*

*1 per 5*

*/J/*

A billentyűparanccsal átállítottuk az oszlop szélességét, s így már a teljes szöveg megjelenik a képernyőn, amit a JAWS fel is olvasott.

A 6.20-as JAWS egyik nagy újdonsága a listanézetek testreszabása. Ez azt jelenti, hogy egy listanézetben megadhatjuk a JAWS-nak, hogy mely oszlopokat olvassa fel, melyeket ne, akár a sorrendet is módosíthatjuk, valamint a felolvasás hangját.

A funkció beállításához nyissa meg a *JAWS kezelő indítása* párbeszédpanelt az Insert+F2 billentyűparanccsal!

*/J/*

*JAWS kezelő indítása párbeszédpanel*

*Listamező*

*Ablakosztály hozzárendelés*

*1 per 14*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*

*/J/*

Megnyílt a kívánt párbeszédpanel, melynek első eleme egy listanézet, mely 14 elemet tartalmaz. Az elemekről a JAWS-kezelők című fejezetben még részletesen szólnunk, most az L billentyűvel lépjen a *Listanézet testreszabása* elemre, majd aktiválja az Enter billentyűvel!

*/J/*

*L*

*Listanézet testreszabása*

*Enter*

*Fejlécek testreszabása listában párbeszédpanel*

*List 1 Listanézet*

*Név Oszlop felolvasása Fejléc felolvasása*

*1 per 5*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Ebben a listanézetben a *Sajátgépben* megjelenő oszlopokat találja. Itt adhatja meg, hogy a JAWS felolvasson vagy ne olvasson fel egy oszlopot. A kijelölt elem a *Név* oszlop, mely után közvetlenül az *Oszlop felolvasása*, *Fejléc felolvasása* szöveget hallhatta. Ez azt jelenti, hogy jelen beállítás szerint a JAWS felolvassa az oszlop tartalmát és a fejlécet is. A Szóköz billentyűvel bármely listaelem, azaz oszlop felolvasása megszüntethető vagy visszaállítható. A Lenyíllal nézzük meg, milyen oszlopok jelennek meg a *Sajátgépben*!

*/J/*

*Típus*

*Teljes méret*

*Szabad terület*

*Megjegyzések*

*/J/*

A *Megjegyzések* mező felolvasásának kikapcsolásához nyomja meg a Szóköz billentyűt!

*/J/*

*Szóköz*

*Megjegyzések*

*/J/*

Olvastassa fel a sort még egyszer az Insert+Felnyíl billentyűparanccsal!

*/J/*

*Megjegyzések Ne olvassa fel*

*5 per 5*

*/J/*

Tehát a megjegyzések oszlopot a JAWS ezentúl nem fogja felolvasni.

Mint már említettük, az oszlopok felolvasásának sorrendjét is megváltoztathatja, ehhez először a megfelelő oszlopra kell állni a listában. Állítsuk át a *Szabad terület* című oszlopot közvetlenül a *Név* oszlop után.

/J/

*Szabad terület*

/J/

A *Név* alatt a *Szabad terület* a harmadik elem volt, tehát most feljebb kell lépnünk a listában ahhoz, hogy a JAWS a meghajtó szabad területét közvetlen a név után mondja. Ehhez lépjen a *Feljebb* gombra, majd nyomja le kétszer a Szóköz billentyűt!

/J/

*Tab*

*Feljebb gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz F*

*Szóköz*

*Szóköz*

/J/

A Shift+Tab billentyűvel lépjen vissza a listára, majd nyomja le a Felnyíl billentyűt!

/J/

*Shift Tab*

*List 1 Listanézet*

*Szabad terület Oszlop felolvasása Fejléc felolvasása*

*2 per 5*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*Név*

/J/

Látható tehát, hogy a szabad terület közvetlenül a név után következik, ahogyan kívántuk. Nézzük, milyen lehetőségek állnak még rendelkezésünkre!

/J/

*Tab*

*Feljebb gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz F*

*Tab*

*Lejjebb gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

*Tab*

*Beszédváltó gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz B*

/J/

E gomb segítségével válthat a *Felolvasás* és a *Ne olvassa fel* lehetőségek között, a funkció azonban elérhető a kívánt listaelemen állva a Szóköz billentyű lenyomásával is.

/J/

Tab

*Oszlopfejlécek kettőspont Egyéni szöveg vagy fejléc felolvasása választógomb bejelölve.*

*2 per 4*

/J/

E választógombok csoportjával állíthatja be, hogy a JAWS az egyes oszlopok fejlécét, a hozzájuk megadott egyéni szöveget, mindkettőt vagy egyiket se olvassa fel.

/J/

Tab

*Oszlopfejlécek kettőspont Egyéni szöveg kettőspont Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz E*

/J/

E szerkesztőmezőben adhat meg egyéni szöveget az egyes oszlopokhoz. Ha az *Oszlopfejlécek* választógomb-csoportban engedélyezi az egyéni feliratok felolvasását, a JAWS az oszlop neve helyett az oda begépelte szöveget fogja felolvasni.

/J/

Tab

*Oszlopfejlécek kettőspont Hangstílus kijelölése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz H*

/J/

E gomb aktiválására hangkaraktert adhat meg a kiválasztott oszlophoz, a JAWS ezt követően a kiválasztott hangkarakterrel fogja az adott oszlopot felolvasni.

/J/

Tab

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

/J/

A beállítások alkalmazásához nyomja meg a Szóköz billentyűt!

/J/

*Szóköz*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve Név 3,5 macskaköröm mínusz es hajlékonylemez balzárójel A kettőspont jobbzárójel Szabad terület Típus 3,5 hüvelykes hajlékonylemez Teljes méret*

*1 per 5*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

A beállításoknak megfelelően a JAWS felolvasta az oszlopok fejlécét: a *Szabad terület* oszlopot közvetlenül a *Név* oszlop után hallhatta. Mivel a hajlékonylemez-meghajtóban nincs lemez, a területre vonatkozó értékek hiányoznak.

A listanézet testreszabásán bármikor változtathat, akár a teljes testreszabást törölheti is, ehhez ismét meg kell nyitnia a *Fejlécek testreszabása listában* párbeszédpanelt a fentiekhez hasonlóan.

Mint már említettük, a *Sajátgép* fájlműveletek elvégzését teszi lehetővé. Most egy ilyen műveletet fogunk bemutatni. Példánkban a Magyar JAWS 5.10-es verzióját tartalmazó CD lemezt használjuk.

A nyílbillentyűk segítségével lépjen a CD-meghajtóra.

/J/

*Név JAWS 510 balzárójel d kettőspont jobbzárójel Szabad terület 0 bájt Típus CD mínusz meghajtó Teljes méret 109 MB*

*3 per 5*

/J/

Egy mappán vagy meghajtón állva általában az Enter billentyűvel tudja megjeleníteni annak tartalmát. CD vagy DVD lemez esetében ez azonban nem mindig van így, ilyen esetben a meghajtón található tartalom futtatását végzi el a Windows. Ezért jelen esetben a *Helyi menü Megnyitás* parancsát kell használnunk, ehhez nyomja le a Menü gombot, mely a legtöbb billentyűzeten a jobboldali Ctrl billentyű mellett található.

/J/

*Menü gomb*

*Helyi menü*

*Automatikus lejátszás*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*L*

*Keresés pont pont pont*

*K*

*Megnyitás*

*E*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve jaws 510 Fájlmappa 2005.01.06. 14:36*

*1 per 7*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Nézzük, milyen mappák és fájlok találhatók még a lemezen.

/J/

*Magic*

*Zoomtext*

*Autorun pont inf*

*Hjwave pont wav*

*Readme pont txt*



*Setup pont exe*  
*/J/*

Másoljuk át a *JAWS510* könyvtárat és a *Readme.txt* fájlt a *Dokumentumok* mappába. Ehhez első lépésben ki kell jelölni azon elemeket, melyeket másolni szeretnénk. Jelenleg a *Setup.exe* fájl van kijelölve, lépünk a *Readme.txt* fájlra.

*/J/*  
*Readme.txt*  
*/J/*

A Windowsban lehetőségünk van egyszerre több elemet is kijelölni. Ezt két módon tehetjük meg. Egyrészt – ha a kijelölni kívánt elemek egymás alatt, felett vagy mellett helyezkednek el – a Shift és a nyílbillentyűk lenyomásával.

*/J/*  
*Hjwave pont wav*  
*Kijelölve*  
*Autorun pont inf*  
*Kijelölve*  
*Zoomtext*  
*Kijelölve*  
*/J/*

Ilyenkor a JAWS jelzi, hogy az elemeket kijelöltük. A kijelölt elemeket bármikor felolvastathatjuk az Insert+Shift+Lenyíl billentyűkkel.

*/J/*  
*A kijelölt szöveg kettőspont Zoomtext autorun pont inf hjwave pont wav Readme pont txt*  
*/J/*

Abban az esetben, ha a tervezettnél több elemet jelölt ki, a kijelölést a Shift és az ellenkező irányú nyílbillentyű lenyomásával szüntetheti meg.

*/J/*  
*Zoomtext*  
*Nincs kijelölve*  
*Autorun pont inf*  
*Nincs kijelölve*  
*Hjwave pont wav*  
*Nincs kijelölve*  
*/J/*

Olvastassa fel ismét a kijelölt elemeket.

*/J/*  
*A kijelölt szöveg kettőspont Readme pont txt*  
*/J/*

A másik lehetőség abban az esetben hasznos, ha a kijelölni kívánt elemek nem egymás szomszédságában helyezkednek el. Ebben az esetben a Ctrl billentyűt lenyomva tartva a nyílbillentyűkkel kijelölés nélkül lépkedhet az elemeken, a választottat pedig a Szóköz billentyűvel jelölheti ki.

Példánkban a *Readme.txt* fájlt és a *JAWS510* könyvtárat szeretnénk átmásolni, jelöljük hát ki ezeket az elemeket.

/J/

*Nincs kijelölve hjwave pont wav 3 608 KB Hullámformátumú h pont pont pont 2002.08.29. 17:03*

*5 per 7*

*Nincs kijelölve autorun pont inf 1 KB Telepítési információk 2002.11.28. 12:45*

*4 per 7*

*Nincs kijelölve Zoomtext Fájlmappa 2005.01.06. 14:37*

*3 per 7*

*Nincs kijelölve Magic Fájlmappa 2005.01.06. 14:37*

*2 per 7*

*Nincs kijelölve jaws 510 Fájlmappa 2005.01.06. 14:36*

*1 per 7*

*Control Szóköz*

*JAWS 510*

/J/

A JAWS az elemeken lépkedve folyamatosan jelezte, hogy az adott elem nincs kijelölve. A Szóköz billentyű lenyomása után az üzenetet már nem hallottuk, tehát az elem ki van jelölve. Győződjünk is meg erről.

/J/

*A kijelölt szöveg kettőspont jaws 510 Readme pont txt*

/J/

A kijelölést követő lépés az adott művelet megjelölése. Ez többféleképpen is lehetséges. Használhatja a *Helyi menüt*, az alkalmazás *Szerkesztés* menüjét, de a legegyszerűbb a művelethez tartozó billentyűparancsot használnia. Másolás esetén ez a Ctrl+C – az angol *copy* szó alapján.

/J/

*Másolás*

/J/

A másolás – épp úgy, mint a kivágás – az úgynevezett vágólap segítségével történik – a Windowsban mindenütt. A vágólap átmeneti adattároló, mely egészen addig tárolja az adatokat, míg azokat másik adattal felül nem írja, vagy a számítógépet ki nem kapcsolja. A vágólapra helyezett adatokat akár többször is beillesztheti. Fontos megjegyeznünk, hogy a vágólapra bármilyen adattípust elhelyezhet, de ügyeljen arra, hogy az az alkalmazás, melybe másolja vagy beilleszti az adatokat, képes legyen fogadni a vágólapon lévő adattípust. Egy hangszerkesztő például nem képes képet fogadni – és ez fordítva is igaz.

Mivel a *Dokumentumok* mappába szeretnénk másolni, meg kell nyitnunk; ezt legegyszerűbben az *Asztalról* tehetjük meg.

/J/  
Start gomb M  
Asztal  
Mappanézet Listanézet  
Nincs kijelölve Dokumentumok  
1 per 6  
Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.  
Dokumentumok  
Szóköz  
Enter  
Dokumentumok  
Mappanézet Listanézet  
Nincs kijelölve Képek  
1 per 2  
Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.  
/J/

A mappa azért nem üres, mert a Windows XP már telepítéskor létrehoz egy-egy mappát képek és zenék számára.

Utolsó lépésként tudatnunk kell a Windowszal, hogy a vágólapon található adatokat ide szeretnénk másolni. Erre a fentiekhez hasonlóan több lehetőségünk is van, a legegyszerűbb ez esetben is a billentyűparancs, a Ctrl+V.

/J/  
Beillesztés  
Másolás pont pont pont párbeszédpanel  
Másolás-előkészítés  
Másolás-előkészítés  
0%  
14%  
28%  
42%  
57%  
74%  
91%  
99%  
Mappanézet Listanézet  
Jaws510 fájlmappa 2000.09.18 4:33  
3 per 4  
Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.  
/J/

A másolás folyamatát nyomon követhettük, mert a JAWS ötmásodpercenként felolvasta a folyamatjelző állapotát. A folyamat végeztével visszatértünk a *Dokumentumok* mappába, ahol már 4 elem található az eddigi kettővel szemben.

/J/  
Zene  
JAWS 510  
Readme pont txt

*/J/*

A másolás sikerült, a *Dokumentumok* mappában van a *Readme.txt* fájl és a *JAWS510* könyvtár.

#### 4. JAWS-alapok

Ahhoz, hogy a Windows rendszert használni tudja, ismernie kell a képernyőolvasó program lehetőségeit. A következő rész tehát a JAWS képességeivel és beállítási lehetőségeivel foglalkozik.

Egy képernyőolvasónak fontos jellemzője, hogy mennyire képes helyesen eldönteni, mikor mit kell felolvasnia a megjelenő információsokaságból. A JAWS „döntéshozó képessége” alkalmazásonként beállító-fájlokban és egy általános érvényű fájlcsoporthoz található. Ezeket a fájlokat a felhasználó is módosíthatja. Ez tehát azt jelenti, hogy a JAWS lehetőségei korlátlanok.

Számos módszer áll rendelkezésére a JAWS szolgáltatásainak elérésére. Az egyik az, hogy aktívvá teszi a JAWS ablakát, s a program menürendszerén keresztül jut el a kívánt funkcióhoz. A JAWS ablakát az Insert+J billentyűparanccsal teheti aktívvá.

```
/J/  
JAWS  
/J/
```

A menük bemutatása előtt két dologra szeretnénk felhívni figyelmét: egyrészt ebben az ablakban könnyen lekérdezheti a JAWS pontos verziószámát, mégpedig az *Aktuális sor felolvastatása* paranccsal, mely az Insert+Felnyíl.

```
/J/  
JAWS mínusz verzió kettőspont 6.20.72 U  
/J/
```

Másrészt fontos lehet a gépen futó JAWS sorozatszáma, melyet a JAWS ablakának állapotsorában talál meg; felolvasztatásához nyomja le az Insert+Page Down billentyűket!

```
/J/  
Súgó kettőspont F 1 billentyű, Sorozatszám kettőspont 96687  
/J/
```

Ezeket az információkat természetesen a *Súgó* menü *Névjegy* menüpontja alatt is megtalálja, de az aktív program verziószámának lekérdezésére használhatja az Insert+Ctrl+V billentyűparancsot is.

A menü aktivizálásához üsse le az Alt billentyűt.

```
/J/  
Menü  
Beállítások  
A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbrányíl billentyűkkel lépkedhet.  
Alt plusz B  
/J/
```

Az ablakok felépítésénél említettük, hogy a menüsor az ablak címsora alatt helyezkedik el. Ez egy vízszintes menü, ezért lehet az elemein a Balra- és Jobbrányíl billentyűkkel lépkedni. Azt

is elmondta a JAWS, hogy ez a menüelem a menüsorra lépés nélkül is elérhető, az Alt+B billentyűkombináció segítségével. Ha tehát a JAWS ablaka aktív, és leüti az Alt+B billentyűket, megnyílik a *Beállítások* menü, s az első eleme lesz aktív.

Mivel a *Beállítások* menü a menüsor első eleme, haladjunk végig a többi elemen a Jobbrányít segítségével:

/J/

*Eszközök*

*Alt plusz E*

/J/

Ebben a menüben a különböző beállító-fájlokat kezelő segédprogramokat találja; feladatukról és használatukról a következő részben lesz szó.

/J/

*Nyelv*

*Alt plusz N*

/J/

Lehetővé teszi a JAWS üzeneteinek, illetve a beszédszintetizátor nyelvének megváltoztatását. Ez utóbbi csak akkor lehetséges, ha a beszédszintetizátor képes több nyelvű szövegek kimondására. Ebben a menüben lehetséges továbbá a beszédszintetizátor megváltoztatása is. Ez a lehetőség hasznos például akkor, ha idegen nyelvű szövegeket kíván olvasni. Ilyen esetben váltson át az Eloquence beszédszintetizátorra, és amennyiben telepítette, 10 idegen nyelv áll rendelkezésére szövegeinek felolvasásához. A beszédszintetizátor megváltoztatása a JAWS menürendszere nélkül is elérhető. A Ctrl+Insert+S parancs hatására listából választhatja ki a megfelelő beszédszintetizátort.

/J/

*Súgó*

*Alt plusz S*

/J/

Itt találja a JAWS súgóját, valamint a 6.20-as verzió újdonságainak listáját. Ezeken kívül más hasznos funkciókat is elérhet ebből a menüből.

Lépünk ki a menüsorból az Alt billentyű ismételt lenyomásával.

/J/

*Kilépés a menüsorból*

/J/

Tekintsük át most részletesebben a *Beállítások* menü elemeit. Ehhez nyissuk meg a menüt az Alt+B parancssal:

/J/

*Alt B*

*Menü*

*Menü*

*Alapbeállítások pont pont pont*

*A menüelemeken a fel- és lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

A  
/J/

Néhány alapbeállítás adható itt meg, például az oktatói üzenetek felolvasásának módja, illetve a használt billentyűzetkiosztás.

/J/  
*Hangok almenü*  
H  
/J/

Minden, a JAWS hangjával kapcsolatos beállítás itt található: beszédtempó, hangkarakterek, írásjelek felolvasásának módja stb.

/J/  
*Braille pont pont pont*  
B  
/J/

Lehetővé teszi a telepített Braille-kijelzők beállítását.

/J/  
*Kilépés*  
*Alt plusz F4*  
K  
/J/

Segítségével kiléphet a JAWS programból. Ekkor a JAWS működése befejeződik, így a beszéd támogatás is megszűnik. Egy másik lehetőség a JAWS programból való kilépésre az Insert+F4 parancs. Ez a Windowsban történő munkavégzés során bármikor használható, és ugyanazt eredményezi, mintha ezen a menüponton állva leütné az Enter billentyűt.

/J/  
*Alapbeállítások pont pont pont*  
A  
/J/

Visszaérkeztünk az *Alapbeállítások* menüponthoz, lévén a Windowsban a menüsorból nyíló legördülő menük mindig körkörös menük. Ismerkedjünk meg a JAWS alapbeállításával, üssük le az Enter billentyűt, hogy az *Alapbeállítások* párbeszédpanel megjelenjen:

/J/  
*Enter*  
*Kilépés a menükből*  
*Alapbeállítások párbeszédpanel*  
*Oktatói üzenetek Menü mínusz és vezérlőelem mínusz súgó felolvasása választógomb*  
*bejelölve*  
*2 per 3*  
*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

/J/

A párbeszédpanel megnyílt, első elemén állunk, amely úgynevezett választógomb. Ez a vezérlőelem két vagy több lehetőség közül egy, és csakis egy lehetőség kijelölését engedi meg. Példánkban ez elegendő is, hiszen az oktatói üzenetek felolvasásának egyszerre csak egy módja lehet érvényben.

A következő két lehetőség áll még rendelkezésünkre:

/J/

*Oktatói üzenetek Csak az egyéni üzenetek felolvasása választógomb bejelölve*

*3 per 3*

*Oktatói üzenetek Menü mínusz és vezérlőelem mínusz sugó kikapcsolása választógomb bejelölve*

*1 per 3*

*Oktatói üzenetek Menü mínusz és vezérlőelem mínusz sugó felolvasása választógomb bejelölve*

*2 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a fel- és lenyíl billentyűket.*

/J/

Javasoljuk, hogy ha most ismerkedik a Windows rendszerrel, akkor az *Oktatói üzenetek* beállítását ne módosítsa, hiszen ezek hasznos segítséget nyújthatnak a rendszer működésének megértéséhez.

A párbeszédpanel következő elemének segítségével a billentyűparancsok felolvasásának módját állíthatjuk be. Egy párbeszédpanel vezérlőelemein a Tab és a Shift+Tab billentyűkkel lépkedhet, üsse le tehát most a Tab billentyűt a következő vezérlőelemre lépéshez.

/J/

*Hívóbetű bemondása mindegyik bemondása választógomb bejelölve*

*2 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

/J/

Itt is választógombokkal állítható a felolvasás módja, tekintsük át a lehetőségeket.

/J/

*Hívóbetű bemondása Csak a menükhöz tartozók bemondása választógomb bejelölve*

*3 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Hívóbetű bemondása csak a párbeszédpanelekhöz tartozók bemondása választógomb bejelölve*

*4 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Hívóbetű bemondása Kikapcsolva választógomb bejelölve*

*1 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Hívóbetű bemondása mindegyik bemondása választógomb bejelölve*

*2 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

/J/



Ezekkel a beállítási lehetőségekkel szabályozhatja, hogy a JAWS felolvassa-e a menük, illetve a párbeszédpanelek vezérlőelemeinek elérésére szolgáló billentyűparancsokat. A gyakrabban használt billentyűparancsok megjegyzése hasznos lehet, mert gyorsabbá válhat a munka a Windowsban, ha nem kell a menükön, illetve vezérlőelemeken végiglépkedni.

A következő vezérlőelem egy jelölőnégyzet. Lehetőséget ad a hozzátartozó funkció be- vagy kikapcsolására.

/J/

*A JAWS automatikus indítása jelölőnégyzet bejelölve*

*A bejelölés törléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz A*

/J/

Ha a négyzet be van jelölve, a JAWS elindul a Windows indulásakor, beszéd támogatást nyújtva már a teljes betöltődést megelőzően is. Így lehetősége nyílik az esetleges hálózati bejelentkezés, vagy új hardver hozzáadására szolgáló képernyők felolvastatására. Abban az esetben, ha kikapcsolja ezt a szolgáltatást (törli a jelölést a négyzetből), a Windows rendszer betöltődése után minden alkalommal Önnek kell a JAWS programot elindítania. Ezt megteheti a Ctrl+Alt+8 billentyűparancs segítségével. A jelölőnégyzet bejelölése, illetve a jelölés törlése a Szóköz billentyűvel lehetséges.

/J/

*A PAC Mate Desktop automatikus indítása jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz P*

/J/

Bejelölés esetén a Pacmate Desktop automatikusan elindul a JAWS indulásakor, ezzel lehetővé téve, hogy Ön a Pacmate készülék billentyűzetéről adjon ki parancsokat az asztali számítógépnek.

/J/

*JAWS futtatása a Rendszertálcáról jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz J*

/J/

Bejelölése esetén a JAWS program nem saját ablakban nyílik meg, csupán a rendszertálcán, ikonként látható. Ebben az esetben is az Insert+J billentyű segítségével érhetők el funkciói, ekkor azonban az ikonjához tartozó *Helyi menü* segítségével választhatók ki az egyes szolgáltatások. Amellett, hogy saját ikonja bármikor aktivizálható az Insert+J billentyűparancssal, az Insert+F11 segítségével a *Rendszertálc*a többi ikonja is elérhetővé válik egy listában. Javasoljuk, hogy jelölje be a jelölőnégyzetet, így a mindennapi munka során, amikor több ablakkal dolgozik, nem kell „kerülgetnie” a JAWS ablakát, miközben a megnyitott alkalmazások között az Alt+Tab billentyűkkel váltogat.

/J/

*Bejelölve*

*Virtuális megjelenítő látszik a képernyőn jelölőnégyzet bejelölve*

*A bejelölés törléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz V*

*/J/*

Ez a beállítás a képernyő tartalmától függő sugó működését befolyásolja, melyet a későbbiekben fogunk tárgyalni.

*/J/*

*Billentyűzetkiosztás kettőspont Kombinált listamező*

*Desktop*

*2 per 6*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz I*

*/J/*

A Fel- és Lenyíl billentyűk segítségével kiválasztható a használni kívánt billentyűzetkiosztás. Az alapértelmezés a *Desktop*, ez az asztali számítógépekhez készített kiosztás. Választható még a *Laptop*, a *Klasszikus laptop*, illetve egy-egy olyan, mely a Freedom Scientific Magic nevű képernyőnagyító programjával, illetve a Pacmate nevű jegyzetelőgépével tesz lehetővé együttműködést.

*/J/*

*Windows rendszerparaméterek gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz W*

*/J/*

Néhány, a Windows működését befolyásoló beállítás végezhető el a gomb lenyomásakor megnyíló párbeszédpanelen. A beállítások megváltoztatását csak tapasztalt felhasználóknak és csakis indokolt esetben javasoljuk!

*/J/*

*Speciális pont pont pont gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz S*

*/J/*

Ez a gomb egy olyan párbeszédpanelt jelenít meg, amely a JAWS távoli számítógépről való vezérlésével kapcsolatos speciális beállításokat tartalmaz.

*/J/*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz O*

*/J/*

Ha ezen a gombon állva leüti az Enter billentyűt, véglegesíti az elvégzett módosításokat. Tegyük most ezt, hiszen mindössze egyetlen módosítást végeztünk: bejelöltük a *JAWS Rendszertálcáról történő futtatása* jelölőnégyzetet, ez pedig javasolt beállítás.

/J/  
Enter  
JAWS  
/J/

A következőkben a hangbeállításokat tekintjük át. Ezek a beállítások a lehetőségek széles skáláját nyújtják a JAWS program beszédhangjának, beszédminőségének meghatározására. Mielőtt azonban rátérnénk a beállításokra, egy általános érvényű szabályról említést kell tennünk, amely alkalmazandó a hangbeállítások esetén is.

Korábban már említettük, hogy a JAWS program beállításai kétféle érvényességi körű fájlcsoportban helyezhetők el.

Az egyik az alkalmazásszintű – ekkor a beállítások csak az adott alkalmazás futása alatt érvényesek.

A másik az alapértelmezett, az ebben beállított értékek két esetben érvényesek:

- ha a használt alkalmazásnak nincs ugyanilyen beállítása;
- ha a használt alkalmazásnak egyáltalán nincsenek beállításai.

A JAWS tehát úgy működik, hogy mindaddig az alapértelmezéseket használja, amíg valamely alkalmazás beállító-fájljai felül nem bírálják az alapértelmezett beállításokat. Az alkalmazás beállításai az alkalmazás indításakor lépnek életbe, és bezárásakor, vagy másik alkalmazásra váltáskor veszítik érvényüket. Másik alkalmazásra lépéskor azon beállítások lépnek életbe, melyek az újonnan aktívvá tett alkalmazáshoz tartoznak.

Ha tehát azt szeretné, hogy egy beállítás a Windows használatakor mindig érvényes legyen, alapértelmezettként kell azt beállítania.

Térjünk vissza a hangbeállításokhoz. Nyissuk meg a beállítások almenüjét.

/J/  
Alt B  
Menü  
Alapbeállítások pont pont pont  
A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.  
A  
Hangok almenü  
H  
Általános hangbeállítás pont pont pont  
L  
/J/

Két lehetőségünk van a hang beállítására: az egyik az *Általános hangbeállítás*. A másik:

/J/  
Egyedi hangbeállítás pont pont pont  
E  
/J/

A JAWS 4 féle hangbeállítást használ 4 féle esetre:

- a képernyőn megjelenő információk felolvasatására (PC-kurzor hangja);
- az egér mozgatása közbeni felolvasásra (JAWS-kurzor hangja);
- gépelésre (billentyűzet hangja);

– az oktatói és egyéb programüzenetek felolvasására (oktató és üzenetek hangja).

Az általános és az egyedi hangbeállítás között az a különbség, hogy az általános hangbeállítás esetén egyszerre mind a 4 eset hangtulajdonságát állíthatjuk, az egyedi hangbeállítás pedig lehetővé teszi a 4 eset hangtulajdonságainak egymástól független beállítását. Ha hozzávesszük még, hogy ezek a beállítások a korábban tárgyalt két beállító-fájl csoportnak köszönhetően általánosan, illetve csak egy adott alkalmazás futásidejére is külön alkalmazhatók, elmondhatjuk, hogy a lehetőségek korlátlanok.

Nézzük most az *Általános hangbeállítás* párbeszédpanel adta lehetőségeket:

*/J/*

*Általános hangbeállítás pont pont pont*

*L*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Általános hangbeállítások párbeszédpanel*

*Módosítás Alapértelmezett választógomb bejelölve*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Módosítás Alkalmazás Windows OS választógomb bejelölve*

*2 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Módosítás Alapértelmezett választógomb bejelölve*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*/J/*

A két választási lehetőség közül itt az egyik mindig az alapértelmezett, a másik pedig az az alkalmazás, melyet a beállítások megadására szolgáló párbeszédpanel megnyitása előtt utoljára használtunk.

*/J/*

*Beszédtempó kettőspont 120 vízszintes csúszka*

*9 százalék*

*Az érték csökkentéséhez vagy növeléséhez használja a nyílbillentyűket.*

*10 százalék*

*20 százalék*

*100 százalék*

*0 százalék*

*10 százalék*

*9 százalék*

*/J/*

Mint elhangzott, az érték beállítható a nyílbillentyűkkel, de 10%-os léptékekben a Page Up és a Page Down billentyűkkel is szabályozható. A leglassabb értékre a Home, a leggyorsabbra pedig az End billentyűvel lehet lépni.

*/J/*

*Írásjel kettőspont Kombinált listamező*

*Majdnem*

*3 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz R*

*/J/*

Az írásjel-felolvasási beállításra a következő lehetőségek állnak rendelkezésünkre: *nincs, néhány, majdnem mind, mind*. Technikai okok miatt a *majdnem mind* helyett csak a *majdnem* szó szerepel, a beállítás ettől függetlenül a neki megfelelő módon viselkedik.

*/J/*

*Hangkarakter kettőspont kombinált listamező*

*Gabi betűz*

*Négy per nyolc*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz K*

*Hangerő kettőspont 100 vízszintes csúszka*

*47 százalék*

*Az érték csökkentéséhez vagy növeléséhez használja a nyílbillentyűket.*

*/J/*

A hangerő beállítása ugyanúgy történik, mint a beszédtempóé. Ez a beállítás például akkor lehet hasznos, ha az *Egyedi hangbeállítások* párbeszédpanelen beállítja, hogy a JAWS üzenetei hangosabbak legyenek, figyelmeztetve Önt az üzenet fontosságára.

*/J/*

*Betűzési sebesség módosítása százalékban kettőspont Szerkesztőmező*

*Mínusz húsz*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz T*

*/J/*

Itt adhatja meg, hogy ha egy szót betűzve olvastat fel a JAWS-zal, és az Insert billentyű lenyomva tartása mellett kétszer nyomja meg a számbillentyűzet 5-ös gombját, akkor a betűzési sebesség mennyivel legyen lassabb.

*/J/*

*Tab*

*Nagybetűk hangmagasság mínusz módosítása százalékban kettőspont Szerkesztőmező*

*20*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz N*

*/J/*

Itt megadhatja, hogy ha nagybetűt kell a programnak felolvasnia, mennyivel magasabb hangon olvassa azt fel. Az érték csak pozitív szám lehet, 0 érték megadásakor nem fog különbséget hallani nagybetűk felolvasása esetén.

*/J/*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz O*  
*Mégse gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz M*  
*/J/*

Ennek a párbeszédpanelnek is – mint a legtöbbnek – van egy *OK*, illetve egy *Mégse* gombja, mely a beállítások véglegesítését vagy elvetését teszi lehetővé. Mivel esetünkben nem kívánunk változtatni az alapértelmezett hangbeállításokon, a párbeszédpanel az *Escape* billentyűvel zárjuk be.

*/J/*  
*Escape*  
*JAWS*  
*/J/*

Nézzük meg most az *Egyedi hangbeállítások* párbeszédpanelét. Van néhány különbség az imént bemutatott, általános beállításokat lehetővé tévő panel és e között. A különbségeket a vezérlőelemek bemutatása után tárgyaljuk.

*/J/*  
*Alt B*  
*Menü*  
*Alapbeállítások pont pont pont*  
*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*  
*A*  
*Hangok almenü*  
*H*  
*Általános hangbeállítás pont pont pont*  
*L*  
*Egyedi hangbeállítás pont pont pont*  
*E*  
*Enter*  
*Kilépés a menükből*  
*Egyedi hang párbeszédpanel*  
*Módosítás Alapértelmezett választógomb bejelölve*  
*1 per 2*  
*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*  
*Módosítás kettőspont Kombinált listamező*  
*PC kurzor hangja*  
*1 per 4*  
*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*  
*Alt plusz T*  
*JAWS kurzor hangja*  
*Billentyűzet hangja*  
*Oktató és üzenetek hangja*  
*Billentyűzet hangja*  
*JAWS kurzor hangja*  
*PC kurzor hangja*  
*Beszédtempó kettőspont 120 vízszintes csúszka*

9 százalék

*Az érték csökkentéséhez vagy növeléséhez használja a nyílbillentyűket.*

*Írásjel kettőspont Kombinált listamező*

*Majdnem*

*3 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz R*

*Hangkarakter kettőspont Kombinált listamező*

*Gabi betűz*

*4 per 8*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz K*

*Magasság kettőspont 110 vízszintes csúszka*

*19 százalék*

*Az érték csökkentéséhez vagy növeléséhez használja a nyílbillentyűket.*

*Hangerő kettőspont 100 vízszintes csúszka*

*47 százalék*

*Az érték csökkentéséhez vagy növeléséhez használja a nyílbillentyűket.*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz O*

*/J/*

*Az első különbség:* a második vezérlőelem annak megadására szolgál, hogy a korábban felsorolt 4 eset közül melyiknek a hangtulajdonságát szeretné beállítani. Érdemes megfigyelní, hogy az egyes esetek kiválasztásakor a JAWS az esethez tartozó nevet a beállított hangtulajdonságoknak megfelelően olvassa fel.

A hangkarakter beállításának lehetősége az általános hangbeállítások között is szerepelt. Mint *hallható* volt, 8 hangkarakter közül választhat, mely tulajdonképpen egy férfi és egy női hang különböző felolvasási módjainak kombinációjából tevődik össze. Az alábbiakban ismertetjük a 8 hangkarakter tulajdonságait, valamint a JAWS-hangkarakterekre vonatkozó alapbeállításokat.

### ***Férfihangok***

#### ***1. Gábor***

A magyar nyelv kiejtési szabályai szerint beszél, és gépeléskor, valamint egy szövegben karakterről karakterre lépkedve a mássalhangzókat a hozzájuk tartozó magánhangzók nélkül mondja.

#### ***2. Gabi***

Írás szerint beszél, azaz nem alkalmazza a magyar nyelv kiejtési szabályait, és gépeléskor, valamint egy szövegben karakterről karakterre lépkedve a mássalhangzókat a hozzájuk tartozó magánhangzók nélkül mondja.

#### ***3. Gábor betűz***

A magyar nyelv kiejtési szabályai szerint beszél, és gépeléskor, valamint egy szövegben karakterről karakterre lépkedve a mássalhangzókat a hozzájuk tartozó magánhangzókkal együtt mondja.

#### ***4. Gabi betűz***

Írás szerint beszél, azaz nem alkalmazza a magyar nyelv kiejtési szabályait, és gépeléskor, valamint egy szövegben karakterről karakterre lépkedve a mássalhangzókat a hozzájuk tartozó magánhangzókkal együtt mondja.

## ***Női hangok***

### ***5. Veronika***

A magyar nyelv kiejtési szabályai szerint beszél, és gépeléskor, valamint egy szövegben karakterről karakterre lépkedve a mássalhangzókat a hozzájuk tartozó magánhangzók nélkül mondja.

### ***6. Vera***

Írás szerint beszél, azaz nem alkalmazza a magyar nyelv kiejtési szabályait, és gépeléskor, valamint egy szövegben karakterről karakterre lépkedve a mássalhangzókat a hozzájuk tartozó magánhangzók nélkül mondja.

### ***7. Veronika betűz***

A magyar nyelv kiejtési szabályai szerint beszél, és gépeléskor, valamint egy szövegben karakterről karakterre lépkedve a mássalhangzókat a hozzájuk tartozó magánhangzókkal együtt mondja.

### ***8. Vera betűz***

Írás szerint beszél, azaz nem alkalmazza a magyar nyelv kiejtési szabályait, és gépeléskor, valamint egy szövegben karakterről karakterre lépkedve a mássalhangzókat a hozzájuk tartozó magánhangzókkal együtt mondja.

## ***Alapbeállítások***

1. Azokat az üzeneteket, melyeket a JAWS a képernyőről olvas le, Gabi mondja el úgy, hogy a mássalhangzókat betűzi, ha egy szövegben karakterről karakterre lépked.

Az írás szerint történő felolvasást annak érdekében állítottuk be itt, hogy a fájlnevek, illetve különféle számítástechnikai szövegek elhangzásakor ne vegye figyelembe a rendszer a magyar nyelv kiejtési szabályait. Természetesen, ha Ön inkább a magyar kiejtési szabályok szerint szeretné hallgatni a képernyőn megjelenő szöveget, bármikor átállíthatja.

2. Gépeléskor is a fenti hangkaraktert használhatja, ezzel a beállítással lehetősége nyílik a Profivox kiejtését gépeléskor is megismerni, később tetszés szerint átválthat betűzés nélküli üzemmódra.

3. A JAWS-kurzor Vera hangján szólal meg úgy, hogy a mássalhangzókat betűzi. Ezen beállítást – hasonlóan a képernyőn megjelenő üzenetek felolvasásának beállításához – az indokolja, hogy a JAWS-kurzor segítségével a képernyőn lévő szövegen lépkedhet, emiatt biztosítani kívántuk, hogy a lehető legpontosabban legyen lehetősége böngészni a képernyő tartalmát.

4. A JAWS program üzeneteit Veronika olvassa fel, ezzel lehetővé tettük, hogy az üzenetek helyes magyar kiejtéssel hangozzanak el.

A másik különbség a két hangbeállítási párbeszédpanel között, hogy egyedi beállítás esetén lehetőség van a hangmagasság megadására is.

Látható, hogy a lehetőségek száma végtelen, a hangbeállítások kialakításának csak az Ön képzelete szabhat határt. Egy dologra azonban figyelnie kell: Az általános hangbeállítások használatakor a párbeszédpanelen beállított összes érték mind a 4 esetre azonos módon hat. Ha tehát például beállítja, hogy a képernyőről leolvasott szövegek esetén ne hangozzanak el az írásjelek, majd ezt követően a beszédtempót általános érvényességgel megváltoztatja, az írásjel-felolvasási beállítás meg fog változni az *Általános hangbeállítások* párbeszédpanelen megadottak szerint.

Az imént említettük, hogy a *JAWS-kurzorral* lehetősége van böngészni a képernyő tartalmát. Lássuk a kurzor működését részletesebben.



A Windowst és alkalmazásait kétféleképpen lehet kezelni: billentyűzetről és egérrel. Egy látássérült felhasználónak a billentyűzet jelenti az egyetlen megoldást.

Nagyon ritkán előfordul azonban olyan eset, hogy valamely feladatot csak egérrel lehet megoldani. Ezért a JAWS biztosítja annak lehetőségét, hogy az egérrel is lehessen beszédes visszajelzés segítségével dolgozni.

A JAWS használatakor 4 féle kurzor áll rendelkezésünkre: PC-kurzor, JAWS-kurzor, virtuális PC-kurzor és láthatatlan kurzor. A láthatatlan kurzort itt nem tárgyaljuk, a virtuális PC-kurzorról pedig egy későbbi részben, az internethasználat bemutatásakor lesz szó.

Mi a PC-kurzor és a JAWS-kurzor? A PC-kurzor nem is fogható fel igazán kurzornak, hiszen az hagyományos értelemben véve egykarakternyi méretű, általában villogó vonal a képernyőn, mely jelzi, hogy gépeléskor hová kerülnek a beírt karakterek, illetve szövegszerkesztőben a kurzort visszük arra a pontra, ahol javítást kívánunk végezni. A Windows esetén is természetesen van ilyen kurzor, de a JAWS értelmezésében a PC-kurzor ennél tágabb fogalom.

Azt mondhatjuk, hogy a PC-kurzor nemcsak akkor értelmezendő, ha szövegszerkesztőben vagyunk, hanem bármilyen más esetben is, ha vezérlőelemek között lépünk. Ha egy lista valamelyik elemén állunk, akkor azt mondjuk, hogy a PC-kurzor a lista valamelyik elemén áll, pedig ekkor a képernyőn nem jelenik meg kurzor, mindössze a lista adott eleme látszik kiemelten. Ugyanez az eset akkor is, ha az aktív vezérlőelem egy gomb. Ekkor sincs kurzor a képernyőn, mégis azt mondjuk, hogy a PC-kurzor a gombon áll.

A JAWS-kurzornak ennél lényegesen egyszerűbb a definíciója: megfelel az egérkurzornak.

Ebből máris látható egy különbség a kétféle kurzor között: A JAWS-kurzor a képernyő bármely területére mozgatható, míg a PC-kurzor nem, azzal csak a Windows által engedélyezett területre léphetünk.

Nyissa meg a *Sajátgépet*, mert a JAWS-kurzor használatának bemutatásához ezt fogjuk használni:

*/J/*

*Start gomb M*

*Asztal*

*Mappanézet Listanézet*

*Dokumentumok*

*1 per 6*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*S*

*Sajátgép*

*Enter*

*Sajátgép*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve Név 3,5 macskaköröm mínusz es hajlékonylemez balzárójel A kettőspont  
jobbzarójel Szabad terület Típus 3,5 hüvelykes hajlékonylemez Teljes méret*

*1 per 5*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

A könnyebb tájékozódás érdekében nagyítsa teljes méretűre az ablakot, majd a művelet sikerességéről győződjön meg az ablak felső sorát felolvasó billentyűparanccsal (Insert+End).

*/J/*

*Alt Szóköz*  
*Menü*  
*Előző méret nem érhető el*  
*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*  
*E*  
*Áthelyezés*  
*H*  
*Méret*  
*R*  
*Kis méret*  
*K*  
*Teljes méret*  
*M*  
*Enter*  
*Kilépés a menükből*  
*Sajátgép kis méret előző méret bezárás*  
*/J/*

Mivel nincs az ablak felső sorában a teljes méretűvé állító ikon, a méretváltás sikerült. A JAWS-kurzort a számbillentyűzeten lévő Mínusz billentyűvel lehet bekapcsolni, visszatérni a PC-kurzorhoz pedig a számbillentyűzeten lévő Plusz billentyűvel lehet.

*/J/*  
*JAWS kurzor*  
*PC kurzor*  
*/J/*

Mivel a JAWS-kurzor egérkuzornak felel meg, bekapcsolásakor ott áll, ahol az egérkuzor is, hacsak másként nem rendelkezünk. Segítheti a tájékozódást, ha a JAWS-kurzor bekapcsolását mindig úgy végezzük, hogy az a PC-kurzornak megfelelő helyre kerüljön. Ezt az Insert+a számbillentyűzet mínuszjele paranccsal tehetjük meg.

Akármilyen módon kapcsoltuk is be a JAWS-kurzort, ha aktív, a képernyőn a nyílbillentyűk segítségével úgy mozoghatunk, mint egy szövegszerkesztőben. A Jobbrányl, illetve Balranyl billentyűkkel karakterenként lépkedhetünk, ha pedig az Insert billentyűvel együtt nyomjuk le valamelyik oldalirányba mutató nyilat, akkor szavanként lépdélhetünk az adott irányba. A számbillentyűzet 5-ös billentyűjével az aktuális karaktert olvastathatjuk fel, tehát azt, amelyen éppen a JAWS kurzor áll. Ha kétszer egymás után gyorsan leütjük ezt a billentyűt, a karakter betűzve hangzik el. Ha a számbillentyűzet 5-ös billentyűjét az Insert billentyűvel együtt üti le, a JAWS felolvassa az aktuális szót; kétszeri gyors lenyomás után pedig a szó betűnként hangzik el. A Fel- és Lenyíl billentyűkkel soronként lépkedhetünk, és függetlenül attól, hogy a sorban hol állunk, a sor teljes tartalma elhangzik. Az Insert+Felnyl paranccsal az aktuális sor olvastatható fel, szintén függetlenül attól, hogy a sorban hol áll a kurzor. A Page Up a képernyő tetejére, a Page Down az aljára, a Home a sor elejére, míg az End a sor végére lépteti a JAWS-kurzort.

Nézzük meg mindezt a gyakorlatban. Jelöljük ki a *Lista* nézet első elemét, hogy a PC-kurzornak jól meghatározott helye legyen, majd kapcsoljuk be a JAWS-kurzort úgy, hogy az a PC-kurzorhoz kerüljön.

*/J/*  
*Szóköz*

*A JAWS kurzor áthelyezése a PC kurzorhoz*

*/J/*

Olvastassuk fel az aktuális sort az Insert+Felnyíl paranccsal.

*/J/*

*3,5 macskaköröm mínusz es hajlékonylemez balzárójel A kettőspont jobbzarójel 3,5 hüvelykes  
hajlékonylemez*

*/J/*

Lépkedjünk végig a soron.

*/J/*

*Vessző*

*5*

*Macskaköröm*

*Mínusz*

*E*

*S*

*Szóköz*

*H*

*A*

*J*

*L*

*É*

*K*

*O*

*N*

*Y*

*L*

*E*

*M*

*E*

*Z*

*Szóköz*

*Balzárójel*

*A*

*Kettőspont*

*Jobbzarójel*

*Üres*

*/J/*

A számbillentyűzet 5-ös billentyűjének kétszeri gyors lenyomásával betűztessük az aktuális karaktert, majd lépkedjünk visszafelé betűző üzemmódban.

*/J/*

*Üres*

*Jobbzarójel*

*Kettőspont*

*Aladár*

*Balzárójel*  
*Szóköz*  
*Zoltán*  
*Elemér*  
*Mihály*  
*Elemér*  
*László*  
*Ipszilon*  
*Nelli*  
*Olga*  
*Károly*  
*Éva*  
*László*  
*János*  
*Aladár*  
*Helén*  
*Szóköz*  
*Sándor*  
*Elemér*  
*Mínusz*  
*Macskaköröm*  
*Ötös*  
*Vessző*  
*Hármas*  
*/J/*

A számokon lépkedve tehát hallható, hogy a könnyebb érthetőség kedvéért máshogy ejti azokat a JAWS.

A betűző üzemmódot a számbillentyűzet 5-ös billentyűjével lehet kikapcsolni.

*/J/*  
*Három*  
*/J/*

Olvassuk fel az aktuális szót az Insert+számbillentyűzet 5-ös billentyűjével, majd kétszeri gyors lenyomásával kapcsoljuk be a betűnkénti szókimondást.

*/J/*  
*3,5 macskaköröm mínusz es*  
*3 vessző, 5 macskaköröm mínusz e s*  
*/J/*

Lépünk a következő szóra, üssük le az Insert+Jobbranyíl parancsot:

*/J/*  
*H A J L É K O N Y L E M E Z*  
*/J/*

A szavak betűzése tehát továbbra is érvényben van. Kikapcsolni az Insert+számbillentyűzet 5-ös billentyűjével lehet.

/J/

*Hajlékonylemez*

/J/

Lépünk a képernyő tetejére a Page Up és a Home billentyűkkel, olvassuk fel az aktuális sort az Insert+Felnyíl paranccsal, majd a Lenyíl billentyűvel haladjunk soronként lefelé.

/J/

*Page Up billentyű*

*Home billentyű*

*Sajátgép kis méret előző méret bezárás*

/J/

Ez az ablak címsora, melyet korábban más módon már felolvastattunk.

/J/

*Fájl Szerkesztés Nézet Kedvencek Eszközök Súgó*

/J/

Ez a menüsor, a menüelemek vízszintesen helyezkednek el egymás mellett.

/J/

*Vissza Keresés Mappák*

/J/

Ez az eszköztár. A JAWS ábraneveket olvasott fel egymás után. Ezek az ábrák lehetővé teszik, hogy a *Sajátgép* alkalmazás fő funkcióit egérrel, gyorsan, kényelmesen érhesük el.

/J/

*Cím Sajátgép Ugrás*

/J/

Ez a *Sajátgép* ablak címsora, itt jelenik meg annak a mappának a neve, melynek tartalma látszik az ablakban.

Ez alatt találhatók a mappák nevei, ez tehát az ablak adatterülete. Mint már korábban említettük, az ablakok alsó sorában általában az *állapotsor* található. Nézzük ezt meg.

/J/

*Page Down billentyű*

*1 kijelölt objektum Sajátgép*

/J/

Nemcsak a JAWS-kurzor PC-kurzorhoz helyezésére van lehetőség, hanem a fordítottjára is. Ez akkor lehet hasznos, ha a képernyő böngészése során olyan elemre bukkan, mellyel valamilyen műveletet kíván végezni. Ahhoz, hogy megkeresse a kívánt elemet, lényegesen egyszerűbb, ha a PC-kurzort áthelyezi a JAWS-kurzorhoz, mintha csak átváltana PC-kurzorra. Egy dologra azonban figyelnie kell: A PC-kurzor nem mozoghat a képernyő bármely területére: nem léptetheti az ablak címsorára, vagy állapotosorára.

Keresse meg a *Helyi lemez (c:)* nevű elemet, és helyezze oda a PC-kurzort.

/J/

*CD mínusz meghajtó balzárójel D kettőspont jobbzárójel CD mínusz meghajtó  
3,5 macskaköröm mínusz es hajlékonylemez balzárójel A kettőspont jobbzárójel 3,5 hüvelykes  
hajlékonylemez*

*Helyi lemez balzárójel C kettőspont jobbzárójel Helyi lemez 11,2 GB 9,18 GB*

*A PC kurzor áthelyezése a JAWS kurzorhoz*

*PC kurzor*

*Név Helyi lemez balzárójel C kettőspont jobbzárójel Szabad terület 9,18 GB Típus Helyi  
lemez Teljes méret 11,2 GB*

*2 per 5*

/J/

A JAWS-kurzor segítségével az egeret nemcsak mozgatni lehet a képernyőn, de annak bármely területére lehet vele kattintani, akár a bal, akár a jobb oldali gombbal. A bal oldali gomb a számbillentyűzeten lévő perjel, a jobb oldali gomb pedig a mellette lévő csillaggal segítségével érhető el. Kapcsoljuk be ismét a JAWS-kurzort. Akármelyik módot választjuk most a bekapcsolásra, a JAWS-kurzor a *Helyi lemez (c:)* elemen fog megállni, hiszen áthelyezés esetén a PC-kurzorhoz lép, áthelyezés nélküli bekapcsolás esetén pedig ott marad, ahol utoljára hagytuk, tehát ahová a PC-kurzort helyeztük át.

Kattintsunk az egér jobb gombjával a mappa nevére.

/J/

*Jobb egérgomb*

*Helyi menü*

*Megnyitás*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*E*

/J/

Ha jobb egérgombbal kattintottunk az elemre, megnyílt az elemhez tartozó *Helyi menü*.

E néhány példából látható, hogy a JAWS-kurzort hogyan lehet használni egy alkalmazásablak olvasására. Egy kis gyakorlás után tapasztalni fogja, hogy ez nagyon hatékony segédeszköz, mely sok esetben nagy mértékben felgyorsítja a Windowsban történő munkavégzést.

## 5. JAWS-kezelők

Az előző részben már említettük, hogy a JAWS képességei szinte korlátlanok, ez pedig a sokrétű beállítási lehetőségnek, valamint a módosításokat lehetővé tevő, programozási nyelv-szerű eszköznek köszönhető. A teljesség igénye nélkül bemutatunk néhány lehetőséget, mellyel igényeinek megfelelően testre szabhatja a képernyőolvasó programot.

A beállításokat különböző csoportokba lehet sorolni, mindegyik csoporthoz tartozik egy alkalmazás, mely az adott beállításokat kezeli. Az ilyen alkalmazásokat JAWS-kezelőknek nevezzük. Ezek indítására számos lehetőség kínálkozik, az egyikről korábban említést tettünk: a JAWS program *Eszközök* menüjén keresztül elindítható néhány JAWS-kezelő. A mindennapi munka során azonban könnyebbé teszi, ha egy másik módon, az Insert+F2 leütésekor megjelenő listából választjuk ki az indítani kívánt JAWS-kezelőt. A két indítási mód között egyrészt az a különbség, hogy az Insert+F2 hatására megjelenő lista az összes JAWS-kezelőt tartalmazza – ellentétben az *Eszközök* menüvel –, másrészt, ha egy JAWS-kezelőt az *Eszközök* menün keresztül indítjuk el, akkor az alapértelmezett; míg listából indítás esetén az aktuálisan használt alkalmazáshoz tartozó beállítások módosítását teszi lehetővé. Természetesen listából indítva is van lehetőség az alapértelmezett beállítások módosítására; ehhez azonban ezt tudatni kell az adott JAWS-kezelővel: a Ctrl+Shift+D billentyűparanccsal.

Nézzük, mely JAWS-kezelők állnak rendelkezésünkre. A felsorolást és a néhány szavas ismertetőt követően egyes JAWS-kezelőkkel részletesebben is foglalkozunk.

/J/

*JAWS kezelő indítása párbeszédpanel*

*Listamező*

*Ablakosztály hozzárendelés*

*1 per 14*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*

/J/

Ha a JAWS nem ismer fel egy egyénileg létrehozott vezérlőelemet (mint például egy egyéni stílusú nyomógomb), megadható a vezérlőelem típusa, hogy később az ilyen típusú elemeket helyesen kezelje. Nem felismert vezérlőelemek esetén elmarad az oktatói üzenet, illetve a vezérlőelemről, vagy annak tartalmáról helytelen, vagy semmilyen információ nem hangzik el.

/J/

*Ábrafeliratozó*

/J/

A Windows alatt futó alkalmazások gyakran használnak ábrákat különböző dolgok jelzésére. Egy ábra jelölhet akár egy parancs kiadására szolgáló ikont, de mutathatja egy folyamat állapotát is. A JAWS képes szövegeket társítani az ábrákhoz, így ahelyett, hogy csak arról informálna, hogy a képernyő adott részén ábra található, olyan szövegeket olvas fel, mint például *nyomtatás, nagyítás, folyamatban van, részben bejelölt*. Ahhoz azonban, hogy az ábrák helyett szövegek hangozzanak el, az ábrához feliratot kell rendelni. Ezt megtehetjük esetenként az Insert+G parancs segítségével, vagy automatikusan a Ctrl+Insert+G leütésével. A kézi módszer használatakor a JAWS-kurzor (egérkurzor) pozíciójánál lévő ábrának adhatunk nevet. Az automatikus módszer segítségével az alkalmazás ablakában található összes ábrához szöveget társít a JAWS, ha ezt az alkalmazás támogatja, azaz megjeleníti az ábra szöveges magyarázatát, amikor az egérkurzor az ábra fölé kerül. A nem felismert ábrákat

(azaz az olyanokat, melyekhez nincs szöveg társítva) a JAWS a *ábra xxx* szöveggel jelzi, ahol az xxx számot jelöl.

/J/

*Átfutó olvasás*

/J/

Az átfutó olvasás a JAWS 6-os verziójának nagyon hasznos újonsága. Egy dokumentumot lehetőségünk van átfutni, ami azt jelenti, hogy minden bekezdés első sorát vagy első mondatát olvassa fel a JAWS. Emellett lehetőségünk van keresni egy bizonyos kifejezést is; ebben az esetben megadható, hogy a keresett kifejezést tartalmazó sort vagy mondatot szeretnénk hallani.

/J/

*Beállításcsomagoló*

/J/

Segítségével személyes beállításainkat menthetjük el vagy állíthatjuk vissza a későbbiekben.

/J/

*Billentyűzetkezelő*

/J/

A JAWS billentyűparancs-listáját módosíthatjuk az alkalmazás révén. Ha egy gyakran használt parancshoz rendelt billentyűkombinációt szeretnénk megváltoztatni, ezzel a JAWS-kezelővel van rá lehetőségünk.

/J/

*Braille beállítások megadása*

/J/

A Braille-kijelző és a JAWS együttes működését szabályozhatjuk.

/J/

*Braille mínusz szín megjelölés*

/J/

Segítségével meghatározhatjuk, hogy mely egyéni színeket jelezzen a JAWS Braille-ben.

/J/

*Egyéni színkiemelés hozzárendelése*

/J/

Előfordul, hogy bizonyos listákat (általában egyéni kinézetűeket) nem ismer fel a JAWS. Ekkor a nyílbillentyűkkel végzett mozgás közben semmit, vagy hibás információt olvas fel. Ez a JAWS-kezelő ebben az esetben hasznos, hiszen segítségével megadhatjuk, milyen színnel van jelölve a lista kijelölt eleme, ezután pedig a JAWS a listában való mozgáskor gond nélkül fel tudja olvasni a kiemelt elemet.

/J/



### *Feliratkészítése*

/J/

Oktatási célokkal bizonyos vezérlőelemekhez egyéni segítő üzenetet rendelhetünk, így azok dolgát is megkönnyíthetjük, akiknek komolyabb nehézséget okoz a Windows kezelése.

/J/

### *Keretmegjelenítő*

/J/

A képernyő adott területeihez kereteket rendelhetünk, majd a létrehozott keretben lévő információ felolvasatását különböző eseményekhez rendelhetjük – például egy billentyűparancs leütéséhez.

/J/

### *Konfigurációkezelő*

/J/

Ez a legtöbb lehetőséget nyújtó alkalmazás. Néhány JAWS-kezelő ennek segítségével teszi lehetővé a beállítások megadását. A beállítások az alkalmazás menürendszerén keresztül csoportokba szedve érhetők el; néhány hasznos beállítást rövidesen bemutatunk.

/J/

### *Listanézet testreszabása*

/J/

Ezzel a lehetőséggel már a *Windows-alapok* című fejezetben részletesebben foglalkoztunk. Listanézetekben állíthatjuk be a felolvasás módját és mennyiségét. Lehetőségünk van az oszlopokhoz egyéni címkét rendelni, illetve a felolvasás sorrendjét megváltoztatni.

/J/

### *Szkriptkezelő*

/J/

A Szkriptkezelő segítségével kisebb programokat (szkripteket) készíthetünk, melyekkel saját magunk szabhatjuk meg, hogy egy-egy billentyűparancs kiadásakor mit tegyen a JAWS. Mindehhez sokrétű parancskészlet áll rendelkezésünkre, mely parancsokkal számos Windows-, illetve JAWS-funkciót végrehajthatunk. A szkriptek írását azonban csak gyakorlott felhasználóknak javasoljuk, mivel némi programozási jártasság szükséges hozzá. Általánosságban elmondható, hogy szkriptek írására viszonylag ritkán van szükség, csak az olyan speciális esetekben, mint amikor valamely alkalmazással a JAWS nehezen, vagy egyáltalán nem képes együttműködni.

/J/

### *Szótárkezelő*

/J/

Segítségével szavak vagy kifejezések kiejtését módosíthatjuk úgy, hogy helyettesítő szót vagy kifejezést rendelünk hozzá. A JAWS a tényleges szó előfordulása esetén a helyettesítő szót fogja felolvasni. Ily módon lehetővé válik például idegen szavak helyes kiejtésének

megadása. Tekintve, hogy akár alkalmazásonként is más-más szótár hozható létre, megoldható, hogy egy szót több alkalmazásban többféleképpen olvasson fel a JAWS.

Nézzünk egy példát a szótárkezelő használatára. Használjuk a szóhelyettesítés adta lehetőséget most arra, hogy egy angol kifejezés magyar nyelven hangozzon el. Ilyen kifejezés található a *Start* menüben, a harmadik elem a *Windows update*.

Ahhoz, hogy ez a menüpont magyar nyelven hangozzon el, a következőket kell tennie:

Nyissa meg a *Start* menüt és lépjen a *Windows update* menüpontra.

/J/

*Start menü*

*Programok hozzáférhetősége és alapértelmezései*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy almenü megnyitásához használja az Enter vagy a Jobbranyíl billentyűt, az Escape, vagy Balranyíl billentyűvel visszaléphet az előző menüsztintre.*

P

*Windows katalógus*

W

*Windows Update*

W

/J/

Indítsa el a *Szótárkezelőt*. Ezt megteheti az Insert+F2 hatására megnyíló párbeszédpanelről is, de van egyszerűbb módja is: üsse le az Insert+D billentyűparancsot, majd – mivel az új ablak a háttérben nyílik meg – az Alt+Tab billentyűket is.

/J/

*Alt Tab*

*Kilépés a menükből*

*Új szótár*

*Új szótár párbeszédpanel*

*Fájlnév kettőspont Szerkesztőmező*

*Explorer pont JDF*

/J/

Megváltoztathatja a fájl nevét, de tanácsos elfogadni a JAWS által felkínált nevet.

/J/

*Enter*

*Az alapértelmezett szótárfájl a CTRL plusz Shift plusz D billentyűkonbinációval módosítsa, egyébként a módosítások csak az aktuális alkalmazásban érvényesülnek.*

*Explorer pont jdf mínusz JAWS Szótárkezelő*

*Hozzáadás pont pont pont Gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz H*

/J/

A program rögtön új szó hozzáadását ajánlja fel. Aktiválja tehát a *Hozzáadás* gombot a Szóköz billentyűvel.

/J/

Szóköz  
Szótárdefiníció hozzáadása párbeszédpanel  
Tényleges szó kettőspont Szerkesztőmező  
Windows Update  
Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.  
Alt plusz T  
/J/

Mint hallható, a tényleges szó megadására szolgáló szerkesztőmező már tartalmaz szöveget, mégpedig pontosan azt, amelyet más szöveggel szeretnénk helyettesíteni. Ennek az az oka, hogy a JAWS ebbe a szerkesztőmezőbe az aktív kurzornál lévő kifejezést írja be. Nem kell tehát ezt módosítanunk, lépünk a Tab billentyűvel a következő szerkesztőmezőre, ahol megadhatjuk a helyettesítő kifejezést, és adjuk meg „A Windows frissítése” szöveget.

/J/  
Tab  
Helyettesítő szó kettőspont Szerkesztőmező  
Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.  
Alt plusz H  
A  
Szóköz  
W  
I  
N  
D  
O  
W  
S  
S  
Szóköz  
F  
R  
I  
S  
S  
Í  
T  
É  
S  
E  
/J/

A Tab billentyűvel lépjen az OK gombra, majd aktiválja azt:

/J/  
Tab  
Hang kettőspont szerkesztőmező  
kisebb Nincs nagyobb  
A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.  
Tab  
Hangfájl kijelölése pont pont pont gomb

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Tab*

*Hang lejátszása gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Tab*

*Nyelv kettőspont Kombinált listamező*

*Alapértelmezett*

*1 per 1*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz N*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz O*

*Szóköz*

*Hozzáadás pont pont pont gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz H*

*/J/*

Mint hallhatta, nemcsak helyettesítő szót adhat meg, de akár hangeffekttel is helyettesíthet egy kifejezést.

Az új szó hozzáadására szolgáló párbeszédpanel bezárult, és ismét a *Hozzáadás* gomb az aktív.

Amit idáig csináltunk, csak a memóriába került. Ahhoz, hogy a JAWS később a „Windows update” kifejezést magyarul olvassa fel, el kell menteni a merevlemezre a szótárfájlban végrehajtott változtatást. Ennek érdekében üsse le a Ctrl+S billentyűparancsot, majd az Alt+F4-gyel zárja be a *Szótárkezelőt*.

*/J/*

*Control S*

*Alt F4*

*/J/*

Ha a *Szótárkezelőt* mentés nélkül zárta volna be, a program megkérdezte volna, hogy kívánja-e menteni a változásokat, így azonban a kérdés elmaradt, hiszen a mentésről már gondoskodott. Teszteljük le új szótárunkat, ehhez nyissuk meg a *Start* menüt.

*/J/*

*Start menü*

*Programok hozzáférhetősége és alapértelmezései*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy almenü megnyitásához használja az Enter vagy a Jobbranyíl billentyűt, az Escape, vagy Balranyíl billentyűvel visszaléphet az előző menüsintre.*

*P*

*Windows katalógus*

*W*

*A Windows frissítése*

*W*

*Escape*

*Kilépés a menüből*  
*Start gomb*  
*/J/*

Tekintsünk át néhány beállítási lehetőséget, melyet a *Konfigurációkezelő* segítségével lehet megadni. Csak néhány beállítást mutatunk be, de a *Konfigurációkezelő* lehetőséget ad arra, hogy bármelyik beállítási lehetőségről információt kérjen. Ehhez az adott beállításra lépve le kell ütnie az Insert+F1 billentyűkombinációt, majd a megjelenő súgó elolvasása után az üzenetpanelt az Escape billentyűvel be kell zárnia, hogy visszatérjen a beállításokat tartalmazó képernyőre.

Indítsa el a *Konfigurációkezelőt* az Insert+F2 segítségével, majd gépelje be a *Konfigurációkezelő* első két betűjét, hogy a megfelelő elemre lépjen a listában, majd indítsa el az Enter billentyűvel.

*/J/*  
*JAWS kezelő indítása párbeszédpanel*  
*Listamező*  
*Ablakosztály hozzárendelés*  
*1 per 14*  
*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*  
*K*  
*O*  
*Konfigurációkezelő*  
*Enter*  
*explorer pont jcf mínusz JAWS Konfigurációkezelő*  
*/J/*

Mivel néhány beállítás csak akkor érhető el, ha az alapértelmezett beállításokat módosítjuk, töltsük be az alapértelmezéseket tartalmazó beállító-fájlt a Ctrl+Shift+D segítségével.

*/J/*  
*Default pont jcf mínusz JAWS Konfigurációkezelő*  
*/J/*

A JAWS a betöltést követően felolvasta az ablak címsorát, mely az újonnan betöltött fájl nevét tartalmazza.

Tekintsük át röviden a *Konfigurációkezelő* főmenüjét:

*/J/*  
*Menü*  
*Fájl*  
*A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.*  
*Alt plusz F*  
*/J/*

Az alapvető fájlműveleteket végezhetjük el itt: *megnyitás, mentés* stb.

*/J/*  
*Beállítások megadása*  
*Alt plusz B*

/J/

Ebben a menüben találjuk a megadható beállításokat csoportokba szedve.

/J/

*Nézet*

*Alt plusz N*

/J/

Megadhatjuk a *Konfigurációkezelő* megjelenésének néhány jellemzőjét.

/J/

*Súgó*

*Alt plusz S*

/J/

A *Konfigurációkezelő* súgórendszerének elérését teszi lehetővé.

Elsőként tekintsük át a *Felhasználói beállítások* csoportba tartozó lehetőségeket:

/J/

*Alt B*

*Menü*

*Felhasználói beállítások pont pont pont*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*F*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Felhasználói beállítások párbeszédpanel*

*Állapotjelző állapotának felolvasása kettőspont Kombinált listamező*

*5 másodperces időközönként*

*3 per 7*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz A*

/J/

Minden beállítási lehetőségről információt kérhet az Insert+F1 billentyűparancs segítségével. Nézzük meg, milyen információval szolgál erről a beállításról a JAWS.

/J/

*A programok gyakran használnak állapotjelzőt valamilyen folyamat, például a telepítés előrehaladásának a jelzésére.*

*Válassza meg ebben a listában azt az időközt, amilyen gyakran a JAWS bejelentse az állapotjelző állapotát.*

*A macskaköröm Minden változás esetén macskaköröm választásakor a JAWS minden változásakor bejelenti az állapotjelző állapotát.*

*A macskaköröm Kikapcsolva macskaköröm választásakor a JAWS nem jelenti be az állapotjelző információit.*

*Alapértelmezésben az állapotjelzőnek ez a beállítása az 5 másodperces időköz.*

*Az üzenetpanel bezárásához nyomja le az ESC billentyűt.*

*Escape*

*Üres*  
*5 másodperces időközönként*  
*/J/*

Ezzel a módszerrel az összes beállítási lehetőségről kérhet információt. Megteheti ezt szabadon, hiszen biztos lehet abban, hogy ily módon nem állítja át egyik beállítást sem. Ha véletlenül mégis ez történne, a párbeszédpanelt az Escape billentyűvel zárja be, ezzel törli a megadott *módosításokat*.

Néhány beállítási lehetőségre azonban szeretnénk felhívni a figyelmét.

*/J/*  
*Tab*  
*Billentyűismétlés jelölőnégyzet nincs bejelölve*  
*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz B*  
*/J/*

A számítógépek billentyűzete alapbeállítás szerint úgy működik, hogy ha egy adott billentyűt folyamatosan nyomva tart, az egy bizonyos idő után ismétlődni kezd, azaz a hozzárendelt betű vagy funkció bevitele vagy végrehajtása többször megtörténik. A JAWS program alapbeállítása az, hogy kikapcsolja ezt a lehetőséget, hogy megelőzze a véletlen billentyűismétléseket. Előfordulhat azonban olyan eset, hogy szüksége van arra, hogy egy billentyű hosszas lenyomása az adott billentyűhöz tartozó funkció ismétlését eredményezze. Ebben az esetben jelölje be a beállításhoz tartozó jelölőnégyzetet, majd zárja be a párbeszédpanelt.

*/J/*  
*Escape*  
*Default pont jcf mínusz JAWS Konfigurációkezelő*  
*/J/*

A JAWS program egyik fontos beállítási lehetősége, hogy mennyi információt olvasson fel a képernyőről. Ezt „bőbeszédűségi szintnek” nevezzük. A beállítás megadására szolgáló párbeszédpanel bemutatása után megadjuk a funkció részletes magyarázatát.

*/J/*  
*Alt B*  
*Menü*  
*Felhasználói beállítások pont pont pont*  
*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*  
*F*  
*B*  
*Kilépés a menüből*  
*Bőbeszédűségi beállítások párbeszédpanel*  
*Bőbeszédűségi szint Kezdő, legmagasabb választógomb bejelölve*  
*1 per 3*  
*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*  
*Bőbeszédűségi szint Középfokú választógomb bejelölve*  
*2 per 3*  
*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Bőbeszédűségi szint Haladó, legalacsonyabb választógomb bejelölve*  
*3 per 3*  
*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*  
*Tab*  
*Kezdő szint beállításai pont pont pont gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz E*  
*Tab*  
*Középfokú szint beállításai pont pont pont gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz K*  
*Tab*  
*Haladó szint beállításai pont pont pont gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz H*  
*Tab*  
*OK gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz O*  
*Escape*  
*Default pont jcf mínusz JAWS Konfigurációkezelő*  
*/J/*

Három szint áll tehát rendelkezésünkre. Amellett, hogy megadhatjuk, melyik szintet kívánjuk használni, mindegyik szinthez tartozó beállítás egyénileg is megváltoztatható. Ugyanis minden bőbeszédűségi szinthez 19 jellemző tartozik, melyet a JAWS vagy felolvas az adott szinten, vagy nem. Az egyes szintek beállításaira szolgáló párbeszédpaneleden ezen 19 lehetőség bármelyikét be-, illetve kikapcsolhatja. A 19 lehetőség közé tartozik például a vezérlőelem típusa (gomb, lista nézet, jelölőnégyzet), állapota (bejelölve), listák esetén az aktuális elem sorszáma stb.

A következő lehetőség a billentyűnevek felolvasásának beállítása. Ehhez nyissa meg a *Billentyűzet beállításai* párbeszédpanelt.

*/J/*  
*Alt B*  
*Menü*  
*Felhasználói beállítások pont pont pont*  
*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*  
*F*  
*Speciális beállítások pont pont pont*  
*P*  
*Egyéni kiemelési beállítások pont pont pont*  
*E*  
*Beszédsszintetizátor beállításai pont pont pont*  
*S*  
*Braille mínusz beállítások pont pont pont*  
*L*  
*Billentyűzet beállításai pont pont pont*  
*I*  
*Enter*



*Kilépés a menüből*

*Billentyűzet beállításai párbeszédpanel*

*Általános lap*

*Navigációs gyorsbillentyűk Bekapcsolva választógomb bejelölve*

*2 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*/J/*

Ez egy többlapos párbeszédpanel, a billentyűnevek felolvasási beállításait a *Billentyűmegnevezések* fülön találja. Lépjen tehát át erre a fülre a Ctrl+Tab segítségével.

*/J/*

*Billentyűmegnevezések lap*

*Billentyűparancsok listája Listanézet*

*Add plusz Felolvasás*

*1 per 84*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Listanézetben van, mely tartalmazza a billentyűneveket. Ezek felolvasása beállítható. A listanézet tulajdonképpen egy táblázat, melynek első oszlopa a billentyű JAWS-beli neve, második oszlopa a billentyű címkéje, tehát az a név, ami elhangzik lenyomásakor, harmadik oszlopában pedig két érték valamelyike szerepelhet: *felolvasás*, illetve *elnémítás*. A billentyűnév felolvasása be-, illetve kikapcsolható a párbeszédpanelen található váltógomb segítségével. A gomb lenyomása esetén az ellenkezőjére váltja az aktuálisan kijelölt billentyű nevének felolvasási állapotát, de ha az elemen állva lenyomja a Szóköz billentyűt, az eredmény ugyanaz lesz. Az imént elhangzott, hogy a plusz jelhez tartozó billentyűnév felolvasása be van kapcsolva. Kapcsoljuk ki.

*/J/*

*Add plusz Elnémítás*

*1 per 84*

*Szóköz*

*/J/*

A lista következő elemére a Lenyíl billentyű segítségével léphetünk.

*/J/*

*Apps Menügomb Felolvasás*

*2 per 84*

*/J/*

Ha egyszerre több billentyű nevének felolvastatási beállításán szeretne módosítani, jelölje ki az adott billentyűket, majd használja a váltógombot a beállítás megváltoztatásához.

Mivel a váltógombhoz tartozó billentyűparancs az Alt+T, ezzel is kikapcsolhatjuk a kijelölt billentyűk nevének felolvastatását. Felhívjuk figyelmét, hogy az Alt, a Shift és a Ctrl billentyűk állapotát nem lehet megváltoztatni, mivel ezeket a JAWS csak más billentyűkkel együtt olvassa fel.

A következő beállítás, melyre felhívjuk figyelmét, a *Felolvasás- és hangkezelő*, mely funkció már önmagában is végtelen számú lehetőséget rejt.

/J/

*Alt B*

*Menü*

*Felhasználói beállítások pont pont pont*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*F*

*HTML mínusz beállítások pont pont pont*

*H*

*Szövegfeldolgozás pont pont pont*

*Z*

*Írásjelek testreszabása pont pont pont*

*T*

*Felolvasás mínusz és hangkezelő pont pont pont*

*K*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Classic mínusz A Felolvasás mínusz és hangkezelő beállításai párbeszédpanel*

*Séma kijelölése kettőspont Kombinált listamező*

*Classic*

*2 per 19*

*A JAWS úgy viselkedik, mint a korábbi verziók az alapértelmezett formátum és szövegfeldolgozási beállítások esetén.*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz S*

/J/

Megnyílt tehát a *Felolvasás- és hangkezelő* párbeszédpanel, melynek első eleme a *Séma kijelölése* kombinált listamező, az aktuális séma pedig a *Classic*. A JAWS ezután a séma rövid leírását olvasta fel. Ilyen rövid leírás minden sémához tartozik.

/J/

*Classic balzárójel Attributes and Font Info jobbzarójel*

*A JAWS úgy viselkedik, mint a korábbi verziók bekapcsolt szövegjellemző mínusz és betűtípusinformáció mínusz felolvasási beállítások esetén.*

*Classic balzárójel Attributes jobbzarójel*

*A JAWS úgy viselkedik, mint a korábbi verziók bekapcsolt szövegjellemző mínusz felolvasási beállítások esetén.*

*Classic balzárójel Attributes, Font Info and Color jobbzarójel*

*A JAWS úgy viselkedik, mint a korábbi verziók bekapcsolt szövegjellemző mínusz , betűtípus mínusz és színinformáció mínusz felolvasási beállítások esetén.*

/J/

Ebből kiderült, hogy a sémákkal jelentősen befolyásolható a JAWS viselkedése, és természetesen nem csupán a szövegek tulajdonságait lehet megváltoztatni. Hogy bemutassuk a funkció sokrétűségét, módosítani fogjuk a *Classic* sémát, majd elmentjük más néven. Ehhez lépjen vissza a listában a *Classic* elemre, majd a Tab billentyűvel lépjen az *Aktuális séma szerkesztése* gombra, és aktiválja azt!

/J/

*Classic balzárójel Attributes jobbzárójel*

*A JAWS úgy viselkedik, mint a korábbi verziók bekapcsolt szövegjellemző mínusz felolvasási beállítások esetén.*

*Classic balzárójel Attributes and Font Info jobbzárójel*

*A JAWS úgy viselkedik, mint a korábbi verziók bekapcsolt szövegjellemző mínusz és betűtípusinformáció mínusz felolvasási beállítások esetén.*

*Classic*

*A JAWS úgy viselkedik, mint a korábbi verziók az alapértelmezett formátum és szövegfeldolgozási beállítások esetén.*

*Tab*

*Séma leírása kettőspont szerkesztőmező*

*A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.*

*Alt plusz L*

*Tab*

*Aktuális séma szerkesztése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz A*

*Szóköz*

*Classic mínusz A Felolvasás mínusz és hangkezelő beállításai párbeszédpanel*

*Classic mínusz Séma szerkesztése párbeszédpanel*

*Általános lap*

*Séma leírása kettőspont szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

/J/

Ebben a szerkesztőmezőben adhatja meg a séma rövid leírását. Példánkban ez a *Próba* legyen!

/J/

*P*

*R*

*Ó*

*B*

*A*

/J/

Lépjen a következő lapra a Ctrl+Tab billentyűkkel.

/J/

*Vezérlőelem típusa lap*

*Vezérlőelem mínusz típusok listája Listanézet*

*Alapértelmezett Vezérlőelem típusának felolvas pont pont pont Normál hang használata*

*1 per 84*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Elhangzott tehát, hogy az alapértelmezett vezérlőelemek típusát felolvassa a JAWS, mégpedig normál hang használatával.

Lépjen a listában a *Gomb* elemre, ehhez nyomja le a G billentyűt!

/J/

G

*Gomb Vezérlőelem típusának felolvas pont pont pont Normál hang használata*

*23 per 84*

/J/

Tehát a gomb típusú vezérlőelemeket is felolvassa a JAWS, szintén normál hangon. Állítsuk ezt át most úgy, hogy a *Gomb* szó felolvasása helyett egy hangot játsszon le a JAWS!

/J/

Tab

*Vezérlőelem típusának felolvasása választógomb bejelölve*

*1 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz V*

*Hang módosítása választógomb bejelölve*

*2 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz A*

*Hang lejátszása választógomb bejelölve*

*3 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz N*

/J/

Ezen választógombok csoportjával lehet szabályozni, hogy a JAWS felolvassa, más hangon olvassa fel, esetleg hangot játsszon le, vagy mellőzze az adott vezérlőelem felolvasását. Példánkban maradjunk a hang lejátszásának lehetőségénél.

/J/

Tab

*Hangfájl kijelölése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz H*

*Szóköz*

*Classic mínusz Séma szerkesztése párbeszédpanel*

*Vezérlőelem típusa lap*

*Hangfájl kijelölése párbeszédpanel*

*Hangfájlok listája Listanézet*

*Ascend pont wav*

*1 per 97*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

A megnyílt párbeszédpanelen van lehetőségünk kiválasztani a hangfájlt, melyet a JAWS a vezérlőelem neve helyett fog lejátszani. Mielőtt kiválaszt egy hangfájlt, lehetősége van belehallgatni a *Lejátszás* gomb megnyomásával, nekünk azonban teljesen megfelel az *ascend.wav* fájl, tehát az *OK* gombbal válasszuk ki ezt.

/J/

Tab

Lejátszás gomb

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Alt plusz L

Tab

Tallózás pont pont pont gomb

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Alt plusz T

Tab

OK gomb

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Szóköz

Classic mínusz A Felolvasás mínusz és hangkezelő beállításai párbeszédpanel

Classic mínusz Séma szerkesztése párbeszédpanel

Vezérlőelem típusa lap

Hangfájl kijelölése gomb

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Alt plusz H

/J/

Lépjen vissza a vezérlőelemek listájára, és válassza ki a *Listanézet* elemet.

/J/

Shift Tab

Hang lejátszása választógomb bejelölve

3 per 4

A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.

Alt plusz N

Shift Tab

Vezérlőelem mínusz típusok listája Listanézet

Gomb Hang lejátszása ascend pont wav

23 per 84

Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.

L

Lapfűl Vezérlőelem típusának felolvas pont pont pont normál hang használata

46 per 84

Levélküldési hivatkozás Vezérlőelem típusának felolvaspont pont pont normál hang használata

47 per 84

Listamező Vezérlőelem típusának felolvaspont pont pont normál hang használata

48 per 84

Listamező eleme Vezérlőelem típusának felolvaspont pont pont normál hang használata

49 per 84

Listanézet Vezérlőelem típusának felolvaspont pont pont normál hang használata

50 per 84

/J/

Mint elhangzott, a *Gomb* típusú vezérlőelemmel végzett változtatásaink sikeresek voltak, a JAWS már a *Hang lejátszása: ascend.wav* szöveget olvasta.

A listanézet típusú vezérlőelemek esetén módosítsuk a JAWS által felolvasandó szöveget.

/J/

*Tab*

*Vezérlőelem típusának felolvasása választógomb bejelölve*

*1 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz V*

*Tab*

*Hangstílus kijelölése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

*Tab*

*Szöveg kettőspont Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz S*

/J/

Ebben a mezőben egyéni szöveget rendelhet minden vezérlőelemhez. Mivel jelenleg a Listanézet típusú vezérlőelemet módosítjuk, írjuk be: *ez egy listanézet*.

/J/

*E*

*Z*

*Szóköz*

*E*

*G*

*Y*

*Szóköz*

*L*

*I*

*S*

*T*

*A*

*N*

*É*

*Z*

*E*

*T*

/J/

Lépjen vissza a vezérlőelemek listájára!

/J/

*Shift Tab*

*Hangstílus kijelölése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

*Shift Tab*

*Vezérlőelem típusának felolvasása választógomb bejelölve*

*1 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz V*

*Shift Tab*

*Vezérlőelem mínusz típusok listája Listanézet*

*Listanézet Vezérlőelem típusának felolvas pont pont pont Normál hang használata És Ez egy listanézet be pont pont pont*

*50 per 84*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Tehát a változtatás rendben megtörtént, de csak akkor lép életbe, ha aktiválja az *OK* gombot. Mielőtt megtenné, nézzük, milyen egyéb lehetőségek állnak még rendelkezésünkre. Ehhez lépjen a következő lapra!

*/J/*

*Vezérlőelem állapota lap*

*Vezérlőelem mínusz állapotok listája Listanézet*

*Alapértelmezett Vezérlőelem állapotának felolv pont pont pont normál hang használata*

*1 per 11*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Ezen a lapon a vezérlőelem-állapotokhoz rendelhet egyéni szöveget, más hangot, vagy mellőzheti az állapot felolvasását. Ilyen vezérlőelem-állapot például egy jelölőnégyzet *bejelölve* vagy *nincs bejelölve* állapota, egy fanézet elemének *megnyitva* vagy *lezárva* állapota stb.

*/J/*

*Attribútumok lap*

*Attribútumok listája Listanézet*

*Alapértelmezett Mellőzés*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Különböző szövegattribútumokhoz rendelhet eseményeket. Választható szövegattribútumok a *félkövér*, *dőlt*, *áthúzott*, *felső index* stb. A listában jelenleg egyetlen elem található, az alapértelmezett. Ahhoz, hogy egy-egy attribútumhoz eseményeket tudjon rendelni, először fel kell azt vennie a listába. Ezt a *Hozzáadás* gomb segítségével teheti meg.

*/J/*

*Betűtípus neve lap*

*Betűtípusnevek listája Listanézet*

*Alapértelmezett Mellőzés*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Az előző laphoz hasonlóan ez a lista is csak egy elemet tartalmaz, tehát a *Hozzáadás* gombbal kell felvennie a megkülönböztetni kívánt betűtípust.

/J/

*Betűméret lap*

*Betűméretek listája Listanézet*

*Alapértelmezett Mellőzés*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Itt betűméretekhez rendelhet viselkedést.

/J/

*Szín lap*

*Színek listája Listanézet*

*Alapértelmezett Mellőzés*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Az előzőekhez hasonlóan itt a színeket lehet megkülönböztetni.

/J/

*Behúzás lap*

*Behúzások mértékeinek listája Listanézet*

*Alapértelmezett Behúzás bemondata üzenet hangja használata*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

A dokumentumok áttekinthetőbb tagolása érdekében az új bekezdések első sorát néhány karakterrel beljebb szokták kezdeni. A JAWS képes jelezni, ha egy sor ún. behúzással kezdődik, ezt ezen az oldalon állíthatja be.

/J/

*HTML lap*

*HTML mínusz attribútumok listája Listanézet*

*onclick HTML mínusz attribútum bemondata normál hang használata És kattintható bemondata*

*1 per 3*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Ezen a lapon a különböző HTML-attribútumokhoz rendelhet viselkedést. Itt adhatja meg, ha például a meglátogatott hivatkozás-szöveg helyett csupán egy hangot szeretne hallani a weboldalak böngészése közben.

/J/



*Egyéb lap*

*Egyéb lehetőségek listája Listanézet*

*Betűzés Szöveg felolvasása betűzés hangja használata*

*1 per 9*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Itt egyéb, egyik fenti kategóriába sem tartozó lehetőségeket talál. A JAWS a nagybetűket alapesetben hangmagasság-változással jelzi, melynek mértékét a hangbeállítások párbeszédpanelen adhatja meg. Itt azonban lehetőség van például arra, hogy egy szó betűzése közben a hangmagasság-változás helyett elmondja a JAWS azt is, hogy nagybetűt olvas fel. Ehhez lépjen a listában a *Nagybetű szöveg felolvasása* elemre!

*/J/*

*Idézet Szöveg felolvasása normál hanghasználata*

*2 per 9*

*Ismétlődés Elem felolvasása üzenetek hangja használata*

*3 per 9*

*Mintázat Elem felolvasása üzenetek hangja használata*

*4 per 9*

*Nagybetű Szöveg felolvasása nagybetű hangja használata*

*5 per 9*

*/J/*

Lépjen a Tab billentyűvel a *Választható viselkedések* választógombcsoportra, majd válassza az *Elem felolvasása* lehetőséget!

*/J/*

*Tab*

*Az ilyen elemmel rendelkező szöveg felolvasása adott hanggal választógomb bejelölve*

*2 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz A*

*Hang lejátszása választógomb bejelölve*

*3 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz l*

*Elem felolvasása választógomb bejelölve*

*1 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz E*

*/J/*

Lépjen a Szöveg szerkesztőmezőre és gépelje be: nagy.

*/J/*

*Tab*

*Hangstílus kijelölése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz H*

*Tab*

*Szöveg kettőspont Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz S*

*N*

*A*

*G*

*Y*

*/J/*

Már csak a beállítások véglegesítése van hátra, ehhez lépjen az *OK* gombra, és nyomja meg a Szóköz billentyűt!

*/J/*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Szóköz*

*Default pont jcf mínusz JAWS Konfigurációkezelő*

*Classic mínusz A Felolvasás mínusz és hangkezelő beállításai párbeszédpanel*

*Aktuális séma szerkesztése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz A*

*/J/*

A sémát módosítottuk, a rövid leírás egyértelműen jelezte ezt, viszont még hátravan a séma mentése. Mivel a *Classic* sémát módosítottuk, válassza az *Aktuális séma mentése másként* gombot.

*/J/*

*Tab*

*Aktuális séma mentése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

*Tab*

*Aktuális séma mentése másként gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz K*

*Szóköz*

*Mentés másként párbeszédpanel*

*Fájlnév kettőspont Szerkesztőmező*

*Classic*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz N*

*/J/*

A *Fájlnév* szerkesztőmezőben annak a sémának a neve szerepel, melyet módosítottunk. Ahhoz, hogy ne írjuk felül a *Classic* sémát, más nevet kell választanunk. Legyen ez a *Példa*.

*/J/*

*P*

*É*

*L*

*D*

*A*

*Tab*

*Fájl típusa kettőspont Kombinált listamező*

*A Felolvasáskezelő fájljai balzárójel csillag pont smf jobbzárójel*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz T*

*Tab*

*Mentés gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz E*

*Szóköz*

*Példa mínusz A Felolvasás mínusz és hangkezelő beállításai párbeszédpanel*

*Aktuális séma mentése másként gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz K*

*/J/*

Elkészültünk az új sémával. Ahhoz, hogy a sémának megfelelően működjön a JAWS, a *Felolvasás- és hangkezelőben* végrehajtott módosításokat el kell fogadnunk az *OK* gombbal.

*/J/*

*Tab*

*Új séma létrehozása gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz J*

*Tab*

*Aktuális séma törlése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz T*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Szóköz*

*Default pont jcf mínusz JAWS Konfigurációkezelő*

*/J/*

Mentsük a beállításokat a *Konfigurációkezelőben*, ehhez nyomjuk le a *Ctrl+S* billentyűkombinációt!

*/J/*

*Control S*

*/J/*

Ellenőrizzük, hogy működik-e az összes beállításunk, ehhez térjünk vissza a *Felolvasás- és hangkezelőhöz*!

/J/

Alt B

Menü

Felhasználói beállítások pont pont pont

A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.

F

HTML mínusz beállítások pont pont pont

H

Szövegfeldolgozás pont pont pont

Z

Írásjelek testreszabása pont pont pont

T

Felolvasás mínusz és hangkezelő pont pont pont

K

Enter

Kilépés a menükből

Példa mínusz A Felolvasás mínusz és hangkezelő beállításai párbeszédpanel

Séma kijelölése kettőspont Kombinált listamező

Példa

12 per 20

Próba

A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.

Alt plusz S

/J/

Ezután a Tab billentyűvel lépjen az Aktuális séma szerkesztése gombra!

/J/

Tab

Séma leírása kettőspont szerkesztőmező

A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.

Alt plusz L

Tab

Aktuális séma szerkesztése

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Alt plusz A

/J/

A JAWS nem mondta a vezérlőelem típusát, helyette egy hangot játszott le.

A számbillentyűzet 5-ös billentyűjével nézzük az aktuális karaktert.

/J/

Nagy A

/J/

Ez is a várakozásoknak megfelelőnek tűnik, már csak a listanézetet kell kipróbálnunk, ehhez aktiválja a gombot, és lépjen a következő lapra.

/J/

*Szóköz*

*Példa mínusz A Felolvasás mínusz és hangkezelő beállításai párbeszédpanel*

*Példa mínusz Séma szerkesztése párbeszédpanel*

*Általános lap*

*Séma leírása kettőspont szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Vezérlőelem típusa lap*

*Vezérlőelem mínusz típusok listája ez egy listanézet*

*Alapértelmezett Vezérlőelem típusának felolvas pont pont pont normál hang használata*

*1 per 84*

*/J/*

Elhangzott az egyéni szöveg, melyet a listanézetekhez rendeltünk: *ez egy listanézet*. A séma megfelelően működik.

A fent említett sok-sok lehetőség ötletes kihasználásával nemcsak egyszerűsítheti, de bizonyos esetekben fel is gyorsíthatja munkáját a számítógéppel.

Állítsuk vissza a *Classic* sémát. Ehhez először zárja be a *Séma szerkesztése* párbeszédpanel az *Escape* billentyűvel:

*/J/*

*Escape*

*Default pont jcf mínusz JAWS Konfigurációkezelő*

*Példa mínusz A Felolvasás mínusz és hangkezelő beállításai párbeszédpanel*

*Aktuális séma szerkesztése*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz A*

*/J/*

Lépjen a listára, és válassza a *Classic* sémát, majd nyomja le az *Enter* billentyűt.

*/J/*

*Shift Tab*

*Séma leírása kettőspont szerkesztőmező*

*A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.*

*Alt plusz L*

*Shift Tab*

*Séma kijelölése kettőspont Kombinált listamező*

*Példa*

*12 per 20*

*Próba*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz S*

*C*

*Classic*

*A JAWS úgy viselkedik, mint a korábbi verziók az alapértelmezett formátum és szövegfeldolgozási beállítások esetén.*

*Enter*

*Default pont jcf mínusz JAWS Konfigurációkezelő*

*/J/*

Mint már említettük, a változtatások életbe lépéséhez el kell menteni a *Konfigurációkezelőben* végzett módosításokat. Ennek legegyszerűbb módja a Ctrl+S billentyűk egyidejű lenyomása. Ha erről elfeledkezne és mentés nélkül próbálná bezárni a *Konfigurációkezelőt*, a következő kérdés jelenne meg:

/J/

*Konfigurációkezelő párbeszédpanel*

*Menti a jelenlegi beállításokat a bezárás előtt?*

*Igen*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

/J/

Ha a kérdésre igennel válaszol, a program minden változtatást elment a kilépés előtt. Ha nemmel, akkor minden változtatás elvész.

Ha a későbbiekben szeretne más sémára áttérni, nem feltétlenül a *Konfigurációkezelőn* keresztül kell ezt megtennie; elég az Insert+Alt+S billentyűkombinációt megnyomnia.

/J/

*Séma kijelölése párbeszédpanel*

*Listamező*

*A beszéd mínusz és hangbetanítási üzemmód bekapcsolása*

*1 per 20*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*

/J/

Külön szeretnénk felhívni a figyelmét a lista első elemére. Ha a *Beszéd- és hangbetanítási üzemmódot* bekapcsolja, az aktív sémának megfelelően viselkedik a JAWS, de emellett elmondja a Classic sémában az adott elemhez tartozó szöveget is. Példánkban ez azt jelenti, hogy a gombokra lépéskor Ön hallja a kiválasztott hangot, ezután pedig a *gomb* szót is. Ez a funkció akkor nagyon hasznos, ha még csak ismerkedik egy sémával.

A listában az összes séma megtalálható, amely a *Konfigurációkezelő Felolvasás- és hangkezelő* párbeszédpaneljén jelen volt.

Ha azonban e párbeszédpanel segítségével változtatja meg az aktív sémát, a változtatás csak az aktív ablakra fog vonatkozni, tehát ha átvált egy másik alkalmazásra, ott ismét a *Konfigurációkezelőben* megadott séma lesz aktív.

Részletesebben szeretnénk szólni a *Beállításcsomagoló* lehetőségéről.

Ennek segítségével személyes beállításait, tehát saját sémáit, helyjelzőit és személyre szabott webhelybeállításait mentheti el egy tömörített fájlban, melyet aztán továbbadhat ismerőseinek, vagy a későbbiekben visszaállíthat.

A program indításához nyissa meg a *JAWS-kezelő indítása* párbeszédpanelt, majd a listából válassza a *Beállításcsomagolót*.

/J/

*JAWS kezelő indítása párbeszédpanel*

*Listamező*

*Ablakosztály hozzárendelés*

*1 per 14*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*

*Ábrafeliratozó*

*Átfutó olvasás*

*Beállításcsomagoló*

*Enter*

*Aktuális beállítások kettőspont Listanézet példa Séma*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

A listanézet az összes elmenthető beállítást tartalmazza, most még csak a *Példa* nevű séma található itt.

*/J/*

*Tab*

*Aktuális beállítások kettőspont Részletek pont pont pont gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz A*

*Tab*

*Exportálás nagyobb gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz X*

*Tab*

*Becsomagolt beállítások kettőspont Listanézet 0 elem*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*Tab*

*Aktuális beállítások kettőspont Listanézet példa Séma*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

A *Részletek* gomb lenyomására párbeszédpanel jelenik meg, mely a kiválasztott elemről szolgál részletes információkkal. Az *Exportálás* gombbal tudja beállításait csomagolni.

*/J/*

*Tab*

*Aktuális beállítások kettőspont Részletek pont pont pont gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz A*

*Tab*

*Exportálás nagyobb gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz X*

*Szóköz*

*Settings Packager párbeszédpanel*

*Exportálás kész*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*/J/*

A program exportálta a beállításokat, erről kaptunk információt a felbukkanó ablakban.

/J/

Tab

*Becsomagolt beállítások kettőspont Listanézet Nincs kijelölve példa Séma*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Tehát a becsomagolt beállítások listáján megjelent a *Példa* séma. Most, hogy már van egy becsomagolt beállítás, elérhetővé vált az *Importálás* gomb is, mellyel lehetősége van egy már korábban elmentett beállítást visszaállítani. Ha nem saját beállításait kívánja importálni, akkor válassza a *Fájl* menü *Megnyitás* parancsát, ahol az importálni kívánt zip fájlt kell kiválasztania.

Ahhoz, hogy a beállítást a későbbiekben is használni tudja, el kell mentenie; ehhez válassza a *Fájl* menü *Mentés* parancsát!

/J/

Menü

*Fájl*

*A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*Alt plusz F*

Menü

*Új*

*Ctrl plusz N*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*J*

*Megnyitás pont pont pont*

*Ctrl plusz O*

*N*

*Mentés*

*Ctrl plusz S*

*M*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Mentés másként párbeszédpanel*

*Fájlnév kettőspont kombinált szerkesztőmező*

*O elem*

*A kért információ megadásához használhatja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy begépelheti a kívánt információt.*

/J/

Gépelje be a kívánt nevet – most maradjunk a *Példa* szónál –, majd lépjen a *Mentés* gombra és aktiválja azt.

/J/

*P*

*É*

*L*

*D*



A

Tab

*Fájl típusa kettőspont Kombinált listamező*

*Tömörített balzárójel ZIP jobbzárójel fájlok balzárójel csillag pont zip jobbzárójel*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz T*

Tab

*Mentés gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz E*

Szóköz

*Becsomagolt beállítások kettőspont Listanézet nincs kijelölve példa Séma*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Visszatért a kurzor a *Beállításcsomagoló* program ablakába.

Nézzük, hogyan lehet beállításokat importálni! Ehhez válassza a *Fájl* menü *Megnyitás* parancsát!

/J/

Menü

Fájl

*A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*Alt plusz F*

Menü

Új

*Ctrl plusz N*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

J

*Megnyitás pont pont pont*

*Ctrl plusz O*

N

Enter

*Kilépés a menükből*

*Megnyitás párbeszédpanel*

*Fájlnév kettőspont Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz N*

/J/

Ha az importálni kívánt fájl a megnyitott mappában helyezkedik el, beírhatja annak nevét; de a listából is kiválaszthatja, melyet a Shift+Tab billentyűkkel érhet el.

/J/

Shift Tab

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve példa pont zip*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*Szóköz*

*Tab*

*Fájlnév kettőspont Szerkesztőmező*

*Példa pont zip*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz N*

*Tab*

*Fájltípus kettőspont Kombinált listamező*

*Tömörített balzárójel ZIP jobbzarójel fájlok balzarójel csillag pont zip jobbzarójel*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz T*

*Tab*

*Csak olvasásra jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz C*

*Tab*

*Megnyitás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

*Szóköz*

*Becsomagolt beállítások kettőspont Listanézet példa Séma*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

*Lépjen az Importálás gombra.*

*/J/*

*Shift Tab*

*Exportálás nagyobb gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz X*

*Shift Tab*

*Kisebb Importálás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

*Szóköz*

*A balzarójel z jobbzarójel Séma fájl felülírása párbeszédpanel*

*A balzarójel z jobbzarójel példa pont SMF fájl próbálja importálni, de ez a fájl már létezik.*

*Mit kíván tenni?*

*Megtartás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

*Tab*

*Összes megtartása gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz E*

*Tab*

*Felülírás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz F*

*Tab*

*Összes felülírása gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

*Tab*

*Mégse gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*/J/*

A figyelmeztető üzenet azért jelent meg, mert a gépen már létezik ilyen nevű fájl. Nem fordulhat elő, hogy egy beállítást a beleegyezése nélkül felülír. Ha itt a *Megtartás* gombot választja, minden már meglévő fájl esetén figyelmeztető üzenetet kap; csakúgy, mint ha a *Felülír* gombot választja. A különbség csak annyi, hogy míg az első esetben a gépén már létező fájl megmarad, addig a második esetben az új fájllal felülírja a régit. Az *Összes megtartása* és az *Összes felülírása* hasonlóan működik, ebben az esetben azonban nem kap minden fájlról figyelmeztetést. Jelen példánkban válasszuk az *Összes felülírása* gombot.

*/J/*

*Shift Tab*

*Összes felülírása gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

*Szóköz*

*Settings Packager párbeszédpanel*

*Importálás kész*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Szóköz*

*kisobb Importálás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

*/J/*

Az importálás sikeres volt, erről értesített a felbukkanó üzenet.

## 6. Szövegszerkesztés a Beszélő Jegyzetömb segítségével

A mindennapi életben előfordulhat, hogy Ön hagyományos (papíralapú) levelet szeretne küldeni valakinek, vagy le kell jegyzetelnie egy fontos információt. Ilyenkor – ha van számítógép a közelben – a legegyszerűbb a JAWS programhoz tartozó *Beszélő Jegyzetömb* segítségével dolgozni.

A következőkben egy néhány soros dokumentum megírásán keresztül mutatjuk be a szövegszerkesztés alapvető lépéseit.

Indítsa el a *Beszélő Jegyzetömböt*, mely a *Start* menüben a JAWS programcsoportjában található:

/J/

*Start menü*

*Programok hozzáférhetősége és alapértelmezései*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy almenü megnyitásához használja az Enter vagy a Jobbranyíl billentyűt, az Escape, vagy Balranyíl billentyűvel visszaléphet az előző menüszintre.*

P

P

*Programok*

P

*Indítópult almenü*

I

J

*Játékok almenü*

J

J

*JAWS 620 almenü*

J

*A JAWS mappáinak tallózása almenü*

A

*Eszközök*

E

*Beszélő jegyzetömb*

B

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Start gomb*

*A startmenü megnyitásához nyomja meg az Enter billentyűt.*

*A képernyő tartalmától függő súgó használatához nyomja le a következő billentyűparancsot kettőspont JAWSgomb plusz F 1.*

*Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Document mínusz Beszélő Jegyzetömb*

*Szerkesztőmező*

/J/

Elindult a program, és üres dokumentumot nyitott meg, melynek neve *Dokument*. Két dologra szeretnénk felhívni a figyelmét: egyrészt a JAWS elmondta, hogy a képernyő tartalmától

függő súgót az Insert+F1 billentyűparanccsal érheti el, másrészt az oktatói üzenet arról tájékoztatott, hogy elkezdheti a szöveg írását.

Levelet fogunk írni, melyen bemutatjuk a program fő tulajdonságait.

Írja be az első sorba: *Kedves Attila!*

/J/

K

E

D

V

E

S

Szóköz

A

T

T

I

L

A

*Felkiáltójel*

*Enter*

*Enter*

/J/

Egy sor kihagyása után – melyet az Enter billentyű kétszeri lenyomásával érhet el –, folytassa:

*Megkaptam leveled, és nagyon örültem neki.*

*Az időpont és a hely, amit írtál, nekem is megfelel, találkozhatunk ott, akkor.*

*Addig is vigyázz magadra, minden jót neked és családnak.*

/J/

M

E

G

K

A

P

T

A

M

Szóköz

L

E

V

E

L

E

D

*Vessző*

Szóköz

É  
S  
Szóköz  
N  
A  
G  
Y  
O  
N  
Szóköz  
Ö  
R  
Ü  
L  
T  
E  
M  
Szóköz  
N  
E  
K  
I  
Pont  
Enter  
A  
Z  
Szóköz  
I  
D  
Ő  
P  
O  
N  
T  
Szóköz  
É  
S  
Szóköz  
A  
Szóköz  
H  
E  
L  
Y  
Vessző  
Szóköz  
A  
M  
I  
T

*Szóköz*

*Í*

*R*

*T*

*Á*

*L*

*Vessző*

*Szóköz*

*N*

*E*

*K*

*E*

*M*

*Szóköz*

*I*

*S*

*Szóköz*

*M*

*E*

*G*

*F*

*E*

*L*

*E*

*L*

*Vessző*

*Szóköz*

*T*

*A*

*L*

*Á*

*L*

*K*

*O*

*Z*

*H*

*A*

*T*

*U*

*N*

*K*

*Szóköz*

*O*

*T*

*T*

*Vessző*

*Szóköz*

*A*

*K*

*K*

*O*  
*R*  
*Pont*  
*Enter*  
*A*  
*D*  
*D*  
*I*  
*G*  
*Szóköz*  
*I*  
*S*  
*Szóköz*  
*V*  
*I*  
*G*  
*Y*  
*Á*  
*Z*  
*Z*  
*Szóköz*  
*M*  
*A*  
*G*  
*A*  
*D*  
*R*  
*A*  
*Vessző*  
*Szóköz*  
*M*  
*I*  
*N*  
*D*  
*E*  
*N*  
*Szóköz*  
*J*  
*Ó*  
*T*  
*Szóköz*  
*N*  
*E*  
*K*  
*E*  
*D*  
*Szóköz*  
*É*  
*S*  
*Szóköz*



C  
S  
A  
L  
Á  
D  
O  
D  
N  
A  
K  
Pont  
Enter  
/J/

Most lépjen a dokumentum elejére, ehhez nyomja le a Ctrl+Home billentyűparancsot.

/J/  
A fájl eleje  
Kedves Attila!  
/J/

A Balra- és Jobbranyíl billentyűkkel betűnként lépkedhet a szövegen. A szövegkurzor (mely az írógépekhez hasonlóan jelzi, hová kerül a következőre leütött betű) a sor elején van, tehát a szövegben való mozgást először a Jobbranyíl billentyűvel érdemes kezdeni, majd néhány betű átlépése után a Balranyíl billentyűvel visszafelé lépkedhet.

/J/  
E  
D  
V  
E  
S  
Szóköz  
S  
E  
V  
D  
E  
K  
/J/

Lépjen a sor elejére a Home billentyűvel.

/J/  
Kedves Attila!  
/J/

A megszólítás levélben gyakran vízszintesen a lap közepén helyezkedik el, tegye Ön is oda! Bármilyen formázást szeretne is elvégezni, először minden esetben ki kell jelölnie az adott

szövegrészt. A Shift+Balra- vagy Jobbranyíl billentyűkkel karaktereket tud kijelölni, míg a Ctrl+Shift+Balra- vagy Jobbranyíl billentyűkkel a kurzor előtti vagy utáni teljes szót kijelölheti. Jelen esetben azonban egy teljes sort szeretnénk megformázni, teljes sort pedig legegyszerűbben a sor elején állva, a Shift+End billentyűkkel tud kijelölni. Ha a sor végén állna a kurzor, akkor a sor kijelölésének billentyűparancsa a Shift+Home lenne. Mivel most a sor elején áll, nyomja le a Shift+End billentyűket.

/J/

*Kijelölve*

*Kedves Attila felkiáltójel!*

/J/

A szöveg formázása a főmenü *Formátum* menüpontjának *Bekezdés* parancsával lehetséges.

/J/

*Menü*

*Fájl*

*A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*Alt plusz F*

*Szerkesztés*

*Alt plusz Z*

*Nézet*

*Alt plusz N*

*Beszűrés*

*Alt plusz B*

*Formátum*

*Alt plusz T*

*Menü*

*Betűtípus pont pont pont*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*B*

*Bekezdés pont pont pont*

*E*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Bekezdés párbeszédpanel*

*Behúzás balzárójel bekezdésformázás jobbzárójel Bal kettőspont léptethető szerkesztőmező*

*0 cm*

*Az érték megadásához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy gépelje be a kívánt értéket.*

*Alt plusz B*

/J/

Példánkban a szöveget középre kívánjuk igazítani, ezért lépjen a Tab billentyűvel az *Igazítás* kombinált listamezőre:

/J/

*Tab*

*Behúzás balzárójel bekezdésformázás jobbzárójel Jobb kettőspont léptethető szerkesztőmező*

*0 cm*

*Az érték megadásához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy gépelje be a kívánt értéket.*

*Alt plusz J*

*Tab*

*Behúzás balzárójel bekezdésformázás jobbzárójel Első sor kettőspont léptethető szerkesztőmező*

*0 cm*

*Az érték megadásához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy gépelje be a kívánt értéket.*

*Alt plusz E*

*Tab*

*Igazítás kettőspont Kombinált listamező*

*Balra*

*1 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz I*

*/J/*

Itt adhatja meg, hogy a kijelölt szöveg vízszintesen balra, jobbra vagy középre legyen igazítva.

A Lenyíl használatával válassza ki a *Középre* opciót a listából.

*/J/*

*Jobbra*

*Középre*

*/J/*

Lépjen a Tab billentyűvel az OK gombra, majd aktiválja azt:

*/J/*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Szóköz*

*Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*/J/*

Visszatért tehát a dokumentumhoz, a kurzor ugyanott áll, ahol a menük aktiválása előtt volt, és a kijelölés is megmaradt. Bármikor lekérdezheti a kijelölt szöveget az Insert+Shift+Lenyíl billentyűkombinációval.

*/J/*

*A kijelölt szöveg kettőspont Kedves Attila!*

*/J/*

A megszólítást általában nemcsak középre igazítjuk, hanem sok esetben nagyobb betűvel is írjuk, mint a szöveg többi részét. Mivel a kijelölés megmaradt, nem kell ismét kijelölnie a szöveget, csak nyissa meg a *Formátum* menüt és válassza a *Betűtípus* parancsot.

/J/

Menü

Fájl

A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.

Alt plusz F

Szerkesztés

Alt plusz Z

Nézet

Alt plusz N

Beszúrás

Alt plusz B

Formátum

Alt plusz T

Menü

Betűtípus pont pont pont

A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.

B

Enter

Kilépés a menükből

Betűtípus párbeszédpanel

Betűkészletek kettőspont

Betűtípus kettőspont kombinált szerkesztőmező

Times New Roman

29 per 41

A kért információ megadásához használhatja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy begépelheti a kívánt információt.

/J/

Ebből a listából a betűtípust választhatja ki. Lépjen a Tab billentyűvel a következő vezérlőelemre.

/J/

Tab

Betűstílus kettőspont kombinált szerkesztőmező

Normál

1 per 4

A kért információ megadásához használhatja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy begépelheti a kívánt információt.

/J/

Itt a betűstílust választhatja ki. Lehetősége van *normál*, *dőlt*, *félkövér* vagy *félkövér dőlt* stílust választani.

Nyomja meg ismét a Tab billentyűt.

/J/

Tab

Méret kettőspont

Méret kettőspont kombinált szerkesztőmező

10

3 per 16

*A kért információ megadásához használhatja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy begépelheti a kívánt információt.*

*/J/*

Ebből a listából választhatja ki a kívánt betűméretet. Alapesetben a betűméret mindig 10-es, most azonban a Lenyíl segítségével válassza a 12-es méretet.

*/J/*

*11*

*12*

*/J/*

Nyomja meg ismét a Tab billentyűt az OK gombra lépéshez, és aktiválja a gombot.

*/J/*

*Tab*

*Hatások Áthúzás jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz T*

*Tab*

*Hatások Aláhúzás jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

*Tab*

*Hatások Szín kettőspont Kombinált listamező*

*Fekete*

*1 per 16*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz Z*

*Tab*

*Írásrendszer kettőspont Kombinált listamező*

*Közép mínusz európai*

*1 per 9*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz R*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Szóköz*

*Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*/J/*

Ismét visszatért a kurzor a dokumentumba, ugyanott áll, mint az előbb és ugyanúgy ki van jelölve a *Kedves Attila!* szövegrész.

Egy adott szövegrész betűtípusáról és méretéről bármikor információt kaphat az Insert+F billentyűk lenyomásával. Ilyenkor nem kell kijelöltnnek lennie a kívánt szövegrésznek, elég, ha arra a betűre állítja a kurzort, amelyről információt szeretne kérni. A kijelölés megszüntetéséhez meg kell nyomnia valamelyik nyílbillentyűt. Legyen ez most a Balranyíl.

/J/  
K  
/J/

Nyomja meg az Insert+F billentyűparancsot.

/J/  
*Times New Roman 15 pont betűtípus*  
/J/

A Lenyíl billentyű használatával lépjen a *Megkaptam leveled...* kezdetű sorra, és ismét nyomja meg az Insert+F billentyűket.

/J/  
*Megkaptam leveled, és nagyon örültem neki.*  
*Times New Roman 12 pont betűtípus*  
/J/

Bizonyára észrevette, hogy itt a 15 pont helyett 12 pontot mondott a JAWS. Ez azt jelenti, hány képpont magasságú egy betű. Ön csak az első sorban változtatta meg a nyomdai betűméretet 12-esre.

Most lépjen a sor elejére a Home billentyűvel:

/J/  
*Megkaptam leveled, és nagyon örültem neki.*  
/J/

A sorban a Balra- és Jobbranyíl billentyűkkel mozoghat karakterről karakterre, vagy a Ctrl+Balra- vagy Ctrl+Jobbranyíl billentyűkkel szavanként. Nyomja meg többször a Ctrl+Jobbranyíl billentyűket, amíg az *és* szóhoz nem ér.

/J/  
*Leveled*  
*Vessző*  
*És*  
/J/

A kurzor most az *és* szó *é* betűjén áll. Egy szó kijelöléséhez – mint már említettük – a Ctrl+Shift+Balra- vagy a Ctrl+Shift+Jobbranyíl billentyűket kell lenyomnia.

Mivel most a kurzortól az *és* szó jobbra helyezkedik el, a Ctrl+Shift+Jobbranyíl billentyűket nyomja le.

/J/  
*És*  
*Kijelölve*  
/J/

A kijelölt szót helyezze át a következő sorba. Ezt négy lépésben teheti meg, ebből az első lépésen már túl van, ez az áthelyezni kívánt szó kijelölése volt. Az áthelyezés azt jelenti, hogy a kijelölt szöveg az eredeti helyről eltűnik, és egy másik helyen jelenik meg. Ehhez hasonló

parancs a másolás, amikor a kijelölt szöveg az eredeti helyén is megmarad, és megjelenik egy másik helyen is.

A második lépés a kívánt művelet megjelölése. Ezt többféleképpen is megteheti. Egyrészt használhatja a *Szerkesztés* menü *Kivágás* parancsát, másrészt a kivágáshoz tartozó billentyűkombinációt: Ctrl+X.

Azért kell a kivágást választania, mert jelen esetben az eredeti helyéről ki szeretnénk vágni az *és* szót. Ha másolni szeretne, akkor a *Szerkesztés* menü *Másolás* parancsát használhatja, vagy a Ctrl+C billentyűkombinációt. A parancs *c* betűje az angol *copy*, azaz *másolás* szóból ered.

Nyomja meg most a Ctrl+X billentyűkombinációt a szöveg kivágásához.

/J/

*Kivágás*

/J/

A harmadik lépés következik: a hely megjelölése, ahová a kijelölt szöveget szeretné áthelyezni. Jelen esetben ez a következő sorban az *ott*, *akkor* szavak között van. Lépjen tehát a következő sorra a Lenyíl billentyűvel.

/J/

*Az időpont és a hely amit írtál nekem is megfelel, találkozhatunk ott, akkor. Addig is vigyázz magadra*

/J/

Nyomja meg többször a Ctrl+Jobbranyíl billentyűt, amíg az *ott* szó utáni vesszőt nem hallja.

/J/

*Amit*

*Írtál*

*nekem*

*Is*

*Megfelel*

*Vessző*

*Találkozhatunk*

*Ott*

*Vessző*

/J/

Az *ott* és *akkor* szavak között vessző található, tehát a kurzor pontosan ezen a vesszőn áll. Ha ide illeszti be a kivágott szöveget, vagyis az *és* szót, akkor erre a vesszőre nem lesz szükség, tehát törölje ki a Del billentyűvel.

/J/

*Szóköz*

/J/

A *Szóköz* azt jelzi, hogy a vessző eltűnt, és a következő karakter – melyen a szövegkurzor áll – egy szóköz.

Említettük, hogy a Balra- és Jobbranyíl billentyűk segítségével kibetűzheti a szöveget. Nyomja le a Balranyíl billentyűt, hogy meggyőződjön róla: a vessző valóban nincs a szövegben.

/J/

T

/J/

Most nyomja le a Jobbrányíl billentyűt.

/J/

Szóköz

/J/

Eltűnt a vessző, mivel azonban a JAWS mindig a kurzor alatt lévő karaktert olvassa fel, ezért nyomja le ismét a Jobbrányíl billentyűt, hogy az *akkor* szó *a* betűjére lépjen.

/J/

A

/J/

Tehát most az *akkor* szó első karakterén áll a kurzor. Ide kell beillesztenie a kivágott *és* szót, tehát válassza a *Szerkesztés* menü *Beillesztés* parancsát, vagy üsse le a Ctrl+V billentyűkombinációt!

/J/

*Beillesztés*

/J/

Ez volt a negyedik, egyben utolsó lépés. A kurzor most is az *akkor* szó első betűjén áll, léptesse visszafelé a Balrányíl billentyűvel.

/J/

Szóköz

S

É

Szóköz

T

/J/

A *t* betű már az *ott* szó utolsó karaktere volt. Felhívjuk figyelmét, hogy az *akkor* szó előtt is volt egy szóköz. Ez azért van, mert amikor egy teljes szót jelöl ki, a kijelölés automatikusan magában foglalja a szót követő szóközt is. Ezért ha kivágjuk az *és* szót, nem marad a helyén a szükségesnél több szóköz sem.

A levél utolsó sora már a befejezés. A jobb tagolás érdekében ez gyakran egy sor kihagyása után követi a levél szövegét. Mint már említettük, új sor kezdetéhez az Enter billentyűt kell lenyomnia. Itt is új sorra van szükség, de ez a sor üresen marad.

Lépjen az *Addig is...* kezdetű sorra a Lenyíl billentyűvel.

/J/

*Addig is vigyázz magadra, minden jót neked és családodnak.*

/J/



Most lépjen a sor elejére a Home billentyű lenyomásával.

/J/

*Addig is vigyázz magadra, minden jót neked és családodnak.*

/J/

A kurzor most a sor első karakterén áll. Nyomja le az Enter billentyűt.

/J/

*Enter*

/J/

Olvastassa fel az aktuális sort az Insert+Felnyíl billentyűparanccsal.

/J/

*Addig is vigyázz magadra, minden jót neked és családodnak.*

/J/

Tehát a kurzor pozíciója nem változott. Nyomja le a Felnyíl billentyűt az előző sorra való visszalépéshez.

/J/

*Üres*

/J/

A JAWS jelezte, hogy a kurzor a most beszúrt üres soron áll.

Hiányzik még a szövegből a levél írásának dátuma, helyezzük ezt a levél végére. Lépjen az utolsó sor végére. Ehhez a Lenyíl és az End billentyűt kell megnyomnia.

/J/

*Addig is vigyázz magadra, minden jót neked és családodnak.*

*Pont*

/J/

A kurzor az utolsó karakter után helyezkedik el. Nyomja meg háromszor az Enter billentyűt, ezzel két üres sort szűrhat a szövegbe.

/J/

*Enter*

*Enter*

*Enter*

/J/

A dátum előtt általában a helyet szokták megadni, Ön is írja be tartózkodási helyét, legyen ez példánkban Budapest! A hely után tegyen vesszőt és egy szóközt.

/J/

*B*

*U*

*D*

A  
P  
E  
S  
T  
Vessző  
Szóköz  
/J/

Már csak a dátum és az idő hiányzik ebből a sorból. Ezt a program automatikusan be tudja írni, ehhez válassza a *Beszúrás* menü *Dátum és idő* parancsát.

/J/  
Menü  
Fájl  
*A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.*  
Alt plusz F  
Szerkesztés  
Alt plusz Z  
Nézet  
Alt plusz N  
Beszúrás  
Alt plusz B  
Menü  
*Dátum és idő pont pont pont*  
*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*  
D  
Enter  
*Kilépés a menükből*  
*Dátum és idő párbeszédpanel*  
*Használható formátumok kettőspont Listamező*  
2005.10.09.  
1 per 7  
*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*  
Alt plusz A  
/J/

Ebből a listából tudja kiválasztani, hogy milyen formátumban szeretné beszúrni a dátumot. Lehetősége van több formátum közül választani. A lista két utolsó eleme az idő. Válassza ki a *2005. október 9.* formátumot, ehhez használja a *Lenyíl* billentyűt.

/J/  
2005. 10. 09.  
2005 mínusz 10 mínusz 09  
05 mínusz 10 mínusz 09  
2005. október 9.  
/J/

Ezután nyomja le a *Tab* billentyűt az *OK* gombra lépéshez, majd aktiválja a gombot.

/J/

Tab

OK gomb

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Szóköz

Szerkesztőmező

Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.

/J/

Olvastassa fel az aktuális sort az Insert+Felnyíl billentyűparanccsal.

/J/

Budapest, 2005. október 9.

/J/

A kurzor a sor végén áll. Az idő beszúrása előtt nyomja meg a Szóköz billentyűt, hogy az idő és a dátum ne folyjon össze.

/J/

Szóköz

/J/

Válassza ismét a *Beszúrás* menü *Dátum és idő* parancsát!

/J/

Menü

Fájl

A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.

Alt plusz F

Szerkesztés

Alt plusz Z

Nézet

Alt plusz N

Beszúrás

Alt plusz B

Menü

Dátum és idő pont pont pont

A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.

D

Enter

Kilépés a menükből

Dátum és idő párbeszédpanel

Használható formátumok kettőspont Listamező

2005.10.09.

1 per 7

Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.

Alt plusz A

/J/

Most válassza a lista utolsó elemét, mely az aktuális idő. Ehhez üsse le az End billentyűt.

/J/

*End*

*10:07:22 DE.*

/J/

A sor végén a *de.* a délelőttre utal. Válassza a lista előző elemét, a 24 órás formátumot, ehhez nyomja le a Felnyíl billentyűt!

/J/

*10:07:22*

/J/

Nyomja meg a Tab billentyűt az OK gombra lépéshez és aktiválja a gombot!

/J/

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Szóköz*

*Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

/J/

Olvastassa fel ismét az aktuális sort az Insert+Felnyíl billentyűkombinációval.

/J/

*Budapest, 2005. október 9. 10:07:22*

/J/

A levélből már csak az aláírás hiányzik. Ez általában egy-két sorral a dátum alatt helyezkedik el. Mivel jelenleg a kurzor az utolsó sor végén van, ismét elég, ha néhányszor lenyomja az Enter billentyűt.

/J/

*Enter*

*Enter*

/J/

Ezután gépelje be a nevét. Példánkban ezt az *aláírás* szó helyettesíti. Ha elkészült a gépeléssel, jelölje ki a nevét. Mivel a neve új sorban kezdődik és a kurzor most a sor végén áll, a kijelöléshez a Shift+Home billentyűket kell lenyomnia.

/J/

*A*

*L*

*Á*

*Í*

*R*

*Á*

S  
Kijelölve  
Aláírás  
/J/

Az *aláírás* szó – vagyis az Ön neve – a jobb oldalon kell hogy elhelyezkedjen, helyezze el tehát ennek megfelelően. Ehhez válassza a *Formátum* menü *Bekezdés* parancsát.

/J/  
Menü  
Fájl  
A menüsor elemein a Balra mínusz és Jobbranyíl billentyűkkel lépkedhet.

Alt plusz F  
Szerkesztés  
Alt plusz Z  
Nézet

Alt plusz N  
Beszúrás

Alt plusz B  
Formátum  
Alt plusz T

Menü  
Betűtípus pont pont pont  
A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.

B  
Bekezdés pont pont pont

E

Enter

Kilépés a menükből

Bekezdés párbeszédpanel

Behúzás balzárójel bekezdésformázás jobbzárójel Bal kettőspont léptethető szerkesztőmező  
0 cm

Az érték megadásához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy gépelje be a kívánt értéket.

Alt plusz B  
/J/

Ez a párbeszédpanel már ismerős lehet önnek. A Tab billentyű segítségével keresse meg az Igazítás kombinált listamezőt, vagy nyomja le az Alt+I billentyűket.

/J/  
Alt plusz I  
Igazítás kettőspont Kombinált listamező  
Balra

1 per 3

A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.

Alt plusz I  
/J/

Válassza ki a listából a Jobbra elemet.

/J/  
*Jobbra*  
/J/

Lépjen az *OK* gombra és aktiválja a Szóköz billentyűvel.

/J/  
*Tab*  
*OK gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Szóköz*  
*Szerkesztőmező*  
*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*  
/J/

A levél elkészült, de végezzünk el rajta még egy kis helyesbítést!  
A búcsúzás így hangzik: *Addig is vigyázz magadra, minden jót neked és családodnak.* A *családodnak* szó helyett írjuk azt, hogy *feleségednek*!  
Ehhez lépjen a dokumentum elejére, nyomja le a Ctrl+Home billentyűket.

/J/  
*A fájl eleje*  
*Kedves Attila!*  
/J/

Erre a lépésre azért volt szükség, mert a parancs, amit használni fogunk, mindig a dokumentum hátralévő részére vonatkozik.  
Válassza a *Szerkesztés* menü *Csere* parancsát, vagy nyomja le az ehhez tartozó billentyűparancsot, mely a Ctrl+H.

/J/  
*Control H*  
*Csere párbeszédpanel*  
*Keresendő kettőspont Szerkesztőmező*  
*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*  
*Alt plusz E*  
/J/

Megjelent a *Csere* párbeszédpanel, a kurzor az első mezőn áll, mely a keresendő szónak fenntartott szerkesztőmező. Ide kell beírnia azt a szót, melyet szeretne kicserélni, jelen esetben ez a *családodnak*. Gépelje be a szót, majd nyomja meg a Tab billentyűt.

/J/  
*C*  
*S*  
*A*  
*L*  
*Á*  
*D*

*O*

*D*

*N*

*A*

*K*

*Tab*

*Csere erre kettőspont Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz R*

*/J/*

Ebbe a mezőbe gépelje be a *feleségednek* szót:

*/J/*

*F*

*E*

*L*

*E*

*S*

*É*

*G*

*E*

*D*

*N*

*E*

*K*

*Tab*

*Teljes szóval megegyező jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz T*

*/J/*

Ez akkor lehet fontos, ha a *Keresett szó* mező tartalma része egy összetett szónak. Ha bejelöljük, akkor a program csak azokat a szavakat veszi találatnak, amelyek pontosan megegyeznek a beírt szóval. Jelen esetben elég speciális szót adtunk meg ahhoz, hogy csak egyetlen találat legyen.

Nyomja meg a Tab billentyűt.

*/J/*

*Tab*

*Kis mínusz és nagybetűk megkülönböztetése jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja le a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz N*

*/J/*

Ha a négyzetet bejelölte, a program különbséget tesz a kis- és nagybetűk között. Példánkban erre nincs szükség, üsse tehát le ismét a Tab billentyűt.

*/J/*

*Tab*

*Következő keresése gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz K*  
*/J/*

Ezzel indíthatja a keresést, nyomja le a Szóköz billentyűt.

*/J/*  
*Szóköz*  
*/J/*

Ha többször fordulna elő a keresett szó a dokumentumban, akkor e gombbal lépkedhetne a találatokon. Ismét nyomja meg a Tab billentyűt.

*/J/*  
*Tab*  
*Csere gomb*  
*Aktiválásához nyomja le a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz C*  
*/J/*

E gombbal tudja kicseréltetni a programmal a keresendő szót arra a szövegre, melyet a *Csere erre* mezőben megadott. Aktiválja a gombot.

*/J/*  
*Szóköz*  
*Csere párbeszédpanel*  
*HJ Pad párbeszédpanel*  
*A Beszélő Jegyzetomb befejezte a keresést a dokumentumban.*  
*OK gomb*  
*Aktiválásához nyomja le a Szóköz billentyűt.*  
*/J/*

A program jelezte, hogy a csereművelet befejeződött, aktiválja az *OK* gombot.

*/J/*  
*Szóköz*  
*Csere párbeszédpanel*  
*Keresendő kettőspont Szerkesztőmező*  
*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*  
*Alt plusz E*  
*/J/*

A kurzor visszatért a *Csere* párbeszédpanelen a *Mit keres* mezőre. Mivel nem hajtunk végre újabb cserét, lépjen a *Mégse* gombra és nyomja meg a Szóköz billentyűt, vagy egyszerűen zárja be a párbeszédpanelt az *Escape* billentyűvel.

*/J/*  
*Escape*  
*Document mínusz Beszélő jegyzetomb*



*Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*/J/*

Visszatértünk a dokumentumba. Olvastassa fel az aktuális sort.

*/J/*

*Addig is vigyázz magadra, minden jót neked és feleségednek.*

*/J/*

Tehát a csere sikeresen megtörtént, a *családodnak* szó helyett most a *feleségednek* szó szerepel a sorban.

Most, hogy teljesen elkészült a levél, mentse el.

Ehhez válassza a *Fájl* menü *Mentés* parancsát, vagy nyomja le a Ctrl+S billentyűkombinációt.

*/J/*

*Control S*

*Mentés másként párbeszédpanel*

*Fájlnev kettőspont Szerkesztőmező*

*Document pont rtf*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz N*

*/J/*

Korábban említettük, hogy a szöveg neve *Document*. Ez a név egy általános, a *Beszélő Jegyzet*omb által adott név. Abban az esetben, ha egy dokumentumnak ez a neve, mentéskor nem csupán a szöveg lemezre írása történik meg, hanem a szövegszerkesztő megkérdezi azt is, milyen néven kívánja menteni a dokumentumot. Ezért megnyílik a *Mentés másként* párbeszédpanel.

Itt tudja megadni a fájlnevet. Nevezze el a dokumentumot *Levélnék*, majd nyomja meg a Tab billentyűt.

*/J/*

*L*

*E*

*V*

*É*

*L*

*Tab*

*Fájl típusa kettőspont Kombinált listamező*

*Rich Text formátum balzárójel RTF jobbzárójel*

*1 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz T*

*/J/*

Ebben a mezőben adható meg, hogy milyen formátumban mentse a program a fájlt. Alapesetben ez *Rich Text formátum*. Emellett választhatja a *Szöveges dokumentum*, vagy a *Szöveges dokumentum–MS DOS formátum* elemet is.

A két szöveges formátum esetén elvesznek olyan beállítások, mint a betűstílus vagy a betűméret. Mivel levelünk tartalmaz ilyen beállításokat, ne változtasson a fájl típusán. Nyomja meg a Tab billentyűt.

/J/

*Tab*

*Mentés gomb*

*Aktiválásához nyomja le a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz E*

/J/

A mentés helye alapértelmezés szerint mindig a *Dokumentumok* mappa. Ha ide szeretné menteni a fájlt, akkor aktiválja a *Mentés* gombot; ha nem, akkor lépjen a Tab billentyűvel a *Mentés helye* kombinált listamezőre, válassza ki a meghajtót, majd egy Tab lenyomása után a listamezőben válassza ki a könyvtárat. Ezután ismét a Tab billentyűvel keresse meg a *Mentés* gombot, és aktiválja azt.

/J/

*Szóköz*

*Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

/J/

A későbbiekben bármikor megnyithatja a dokumentumot a *Fájl* menü *Megnyitás* parancsával, vagy a Ctrl+O billentyűkombinációval, melynek *o* betűje az angol *open* vagyis *megnyitás* szóból ered.

/J/

*Control O*

*Megnyitás párbeszédpanel*

*Fájlnév kettőspont Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz N*

/J/

Ide beírhatja, vagy a Shift+Tab billentyűk megnyomásával elérhető listamezőből kiválaszthatja a kívánt fájlt. Ha nem találja a dokumentumot, lépjen a hely megadására szolgáló kombinált listamezőre és válassza ki a megfelelő meghajtót vagy könyvtárat, majd a Tab billentyűvel lépjen ismét a listanézetre és válassza ki a dokumentumot. Ezután lépjen a *Megnyitás* gombra és aktiválja azt.

/J/

*Shift Tab*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve ábra 126 Jaws 510*

*1 per 4*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*End*

*Levél pont rtf*

*Tab*

*Fájlnev kettőspont Szerkesztőmező*

*Levél pont rtf*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz N*

*Tab*

*Fájltípus kettőspont Kombinált listamező*

*Rich Text formátum balzárójel csillag pont rtf jobbzárójel*

*1 per 4*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz T*

*Tab*

*Megnyitás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

*Szóköz*

*Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*/J/*

A kurzor a megnyitott dokumentum első karakterére áll, a dokumentumot a már ismert olvasási parancsokkal olvastathatja fel.

## 7. Az internet használata

Életünk egyre fontosabb részévé válik az internet. Számos szolgáltatását vehetjük igénybe: elektronikus levelezést folytathatunk, vásárolhatunk, könyveket olvashatunk, de akár banki ügyleteinket is intézhetjük. A következőkben bemutatjuk a Microsoft Outlook Express levelezőprogram és a Microsoft Internet Explorer webböngésző használatának alapjait.

Mielőtt akár a levelezőt, akár a webböngészőt használatba venné, meg kell mondania a Windows rendszernek, hogy milyen módon csatlakozik számítógépe az internethez. Amikor előfizet egy internethasználatot biztosító csomagra, vagy igénybe veszi valamelyik ingyenes szolgáltató kínálta lehetőséget, néhány adatot kap az internet-szolgáltatótól, melyet meg kell adnia a Windowsnak. Ezek az adatok általában a következők: az Ön felhasználóneve, jelszava (a szolgáltató így azonosítja Önt), elektronikus levélcíme (gyakran a felhasználónévből és a szolgáltató internetet biztosító rendszerének nevéből áll), valamint egy azonosító, amely négyszer háromjegyű szám, és a szolgáltató azon gépét azonosítja, mely lehetővé teszi az internethasználatot. Ezt az azonosítót a DNS szerver címének nevezzük, s előfordul, hogy egyes szolgáltatók kettőt is megadnak, egy elsődleges és egy másodlagos címet. Meg kell továbbá adnia azt is, hogy milyen eszköz segítségével csatlakozik az internethez: például telefonvonal (modem) vagy helyi hálózat. A beállításokat az *Internet-csatlakozás Varázsló* segítségével adhatja meg.

Mivel ezek a beállítások nagyon sokfélék lehetnek, azt javasoljuk, hogy szükség esetén vegye igénybe számítástechnikai szakember segítségét az internetkapcsolat helyes beállítása érdekében. Miután ez megtörtént, használatba veheti a levelezőt és a webböngészőt.

### 7.1. Internet Explorer

Indítsa el a böngészőt az asztalon lévő ikon segítségével.

/J/

Start gomb M

Asztal

Mappanézet Listanézet

Nincs kijelölve dokumentumok

1 per 6

Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.

I

Internet Explorer

Enter

1%

100%

A lap tartalma 26 címsor és 88 hivatkozás

2. címsorszint Hivatkozás ALSO ON MSN

Hivatkozás Ábra

/J/

A böngésző elindult és betöltött egy weblapot. A betöltés folyamatáról a JAWS tájékoztatást adott. A betöltés végeztével a weboldal kezdte felolvasni. Ez a weboldal az MSN honlapja, azért töltődött be, mert ez az alapértelmezett kezdőlap. A böngésző beállításainak áttekintését kezdjük tehát a kezdőlap megadásának ismertetésével.

Nyissa meg az *Eszközök* menüt, majd válassza az *Internetbeállítások* lehetőséget:

/J/

Alt E

Menü

Levelezés és hírek almenü

A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.

L

Internetbeállítások pont pont pont

B

Enter

Kilépés a menükből

Internetbeállítások párbeszédpanel

Általános lap

Kezdőlap Cím kettőspont Szerkesztőmező

Per isapi per redir pont dll? prd egyenlő ie és pver egyenlő 6 és ar egyenlő msnhome

Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.

Alt plusz C

/J/

Megnyílt az *Internetbeállítások* párbeszédpanel, melyen az *Általános lap* aktív. A JAWS automatikusan felolvasta az első beállítási lehetőséget, mely a kezdőlap címe. Ha a cím túl hosszú, előfordulhat, hogy csak a vége jelenik meg a képernyőn, ez történt most is.

Ide annak a weboldalnak a címét írhatja be, melyet a böngésző indításakor minden alkalommal látni szeretne.

Üsse le a Tab billentyűt a következő beállításra lépéshez.

/J/

Tab

Kezdőlap Jelenlegi gomb

/J/

Ha aktiválja ezt a gombot, akkor a program automatikusan kitölti a szerkesztőmezőt a jelenleg megnyitott lap címével.

/J/

Tab

Kezdőlap Alapértelmezett gomb

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Alt plusz L

/J/

A gomb aktiválása esetén az MSN weboldala lesz a kezdőlap, mint jelen esetben.

/J/

Tab

Kezdőlap Üres lap gomb

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Alt plusz R

/J/

A gomb hatására programinduláskor egyetlen lapot sem tölt le az internetről. Akkor hasznos ez a beállítás, ha nem minden esetben ugyanazt a weblapot szeretné először meglátogatni. Javasoljuk a gomb aktiválását.

/J/

Szóköz

/J/

A Ctrl+Tab billentyűk többszöri lenyomásával lépjen a *Speciális lapra*.

/J/

Biztonság

Biztonság lap

Jelöljön ki egy tartalomzónát, majd állítsa be a biztonsági szintjét *Listanézet*

Internet

1 per 4

Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket vagy az elem kezdőbetűjét.

Alt plusz j

Adatvédelem lap

Beállítások A csúszka mozgatásával állíthatja be az internetzóna adatvédelmi szintjét.

Beállítások függőleges csúszka

40 százalék

Adatvédelem

Tartalom

Tartalom lap

A minősítő rendszer segítségével szabályozhatja, milyen tartalmú webhelyeket enged megtekinteni a számítógépen.

Tartalmi tanácsadó Engedélyezés pont pont pont gomb

Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.

Alt plusz E

Kapcsolatok lap

Internetkapcsolat beállításához kattintson a Beállítás gombra.

Beállítás pont pont pont gomb

Kapcsolatok

Programok

Programok lap

Meghatározhatja, hogy a Windows automatikusan melyik programot használja az egyes internetes szolgáltatásokhoz.

Internetes programok HTML mínusz szerkesztő kettőspont Kombinált listamező

A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.

Alt plusz H

Speciális

Speciális lap

Beállítások Fanézet

Biztonság Megnyitva

16 elem

Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbrányít, bezárásához a Balrányít billentyűt.

Alt plusz B

/J/

A speciális oldalon a beállítási lehetőségeket fanézetben találja. A fanézet nulladik szintjén áll.

A *Multimédia* ágban található beállításokkal meghatározhatja, hogy le szeretné-e játszani a hangokat, videókat, illetve letölti-e a weboldalon lévő képeket. A modem-es kapcsolat meglehetősen lassú adatátvitelt biztosít csupán, ezért érdemes megfontolni, melyik beállítást hagyja bekapcsolva.

A többi beállítást lehetőség szerint ne módosítsa, ugyanis a módosítás esetleg a böngésző hibás működéséhez vezethet. Ha mégis olyan beállítást módosított véletlenül, melyet nem kívánt megváltoztatni, a Tab billentyű segítségével az *Alapértelmezések visszaállítása* gombra léphet, melynek aktiválása után ismét a gyári alapbeállítások lépnek életbe. Ezután akár újra is kezdheti a fanézetben található beállítások megadását.

Az *Internetbeállítások* párbeszédpanelt az Enter billentyűvel zárhatja be, ezzel érvénybe lépnek a változtatások.

/J/

Enter

/J/

Mindössze ennyi beállítást érdemes módosítani a helyes működéshez. Mielőtt azonban bemutatnánk magát a webböngészést, néhány fontos dologra fel kell hívnunk a figyelmét:

A legfontosabb, hogy az Internet Explorer indításakor aktiválódik az úgynevezett *virtuális PC-kurzor*.

Ez a kurzor sokban hasonlít a már ismert PC-kurzorra, de néhány dolog másként működik vele.

A weblapok tulajdonságait tekintve leginkább egy csak olvasható szerkesztőmezőhöz hasonlítanak.

Mivel az internetes lapok nagy részébe nem tud beírni, csak az erre szolgáló űrlapmezőkbe, ezért nincs is beszúrási jel, szöveggurizsor. E nélkül viszont a JAWS képtelen lenne felolvasni a weboldalt, tehát imitálnia kell egy szöveggurizsort.

Ezért van szükség a virtuális PC-kurzorra. Előfordulhat azonban, hogy így nem abban a sorrendben olvassa fel a JAWS a lap tartalmát, mint ahogy egy látó ember tenné. Ez persze nem jelenti azt, hogy értelmezhetetlen lenne a JAWS programmal egy-egy lap tartalma. Nézzük például az Index információk oldalt.

Egy látó számára ez a következőképpen néz ki: Bal oldalon egymás alatt hivatkozások, ugyanez a jobb oldalon is. Középen fent elkezdődik a cikk, melyet egy látó első ránézésre elkezd olvasni. A JAWS először elkezd felolvasni a bal oldali hivatkozásokat, majd a cikket és végül a jobb oldal tartalmát. Ebből látható tehát, hogy a JAWS átrendezi a weboldal tartalmát úgy, hogy az egy látássérült felhasználó számára könnyen értelmezhető legyen.

Azt mondhatjuk tehát, hogy a JAWS átveszi az Internet Explorertől a HTML-oldalt, és átalakított formában jeleníti meg. Ezen átalakított formában természetesen helyet kapnak a weboldalon lévő űrlapok is, ám ezek mezőibe másképpen tud beírni, mint egy párbeszédpanel mezői esetén. Egy HTML-oldal gyakori eleme a hivatkozás. A weboldalakon többnyire nem csupán egyszerű szövegek vannak, nagyon sok oldal valójában egyfajta tartalomjegyzék, amely dokumentumhoz, képhez, hanghoz, programhoz, de akár újabb tartalomjegyzékhez is vezethet. A hivatkozás a tartalomjegyzék egy-egy eleme, aktiválásakor az általa hivatkozott

oldalra lép a böngésző. A hivatkozások a weboldalon kiemelten jelennek meg, a JAWS pedig a *hivatkozás* szóval jelzi azokat.

A weblapot a Fel- és Lenyíl billentyűk használatával olvastathatja fel, a Balra- és Jobbranyíl billentyűkkel pedig a szövegben karakterről karakterre léphet.

A Tab és a Shift+Tab billentyűkkel a következő, illetve előző hivatkozásra, flash animációra vagy űrlapmezőre léptetheti a kurzort.

Az űrlapmezők olyan részei egy weblapnak, melyek segítségével információt küldhet az internetre. Az űrlapon találkozhat lista- vagy szerkesztőmezővel, jelölőnégyzettel, választógommbal vagy olyan gombbal, amellyel az adatok elküldését kezdeményezheti.

Ahhoz, hogy ezekbe a mezőkbe információt írjon, vagy kiválasszon egy elemet a listából, be kell kapcsolnia az *űrlapmódot*.

Ezt az Enter billentyűvel teheti meg, az űrlapmód kikapcsolása pedig a numerikus billentyűzet plusz billentyűjével történik.

Ennyi elméleti áttekintés után nézzük meg az Index információs oldalt. Mivel az Internet Explorer már fut, egyszerűen nyissa meg a weboldalt. Üsse le a Ctrl+O billentyűparancsot.

*/J/*

*Control O*

*Megnyitás párbeszédpanel*

*Írja be a dokumentum vagy mappa internetcímét, és az Internet Explorer megnyitja.*

*Megnyitás kettőspont kombinált szerkesztőmező*

*O elem*

*A kért információ megadásához használhatja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy begépelheti a kívánt információt.*

*/J/*

Ide írhatja be vagy a későbbiekben innen választhatja ki a listából a megtekinteni kívánt oldal internetcímét.

Jelen esetben ez a [www.index.hu](http://www.index.hu).

Ha beírta ezt a címet, nyomja le az Enter billentyűt.

*/J/*

*W*

*W*

*W*

*Pont*

*I*

*N*

*D*

*E*

*X*

*Pont*

*H*

*U*

*Enter*

*1%*

*99%*

*100%*

*100%*



98%

100%

A lap tartalma 19 keret, 56 címsor és 233 hivatkozás

1. címsorszint Hivatkozás index pont hu

Indexadengineframe 7452579 keret Kattintson a hirdetésre!

Hivatkozás Ábra sher pont index pont hu per get? lc egyenlő 140 és ad egyenlő 57308 és ui egyenlő 7452579 és li egyenlő és tg egyenlő és dt egyenlő img és di egyenlő 1

indexadengineframe 7452579 keret vége

Hivatkozás Ábra Szervereinket az Euroweb az Interware szerverhotelében üzemelteti.

/J/

Egy weboldal letöltése a kapcsolat sebességétől és az oldal méretétől függően egy-két másodperctől akár 5 percig is tarthat. Ezalatt azonban bármikor információt kaphat az épp zajló folyamatról, ha felolvastatja a böngésző állapotosorát az Insert+Page Down billentyűparanccsal, de a JAWS alapbeállításként 5 másodpercenként tájékoztatja a folyamat aktuális állásáról.

A lap betöltődött és a JAWS elmondta, hogy 233 hivatkozást tartalmaz. Mint korábban említettük, a hivatkozásokon a Tab és a Shift+Tab billentyűvel lépkedhet.

/J/

Tab

Szervereinket az Euroweb az Interware szerverhotelében üzemelteti Hivatkozás Ábra

Tab

Belfold Hivatkozás

Tab

Kulfold Hivatkozás

Tab

Tech Hivatkozás

Shift Tab

Kulfold Hivatkozás

Shift Tab

Belfold Hivatkozás

/J/

A JAWS tehát elmondja a hivatkozás szövegét, majd emlékezteti, hogy ez egy hivatkozás. Meg kell említenünk, hogy amennyiben a Fel- és Lenyíl billentyűkkel mozog a lapon, a hivatkozásra való figyelmeztetés a hivatkozás szövege előtt hangzik el.

Nyomja meg a Lenyíl billentyűt.

/J/

Hivatkozás kulfold

/J/

A kívánt hivatkozás gyorsabb megtalálása érdekében lehetősége van egy listában megjeleníteni a lap összes hivatkozását. Ehhez nyomja le az Insert+F7 billentyűket.

/J/

Hivatkozások listája párbeszédpanel

Hivatkozások Listanézet

Tech

*4 per 228*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Ebben a listanézetben megtalálja a lapon lévő összes hivatkozást.

Keresse meg például az *Időjárást* a listában, ehhez nyomja le az *i* betűt, vagy használja a Lenyíl billentyűt, majd nyomja meg a Tab billentyűt.

*/J/*

*I*

*Indexmail pont index pont hu*

*I*

*Indexnet*

*I*

*Időjárás*

*Tab*

*Lépjen a hivatkozásra Gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

*/J/*

Ez azt jelenti, hogy a *Hivatkozások listája* párbeszédpanel e parancs hatására bezáródik, és a virtuális PC-kurzor arra a hivatkozásra lép, melyet a listában kiválasztott.

Nyomja meg ismét a Tab billentyűt.

*/J/*

*Tab*

*Hivatkozás aktiválása gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz H*

*/J/*

E gomb lenyomásának hatására a hivatkozás aktiválódik, vagyis a program betölti a hivatkozott weboldalt. Ha ezt a lehetőséget kívánja használni egy listaelemre történő lépés után, nem kell a Tab billentyűvel a gombra lépnie, az Enter billentyű lenyomása a hivatkozás aktiválását eredményezi.

Nyomja meg ismét a Tab billentyűt:

*/J/*

*Tab*

*Mégse gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

*/J/*

Ezzel a gombbal bezárhatja ezt a párbeszédpanelt. Ugyanezt érheti el, ha leüti az Escape billentyűt. Ha a párbeszédpanel ily módon zárja be, a virtuális PC-kurzor pozíciója nem változik meg.

*/J/*

*Tab*

*Hivatkozások rendezése Bejárás sorrendben választógomb bejelölve*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz B*

*/J/*

Ez azt jelenti, hogy a listában a hivatkozások abban a sorrendben vannak felsorolva, ahogyan a virtuális PC-kurzorral lépkedhet rajtuk. A másik lehetőség a betűrendben történő felsorolás.

*/J/*

*Tab*

*Megjelenítés Minden hivatkozás választógomb bejelölve*

*1 per 3*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz i*

*/J/*

Itt állíthatja be, hogy a lista mely hivatkozásokat tartalmazza: lehetősége van az összes, csak a meglátogatott vagy csak a még meg nem látogatott hivatkozásokat megjeleníteni a listában. Nyomja le az Enter billentyűt az *Időjárás* hivatkozás aktiválásához.

*/J/*

*Enter*

*2%*

*100%*

*100%*

*A lap tartalma 6 keret, 10 címsor és 49 hivatkozás*

*Index mínusz Politika*

*Hivatkozás Ábra Index pont hu*

*Indexadengineframe 7337821 keret Kattintson a hirdetésre!*

*/J/*

Betöltődött az időjárás-előrejelzést tartalmazó weboldal, és a JAWS elkezdte felolvasni a szöveget. Ezt az oldalt természetesen nemcsak a hivatkozások listája segítségével lehetett volna elérni, hanem úgy is, hogy a Tab vagy a nyílbillentyűk segítségével megkeressük az *Időjárás* hivatkozást és aktiváljuk azt.

Most keressük meg a tulajdonképpeni előrejelzést. Ehhez két információ áll rendelkezésünkre: az egyik, hogy maga az előrejelzés szöveg, tehát nem tartalmaz hivatkozást. A másik, hogy az Index felépítését tekintve ez a szöveg a bal és jobb oldalon található hivatkozások között, középen helyezkedik el. Át kell tehát lépnünk néhány hivatkozást és űrlapmezőt, míg megtaláljuk a bennünket érdeklő információt. Szerencsére a JAWS segít ebben: létezik egy parancs, mely a következő – nemhivatkozás- – szövegre lépteti a virtuális PC-kurzort. Tudni kell azonban, hogy a szövegméret, mely alapján a JAWS a nemhivatkozás-szöveg keresését végzi, olyan kicsire van állítva, hogy még az egysoros tájékoztatókat is megtalálja. Ennek előnye, hogy ez a fajta mozgás a weboldalon nagyon aprólékos; hátránya viszont, hogy többször le kell nyomni a megfelelő billentyűparancsot, míg a kívánt információhoz nem érünk. A következő – nemhivatkozás- – szövegre az N billentyűvel léphet.

A weboldalak szerkesztőinek rendelkezésükre áll még néhány lehetőség a tartalom jobb tagolására. Ilyen eszközök a keretek és a címsorok. Mint hallhatta, a lap tartalmaz hat keretet. A keretek valamely szempont alapján összetartozó adatokat tartalmaznak egy oldalon. Ez gyakran azt jelenti, hogy a weboldal különböző részeinek elérését lehetővé tévő hivatkozások képeznek egy keretet, egy másik keret pedig az aktuális lap többi része. A kereteknek rendszerint nevük is van, amelyek csak az angol ábécé betűit tartalmazhatják, tehát nincsenek ékezetes karakterek.

Ehhez hasonlóak a címsorok: ezek a jelölések tehetik egyértelműbbé az oldalak struktúráját. Egy címsoron belül több címsor is előfordulhat, ezért a JAWS megkülönböztet első, második stb. szintű címsorokat. A következő címsorra a H, míg az előző címsorra a Shift+H billentyűkkel léphet. Mivel a címsorok szerkezete első pillantásra bonyolultnak tűnhet, a program lehetőséget ad a címsorok listájának megjelenítésére: ehhez nyomja le az Insert+F6 billentyűkombinációt.

/J/

*JAWS párbeszédpanel*

*Címsorok listája párbeszédpanel*

*címsorok Listanézet*

*Bulvar bulvar per idojaras kettőspont 1*

*1 per 10*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Mint hallhatta, a JAWS a listanézet első elemén állva nemcsak annak nevét, hanem címsorszintjét is megnevezte, ezt jelentette a „:1”.

/J/

*Tab*

*Lépjön a címsorra gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz L*

/J/

Ezzel a gombbal léphet a kívánt címsorra, a *Címsorok listája* párbeszédpanel bezárásával.

/J/

*Tab*

*Mégse gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

/J/

A párbeszédpanel bezárása után a virtuális PC-kurzor ugyanoda kerül vissza, ahol a címsorok megjelenítésére vonatkozó parancs kiadásakor volt.

/J/

*Tab*

*Címsorok rendezése Bejárasi sorrendben választógomb bejelölve*

*1 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz B*  
*/J/*

A hivatkozások megjelenítésére szolgáló párbeszédpanelhez hasonlóan itt is lehetősége van bejárási sorrendben vagy alfabetikus sorrendben megjeleníteni a lista elemeit.

*/J/*  
*Tab*  
*Megjelenítés Minden címsor választógomb bejelölve*  
*1 per 7*  
*/J/*

Ezekkel a választógombokkal határozhatja meg, hogy minden címsor, vagy csak egy adott szinthez tartozó címsorok jelenjenek meg a listában.

*/J/*  
*Tab*  
*Címsorok Listanézet*  
*Bulvar bulvar per idojaras kettospont 1*  
*1 per 10*  
*/J/*

Visszatértünk a címsorok listájához, válassza ki az *Aktuális időjárás* első szintű címsort, majd nyomja le az Enter billentyűt.

*/J/*  
*Címlapon*  
*Kettospont 2*  
*a*  
*A rovat hírei*  
*Kettospont 2*  
*a*  
*Aktuális időjárás*  
*Kettospont 1*  
*Enter*  
*1. címsorszint Aktuális időjárás*  
*Aktuális időjárás 1. címsorszint*  
*/J/*

A jól ismert Insert+Lenyíl parancssal olvastassa fel a várható időjárást.

*/J/*  
*1. címsorszint Aktuális időjárás*  
*Magyarország*  
*Budapest és környéke*  
*Hivatkozás hójelentés nagyobb nagyobb*  
*1. címsorszint Szerda estig várható időjárás Túlnyomóan borult lesz az ég,*  
*túlnyomóan*  
*/J/*

A felolvasást bármikor megszakíthatja a Ctrl billentyű megnyomásával.

Ha egy oldalra a későbbiekben még vissza szeretne térni, célszerű az oldal címét elmenteni a kedvencek közé. Ezt a Ctrl+D billentyűkombinációval egyszerűen és gyorsan megteheti. Ha azonban az oldalt más néven mentené el, célszerűbb a *Kedvencek* menü *Hozzáadás a kedvencekhez* parancsát választani. Bármely lehetőséget választotta is, a *Kedvencek* menüben meg fogja találni az elmentett oldalt, így néhány billentyű lenyomásával visszatérhet oda.

Az internet egyik legnagyobb előnye, hogy a töménytelen mennyiségű információ között keresni is lehet. Léteznek kifejezetten erre szolgáló keresőoldalak. Ezeken megadhatjuk a keresendő kifejezést, s válaszul megjelennek a megfelelő találatok. Nyissa meg az egyik ilyen keresőt, címe: *www.google.com*

*/J/*

*Control O*

*Megnyitás párbeszédpanel*

*Írja be a dokumentum vagy mappa internetcímét, és az Internet Explorer megnyitja.*

*Megnyitás kettőspont kombinált szerkesztőmező*

*O elem*

*A kért információ megadásához használhatja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket, vagy begépelheti a kívánt információt.*

*W*

*W*

*W*

*Pont*

*G*

*O*

*O*

*G*

*L*

*E*

*Pont*

*C*

*O*

*M*

*Enter*

*Google keresés Szerkesztőmező*

*100%*

*Az Enter billentyű lenyomásával aktiválhatja az Űrlap módot.*

*/J/*

Mielőtt továbblépnénk, felhívjuk figyelmét, hogy a JAWS minden olyan oldalon, amely támogatja ezt a funkciót, automatikusan az első űrlapmezőre helyezi a kurzort.

Kapcsolja be az Űrlap módot, hogy írni tudjon a mezőbe! Nyomja le az Enter billentyűt.

*/J/*

*Enter*

*Űrlapmód bekapcsolva*

*/J/*

Gépelje be a *hírek* szót, és nyomja meg ismét az Enter billentyűt. Ezzel jelzi, hogy megadta a keresni kívánt kifejezést.

/J/

*H*

*Í*

*R*

*E*

*K*

*Enter*

*Internet Explorer párbeszédpanel*

*Igen gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

/J/

Ez a párbeszédpanel figyelmeztetés, amely arról tájékoztat, hogy mi fog történni. Olvassa el az Insert+B billentyűparanccsal:

/J/

*Internet Explorer párbeszédpanel*

*Igen gomb*

*Nem gomb*

*Az adatokat esetleg mások is láthatják, amikor ebbe a zónába balzárójel internet jobbzárójel küld információt. Folytatja?*

*A jövőben ne jelenjen meg ez az üzenet jelölőnégyzet bejelölve.*

/J/

A böngésző arra figyelmeztet tehát, hogy az információt, melyet az előbb begépelte, mások is láthatják, ha figyelik azt a csatornát, melyet Ön használ az internettel való kommunikáció során. Mivel azonban jelenlegi példánkban nem olyan információt adtunk meg, melyet titkolni kéne bárki előtt, a *Folytatja?* kérdésre válaszoljon igennel. Ezt megteheti az Enter billentyű lenyomásával, hiszen az alapértelmezett nyomógomb az *Igen*.

/J/

*Enter*

*Google keresés Szerkesztőmező*

*Hírek*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Úrlap mód kikapcsolva*

*A lap tartalma 51 hivatkozás*

*Hírek mínusz Google keresés*

*Hivatkozás Ábra Ugrás Google kezdőlap*

*Web*

*Hivatkozás képek*

/J/

Mint hallhatta, a JAWS automatikusan kikapcsolja az *Úrlap* módot, hiszen az Enter billentyűvel aktiválta a *Keresés* gombot, s a keresés már megkezdődött. Felhívjuk figyelmét,

hogy ha egy weboldalon bekapcsolja az *Űrlap* módot, az a továbbiakban bekapcsolva marad – még akkor is, ha időközben átvált egy másik alkalmazásra az Alt+Tab billentyűkkel. A találatok gyorsabb elérése érdekében nyomja le a Page Down billentyűt, majd olvastassa fel a következő bekezdést a Ctrl+Lenyíl billentyűkkel:

/J/

Üres

Fizetett hivatkozások

Hivatkozás Az online napilap Hírek, érdekességek, elemzések hazánkból és a nagyvilágról vé vé pont fn pont hu

/J/

A Google a gyakori keresésekhez reklámcéllal különböző hirdetéseket rendelt, melyek a találatok előtt jelennek meg. Ezeket követik a tényleges találatok.

/J/

Hivatkozás Magyar virtus a legszabadabb minőségi sajtó

Itt te vagy a főszerkesztő

Magyarvirtus pont com

Táblázat vége

/J/

A hirdetéseket tartalmazó táblázat véget ért, itt következnek a találatok, használjuk a *Folyamatos felolvasás* parancsot:

/J/

Hivatkozás Hírkereső mínusz Főoldal mínusz Hírek minden mennyiségben

hírek, friss, újdonságok, horoszkóp, időjárás, lottószámok, tv mínusz műsor, top, hírkeresés, gazdaság, sport, bulvár, bűnügy, számítástechnika, autó.

Vé vé vé pont hírkereso pont hu per mínusz 102 k mínusz

Hivatkozás Tárolt változat mínusz

Hivatkozás Hasonló lapok

Hivatkozás MTI

Olvasóink a hírek mellett arról is tájékozódhatnak az MTI weboldalán pont pont pont

A honlapon felhasznált hírek és fotók az MTI adatbázisának részét képezik pont pont pont

[www.mti.hu](http://www.mti.hu) per mínuszt 72 k mínusz

Hivatkozás tárolt változat

Hivatkozás hasonló lapok

/J/

Az első találat a Hírkereső, melyet az oldalról való rövid idézet követett. Ezután hallhattuk az oldal pontos internetcímét, melyet két hivatkozás követett. Az első a *Tárolt változat*, mely abban az esetben lehet hasznos, ha a weboldal technikai okokból épp nem érhető el. Ilyenkor a Google által mentett változatot tekintheti meg; az eredeti oldal előtt a megnyíló lapon erről figyelmeztetést is talál.

Bármely hivatkozás megnyitásához használja az Enter billentyűt.

A weboldalakon egyre nagyobb számban fordulnak elő úgynevezett flash animációk. Ezeket a szerkesztők azért alkalmazzák, hogy az oldal megjelenése minél inkább különbözzön a hagyományos elemektől. Míg egy hivatkozás általában a színével vagy a betűk formázásával



válík ki a szövegből, a flash animációk esetén lehetőség van olyan vizuális hatások alkalmazására, mint például a betűk dőlésirányának megváltoztatása, ami akkor következik be, amikor az egérmutató a szöveg fölé ér.

A JAWS képes kezelni ezeket az animációkat, de néhány esetben sajnos az elemek feliratát nem olvassa fel. Egy flash animációba történő belépéskor a JAWS a következő szöveget mondja:

/J/

*Macromedia Flash-animáció*

/J/

Az animációból történő kilépéskor pedig a

/J/

*Macromedia Flash-animáció vége*

/J/

szöveget hallhatja. A két jelzés között található az animáció maga. Legtöbb esetben gombokat helyeznek el, melyeket a Szóköz billentyűvel aktiválhat.

Előfordulhat azonban, hogy egy-egy oldal olvasása közben az animáció zavarja a JAWS működését, ebben az esetben lehetősége van kikapcsolni az animációk megjelenítését, ehhez nyissa meg a *JAWS bőbeszédűsége* párbeszédpanel az Insert+V billentyűkombinációval! E parancsot bármely – nem JAWS-párbeszédpanelhez tartozó – ablakban kiadhatja; ha azonban az Internet Explorer ablakából adja ki, akkor a HTML-oldalakra vonatkozó beállítási lehetőségek is megjelennek.

/J/

*JAWS párbeszédpanel*

*Bőbeszédűség megadása párbeszédpanel*

*Listamező*

*Navigációgyorsító billentyűk mínusz Bekapcsolva*

*1 per 43*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket. A kiválasztott elemhez tartozó értéket a Szóköz billentyűvel módosíthatja.*

/J/

E listanézetben megtalál minden fontosabb beállítást, melyek értékét a Szóköz billentyűvel változtathatja meg, mint arról a JAWS tájékoztatást is adott. Az első listaelem a navigációs gyorsbillentyűk használatára vonatkozik. Ilyen gyorsbillentyűk az F, amely a következő űrlapmezőre, vagy a H, amely a következő címsorra lépteti a kurzort. Ha nem kívánja ezeket a gyorsbillentyűket használni, itt kikapcsolhatja őket.

/J/

*HTML ábranevek felolvasása mínusz Névvél ellátott*

*Ábrák azonosítása elsőlegesen kettőspont mínusz helyettesítő szöveggel*

*Képhivatkozások felolvasása mínusz Mind*

*Végső megoldásként mínusz ábra URL mínusz címe*

*Képrész-hivatkozások felolvasása mínusz Mind*

*Csak szöveges hivatkozások mínusz Képernyő szövege*

*Hivatkozás típusának felolvasása mínusz Bekapcsolva*

*Azonos lapra mutató hivatkozások jelzése mínusz Bekapcsolva*  
*Gombok felismerése a következő által kettőspont mínusz Képernyő szövege*  
*Úrlapmezők elemnévének használata mínusz Felirat*  
*Keretek jelzése mínusz Elején és végén*  
*Beágyazott keretek mínusz Megjelenített*  
*/J/*

A keretekről már korábban szoltunk, egy különleges típusukról viszont még nem. A beágyazott keretek olyan keretek, melyeket a legtöbb esetben reklámcélokra használnak; esetleg több, egymástól független weblapon is változatlan formában jelennek meg. Általában ennek megfelelően nem tartalmazznak az adott weboldalhoz kapcsolódó fontos információkat, kényelmesebbé teheti tehát az olvasást, ha ezen keretek megjelenítését kikapcsolja. Ezt a Szóköz billentyűvel teheti meg.

*/J/*  
*Szóköz*  
*Beágyazott keretek mínusz Rejtett*  
*/J/*

A flash animációkra vonatkozó beállításhoz nyomja le az F billentyűt!

*/J/*  
*F*  
*Flash mínusz animációk mínusz Bekapcsolva*  
*/J/*

E lehetőséggel választhatja ki, hogy meg kívánja-e jeleníteni a weblapokon a flash animációkat. Mint említettük, olykor lényegesen hatékonyabbá teheti a lap felolvasását, ha kikapcsolja ezeket.

*/J/*  
*Szóköz*  
*Flash mínusz animációk mínusz Kikapcsolva*  
*Flash mínusz animációk frissítése mínusz Automatikusan*  
*Oldal frissítése mínusz Automatikusan*  
*/J/*

A következő két beállítás értékét is célszerű megváltoztatni. Néhány weboldal bizonyos időközönként automatikusan frissíti önmagát. Ebben az esetben a felolvasás megszakad és a JAWS a frissített oldalt az elejétől kezdi olvasni. Ezt és a flash animációk frissítését is célszerű kikapcsolni.

Ha egy weboldalra a későbbiek során is szeretne ellátogatni, a könnyebb navigálás érdekében célszerű az adott webhelyre vonatkozó beállítások megadása. Ez a fentiekhez hasonló párbeszédpanel segítségével történik; megnyitásához nyomja le az Insert+Shift+V billentyűkombinációt!

*/J/*  
*JAWS párbeszédpanel*  
*Személyre szabott webhelybeállítások kettőspont google pont co pont hu párbeszédpanel*

*Listamező*

*Személyreszabott webhelybeállítások mínusz Összes törölve*

*1 per 35*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket. A kiválasztott elemhez tartozó értéket a Szóköz billentyűvel módosíthatja.*

*/J/*

E párbeszédpanel első eleme a beállításokra vonatkozik. Mivel eddig nem volt erre az oldalra vonatkozó beállítás, az *Összes törölve* szöveget hallhatta. Ha akár csak egyetlen beállítást is módosít ezen a lapon, akkor már a *Beállítva* üzenetet mondja a JAWS. A beállítások javarésze megegyezik a *Bőbeszédűség megadása* párbeszédpanelen megismertekkel.

A személyre szabott webhelybeállításokat el tudja menteni a *Beállításcsomagolóval*, melyet az előző fejezetben tárgyaltunk.

Gyakran előforduló probléma, hogy a weblapokon egy-egy hivatkozást a JAWS a felhasználó által értelmezhetetlen karaktersorozatként olvas fel. A JAWS megoldása erre az *egyéni felirat hozzárendelése*. Azt, hogy egy ilyen hivatkozás hová mutat, vagy látó segítséggel, vagy a hivatkozás aktiválásával döntheti el. Ez utóbbi esetben az Alt+Balranyíl segítségével visszaléphet az előző oldalra, ahol a kurzor a kérdéses hivatkozáson áll. Példánkban rendeljünk egyéni feliratot a Google oldalán az első hivatkozáshoz, ehhez lépjen a lap tetejére, majd az első hivatkozásra.

*/J/*

*Hírek mínusz Google keresés*

*Tab*

*Ugrás Google kezdőlap Hivatkozás Ábra*

*/J/*

Ez a hivatkozás a Google kezdőlapjára mutat, ennek megfelelően használjuk a *www.google.com* címet. Felirat hozzárendeléséhez nyissa meg a *JAWS kezelő indítása* párbeszédpanel az Insert+F2 billentyűparancsal, majd válassza az *Egyéni felirat* listaelemet.

*/J/*

*JAWS kezelő indítása párbeszédpanel*

*Listamező*

*Ablakosztály hozzárendelés*

*1 per 16*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*

*E*

*Egyéni felirat*

*Enter*

*JAWS párbeszédpanel*

*Egyéni felirat párbeszédpanel*

*Adjon meg egyéni feliratot ehhez az elemhez szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*/J/*

Ebbe a mezőbe írhatja be azt a szöveget, melyet a JAWS ezentúl felolvas a hivatkozásra lépéskor. Példánkban ez a *www.google.com*.

/J/  
 W  
 W  
 W  
 Pont  
 G  
 O  
 O  
 G  
 L  
 E  
 Pont  
 C  
 O  
 M  
 Enter  
 Hivatkozás Ábra vé vé vé pont google pont com  
 Vé vé vé pont google pont com Hivatkozás Ábra  
 /J/

Visszatért a kurzor a megnyitott weblapra, s az *Ugrás: Google-kezdőlap* helyett már a beírt szöveget olvasta. Ezentúl erre a hivatkozásra lépve mindig ezt a szöveget hallhatja.

## **7.2. Outlook Express**

Bár az Outlook Express tökéletesen használható a JAWS képernyőolvasó programmal, mégis van néhány javasolt beállítás, amely jelentősen megkönnyítheti a mindennapi használatot. Ebben a fejezetben ezeket tárgyaljuk, nem térünk ki a program összes beállításának ismertetésére.

Indítsa el a programot.

/J/  
 Start menü  
 Programok hozzáférhetősége és alapértelmezései  
 A menüelemeken a *Fel* mínusz és *Lenyíl* billentyűkkel lépkedhet, egy almenü megnyitásához használja az *Enter* vagy a *Jobbranyíl* billentyűt, az *Escape*, vagy *Balranyíl* billentyűvel visszaléphet az előző menüsintre.  
 P  
 P  
 Programok  
 P  
 Indítópult almenü  
 o  
 Kilépés a menükből  
 Start gomb  
 A Start menü megnyitásához nyomja meg az *enter* billentyűt.  
 Ugrás Hivatkozás  
 A lap tartalma 13 hivatkozás  
 Hivatkozás Ugrás  
 /J/

Nyissa meg az *Eszközök* menüt az Alt+E billentyűk segítségével.

/J/

*Alt plusz E*

*Menü*

*Küldés és fogadás almenü*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*L*

/J/

Megnyílt az *Eszközök* menü, és a *Küldés és fogadás* menüpont aktív. Egy Felnyíl lenyomásával a *Beállítások* menüpontra léphet.

/J/

*Beállítások pont pont pont*

*B*

/J/

A menüpont aktiválásához nyomja meg az Enter billentyűt.

/J/

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Beállítások párbeszédpanel*

*Általános lap*

*Indításkor a macskaköröm Beérkezett üzenetek macskaköröm mappa legyen a főablakban  
jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz I*

/J/

Megnyílt a *Beállítások* többlapos párbeszédpanel, az *Általános* lapfül aktív. A JAWS automatikusan felolvasta az első beállítási lehetőséget, amely jelölőnégyzet segítségével adható meg. Ha be van jelölve, akkor a program minden indításakor a *Beérkezett üzenetek* mappa lesz a főablakban, ha nincs bejelölve, akkor mindig az utoljára használt mappa lesz aktív.

Javasoljuk, hogy jelölje be a négyzetet. Ezt – mint a JAWS el is mondta – a Szóköz billentyűvel teheti meg.

/J/

*Szóköz*

*Bejelölve*

/J/

A következő beállítás csak akkor fontos Önnek, ha nem áll rendelkezésére állandó internetkapcsolat. Az *Üzenetek küldése és fogadása indításkor* jelölőnégyzet alapbeállításként be van jelölve. Ha Ön szeretné először megírni leveleit, és ezután csatlakozni az internetre, változtassa meg ezen beállítás értékét. Ellenkező esetben az Outlook minden indításkor megkísérli elküldeni és fogadni elektronikus leveleit, s ha modem segítségével kapcsolódik az

internetre, minden alkalommal csatlakoznia kell, hogy az Outlook el tudja végezni a feladatot. Ha a négyzet nincs bejelölve, Ön dönt arról, hogy mikor küldi el és fogadja leveleit. Javasoljuk tehát, hogy változtassa meg a beállítást. Ezt a legegyszerűbben az Alt+T billentyűk egyidejű lenyomásával teheti meg.

/J/

Alt T

*Nincs bejelölve*

*Üzenetek küldése és fogadása indításkor jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

Alt plusz T

/J/

A következő beállítás akkor lehet fontos, ha van olyan levelezőpartnere, aki DOS alapú levelezőprogramot használ. Az Outlook Express alapbeállításként más formátumban küldi el leveleit, mint egy DOS alapú levelezőprogram. Ennek az lehet az eredménye, hogy bár Ön tudja olvasni levelezőpartnere üzeneteit, fordítva ez nem igaz, vagyis levelezőtársa nem tudja elolvasni az Ön küldeményeit. Bár alapbeállításként az Outlook Express ugyanabban a formátumban küldi válaszait, amiben kapta az üzenetet, néhány esetben célszerű az alapértelmezett formátum megváltoztatása. Ehhez lépjen a *Küldés* lapfüldre, ehhez használja a Ctrl+Tab billentyűket.

/J/

*Olvasás lap*

*Üzenetek olvasása*

*Üzenet megjelölése olvasottként jelölőnégyzet bejelölve*

*Visszaigazolás lap*

*Olvasási visszaigazolás kérése*

*Olvasási visszaigazolás kérése minden levélre jelölőnégyzet nincs bejelölve*

*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

Alt plusz O

*Küldés lap*

*Küldés*

*Az elküldött üzenetek másolatának mentése az macskaköröm Elküldött elemek macskaköröm mappába jelölőnégyzet bejelölve*

*A bejelölés törléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

Alt plusz S

/J/

Alapbeállításként a program HTML-formátumban küldi el az összes levelet, ezt azonban átállíthatja *Egyszerű szöveg* formátumra. Ezzel teljesen kiküszöbölheti azt a lehetőséget, hogy valaki nem tudja olvasni a neki küldött üzenetét. Felhívjuk figyelmét, hogy a *Válasz küldése az eredeti üzenet formátumában* beállítás felülbíráhatja a levélküldés formátumára vonatkozó beállításait. Ha tehát Ön kap egy levelet HTML-formátumban, a levélküldés formátumát pedig *Egyszerű szövegre* állította, és a *Válasz küldése az eredeti üzenet formátumában* jelölőnégyzet be van jelölve, akkor a program HTML formátumban küldi el a választ.

A levélküldés formátumának egyszerű szövegre állításához nyomja meg az Alt+V billentyűket.

/J/

*Alt V*

*Egyszerű szöveg választógomb bejelölve*

*2 per 2*

*A kijelölés módosításához használja a Fel mínusz és Lenyíl billentyűket.*

*Alt plusz V*

*/J/*

Ezután nyomja meg az Enter billentyűt a párbeszédpanel bezárása és a beállítások mentése érdekében.

Ahhoz, hogy a beállítások érvényesüljenek a további munka során, indítsa újra az Outlook programot. Először tehát zárja be az Alt+F4 billentyűparanccsal, majd indítsa újra el.

*/J/*

*Start menü*

*Programok hozzáférhetősége és alapértelmezései*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy almenü megnyitásához használja az Enter vagy a Jobbranyíl billentyűt, az Escape, vagy Balranyíl billentyűvel visszaléphet az előző menüszintre.*

*P*

*P*

*Programok*

*P*

*Indítópult almenü*

*O*

*Kilépés a menükből*

*Start gomb*

*A startmenü megnyitásához nyomja meg az Enter billentyűt.*

*Outlook Express üzenetlista Listanézet Microsoft Outlook Expre pont pont pont Üdvözlí az Outlook Express 6 2005.10.0*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*/J/*

Következő lépésként az Outlook ablakában lévő elemek elrendezését állítjuk be. Ehhez válassza a Nézet menü Elrendezés parancsát.

*/J/*

*Alt N*

*Menü*

*Aktuális nézet almenü*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*A*

*E*

*Elrendezés pont pont pont*

*Kilépés a menükből*

*Ablak elrendezése tulajdonságai párbeszédpanel*

*Elrendezés lap*

*Partnerek jelölőnégyzet bejelölve*

*A bejelölés törléséhez nyomja meg a Szökőz billentyűt.*

*Alt plusz P*  
*/J/*

A megjelenő párbeszédpanelen az Alt+B billentyűk egyidejű lenyomásával tudja törölni a bejelölést a *Betekintő megjelenítése* jelölőnégyzetből. A betekintő lehetővé teszi egy üzenet elolvasását anélkül, hogy külön ablakban megnyitná azt. Javasoljuk, hogy távolítsa el a bejelölést. Ennek oka, hogy az Outlook azonnal megjeleníti az üzenetet a betekintőben, amikor az üzenetek listájában kijelöli azt. Egy üzenet megjelenésekor pedig számos dolog történhet: csatlakozni kell az internetre az üzenet minden elemének megjelenítéséhez, a feladó visszaigazolást kér, illetve az üzenet egy idő után olvasottként lesz megjelölve, mert egy megadott ideig látható volt a betekintőben. Mindez zavaró lehet, ha akkor történik, amikor az üzenetek listáját tanulmányozza. Szerencsésebb, ha egy üzenet – Enter billentyűvel történő – tényleges megnyitásakor kell az üzenettel kapcsolatos teendőkkel foglalkoznia. Kapcsolja ki tehát a betekintőt.

*/J/*  
*Alt B*  
*Nincs bejelölve*  
*A betekintő megjelenítése jelölőnégyzet nincs bejelölve*  
*Bejelöléséhez nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz B*  
*/J/*

A beállítás elmentéséhez lépjen az OK gombra a Tab billentyűvel, majd aktiválja azt.

*/J/*  
*Tab*  
*OK gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Szóköz*  
*Outlook Express üzenetlista Listanézet Microsoft Outlook Expre pont pont pont Üdvözli az*  
*Outlook Express 6 2005.10.0*  
*1 per 1*  
*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*  
*/J/*

Ezzel elvégeztük a szükséges beállításokat. Tekintsük most át a levelező használatának alapjait. Mindenekelőtt figyeljük meg, mit mond a JAWS az Outlook főablakának megjelenésekor:

*/J/*  
*Beérkezett üzenetek mínusz Outlook Express*  
*Outlook Express üzenetlista Listanézet olvasatlan Microsoft Outlook Ex pont pont pont*  
*Üdvözli az Outlook Express 6 2005.10.0*  
*1 per 1*  
*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*  
*/J/*

Először az ablak címét hallotta. Ez a *Beérkezett üzenetek – Outlook Express*. A program a könnyebb áttekinthetőség érdekében mappákba rendezi leveleit. Az egyik ilyen mappa neve



*Beérkezett üzenetek.* Ide az Önnek címzett levelek kerülnek. Ezután az „Outlook Express üzenetlista listanézet” szöveget hallhatta. Egy mappa tartalmát az Outlook Express üzenetlistában találja meg. Ez egy egyszerű listanézet, mely jelenleg egy elemet tartalmaz. Mint minden listanézetben, itt is a Fel- és Lenyíl billentyűkkel mozoghat, vagy közvetlenül egy bizonyos elemre is léphet az elem kezdőbetűjének lenyomásával.

Az „Olvasatlan” figyelmeztetést azért hallhatta, mert a kijelölt elemet még nem olvasta. Ez csak a még nem olvasott üzenetek előtt hallható. Előfordul, hogy az Outlook főablakának megjelenésekor nem hangzik el az „Olvasatlan” szöveg, ez annak köszönhető, hogy a JAWS programnak kis időre van szüksége, míg információkat gyűjt a megnyíló ablakról. Ez esetben is igaz, hogy az üzenetlista elemein történő lépkedéskor már elhangzik az üzenet állapota. Ez alól csak egyetlen kivétel van: ha nincsenek megfelelően megadva rendszerében a megjelenítési beállítások. Ha ilyen problémát tapasztal, térjen vissza a beállításokról szóló fejezet megjelenítési beállításokkal kapcsolatos részéhez, és járjon el annak megfelelően.

Az üzenet feladója a Microsoft Outlook Express csapat. A feladót a levél tárgya követi, jelenleg ez az *Üdvözlí az Outlook Express 6*.

A tárgy után mindig a levél feladásának dátumát és idejét hallhatja.

Az üzenetlistában található elemekről tehát a következő információkat tudhatja meg, ha egy elemre lép:

- a levél feladója;
- a levél tárgya;
- az érkezés dátuma és ideje.

Ha egy levelet még nem nyitott meg, akkor a JAWS program figyelmezteti erre az „Olvasatlan” kifejezéssel. Előfordulhat, hogy egy üzenethez fájl mellékletet csatoltak. Ebben az esetben a JAWS erre is felhívja figyelmét, ezt a levél feladója előtt hallható „Melléklet” szó jelzi.

Nézzük meg, mi található még az Outlook ablakában. Nyomja meg a Tab billentyűt.

/J/

Tab

*Outlook Express címjegyzék Lista nézet*

*0 elem*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Ez a *Címjegyzék*. A program automatikusan felveszi ide azokat a levelezőpartnereket, akiknek Ön választ küld, de felvehet egyéb címeket is. Ehhez az *Üzenetlistában* nyissa meg a *Helyi menüt*, és válassza a *Feladó felvétele a címjegyzékbe* parancsot. A *Címjegyzék* listában levelezőpartnereinek a neve jelenik meg, de a program a név alapján automatikusan felismeri az elektronikus levélcímet, tehát a *Címjegyzék* jelentősen megkönnyítheti mindennapi levelezését.

Nyomja meg ismét a Tab billentyűt.

/J/

Tab

*Mappalista Fa nézet*

*Beérkezett üzenetek*

*1 per 5*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

*/J/*

Ez tehát a mappalista. Már említettük, hogy az Outlook Express a könnyebb áttekinthetőség érdekében mappákba rendezi leveleit. Ebben a mappalistában tudja megváltoztatni, hogy az üzenetlistában mely mappa tartalma legyen megtalálható. A *Beérkezett üzenetek* mappáról már beszéltünk; nézzük, milyen mappák állnak még rendelkezésére:

*/J/*

*2. szint*

*Postázandó üzenetek*

*2 per 5*

*/J/*

A *Postázandó üzenetek* mappa azon üzeneteket tartalmazza, amelyeket már megírt, tehát az üzenet készen áll a postázásra, de eddig még nem küldte el őket. Ebben a mappában egy üzenet csak átmeneti jelleggel található, hiszen az üzenet megírása és az elküldés közötti – gyakran igen rövid – időben tárolja itt levelét a program.

*/J/*

*Elküldött elemek*

*3 per 5*

*/J/*

Ebbe a mappába kerül minden elküldött levelének másolata. Az itt található üzenet tökéletesen megegyezik azzal, amit levelezőpartnerre megkap.

*/J/*

*Törölt elemek*

*4 per 5*

*/J/*

Ide kerül minden üzenet, amelyet bármely másik mappából törölt. Ha véletlenül töröl egy üzenetet, vagy ismét el szeretné olvasni, itt még megtalálja.

*/J/*

*Piszkozatok*

*5 per 5*

*/J/*

Ha egy üzenet írása közben a *Fájl* menü *Mentés* parancsát választja, az üzenetet ide menti el a program. Ebből a mappából az Outlook Express nem küld üzenetet, tehát az itt található leveleket Ön még szerkesztheti, akár törölheti is, miközben más, a *Piszkozatok* mappa tartalmától független üzeneteket küldhet és fogadhat.

A Tab billentyű lenyomásával visszatérhet az *Üzenetlistára*, de mielőtt ezt megtenné, lépjen vissza a *Beérkezett üzenetek* mappára, hogy az *Üzenetlista* a beérkezett üzeneteit tartalmazza:

*/J/*

*Törölt elemek*

4 per 5  
Elküldött elemek  
3 per 5  
Postázandó üzenetek  
2 per 5  
Beérkezett üzenetek  
1 per 5  
/J/

Lépjen át a Tab billentyűvel az üzenetlistára.

/J/  
Tab  
Outlook Express üzenetlista Listanézet olvasatlan Microsoft Outlook Ex pont pont pont  
Üdvözlí az Outlook Express 6 2005.10  
1 per 1  
Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.  
/J/

Jelenleg tehát egy üzenete, egy levele van, melyet a Microsoft Outlook Express csapat küldött Önnek. Nyissa meg a levelet, ehhez nyomja le az Enter billentyűt.

/J/  
Enter  
Az üzenetkezelés gondjainak mego  
Az üzenetkezelés gondjainak megoldása  
Feladó kettőspont  
Microsoft Outlook Express csapat  
Tárgy kettőspont  
Üdvözlí az Outlook Express 6  
A lap tartalma 6 hivatkozás  
Az üzenetkezelés gondjainak megoldása  
Jellemzés  
Elektronikus levelezés és hírcsoportok  
Több fiók és identitás  
HTML mínusz üzenetek támogatása  
Címjegyzék és címtárszolgáltatások  
Szinkronizálás kapcsolat nélküli munkához  
Továbbfejlesztett levélrendezési szabályok  
További információ  
A legfrissebb információért az Outlook Expressről válassza a Súgó menü Információs fájl  
menüpontját.  
/J/

Új ablak nyílt meg az üzenet számára. Először az ablak címét hallhatta, mely minden esetben megegyezik a levél tárgyával. Ezután a JAWS felolvasta a levél feladóját, a levél tárgyat, majd a levél törzséről adott némi felvilágosítást. Ezt követően a levél szövegét kezdte felolvasni. Természetesen a felolvasás bármikor megszakítható a Ctrl billentyű lenyomásával, mint ahogy ez esetünkben is történt.

A JAWS által felolvasott információkat egy-egy billentyűparancs segítségével bármikor lekérdezheti. Fontos, hogy ezek a billentyűparancsok nem változtatják meg a kurzor pozícióját, ha egyszer adja ki őket. Ebben az esetben a levél olvasását ugyanott tudja folytatni, ahol a billentyűparanccsal megszakította. Ha egy billentyűparancsot gyors egymásutánban kétszer ad ki, a kurzor a kívánt mezőbe kerül.

A levél feladóját az Alt+1 billentyű egyidejű megnyomásával kérdezheti le.

/J/

*Feladó kettőspont*

*Microsoft Outlook Express csapat*

/J/

Az üzenet feladásának dátumát és idejét az Alt+2 billentyűkombináció segítségével olvastathatja fel.

/J/

*Dátum kettőspont*

*2005. október 9 11:37*

/J/

Az Alt+3 billentyűparanccsal a *Címzett* mezőt kérdezheti le, az Alt+4 a *Másolatot kap*, az Alt+5 pedig a *Titkos másolat* mezőt olvassa fel. Jelen esetben ez utóbbi két mező nincs kitöltve, ezért a JAWS a következő információt mondja:

/J/

*Másolatot kap A mező nem található.*

*Titkos másolat A mező nem található.*

/J/

A *Tárgy* mezőt az Alt+6 billentyűvel tudja felolvasatni.

/J/

*Tárgy kettőspont*

*Üdvözli az Outlook Express 6*

/J/

Ezek a mezőkön a Tab billentyűvel is lépkedhet, de fontos megjegyeznünk, hogy a levél törzsében a Tab billentyű a következő hivatkozásra ugrik, ha van ilyen. Ha az üzenet törzsében nincs több hivatkozás, akkor a Tab billentyű megnyomásával a kurzor ismét a *Feladó* mezőbe kerül. A levél törzsét a megszokott parancsokkal olvastathatja fel.

A mindennapi használatban gyakran előfordul, hogy nemcsak egy levél található a kiválasztott mappában. Ha egy levelet megnyitott, billentyűparanccsal ugyanebben az ablakban megnyithatja a következő levelét. Ehhez nyomja le a Ctrl+Pont billentyűket.

/J/

*Következő üzenet*

/J/

Miután jelenleg csak egy üzenete van a *Beérkezett üzenetek* mappában, ezért a JAWS csak a *Következő üzenet* szöveget mondja el. Ha lenne következő üzenet az üzenetlistában, akkor a JAWS automatikusan elkezdene felolvasni.

Hasonlóképpen működik az *Előző üzenet* billentyűparancs is. Ez a Ctrl+Vessző.

/J/

*Előző üzenet*

/J/

Zárja be most a megnyitott üzenetet. Ehhez nyomja le az Escape billentyűt.

/J/

*Escape*

*Microsoft Outlook Expre pont pont pont Üdvözli az Outlook Express 6 2005.10.0*

*Outlook express üzenetlista Listanézet Microsoft Outlook Expre pont pont pont Üdvözli az Outlook Express 6 2005.10.0*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

/J/

Visszatért az üzenetlistára. Mivel az üzenetet már megnyitotta, a JAWS nem figyelmeztette, nem hangzott el, hogy *Olvasatlan*.

Egy üzeneten állva sok, gyakran használt parancsot érhet el, ha megnyitja a *Helyi menüt*.

/J/

*Menügomb*

*Helyi menü*

*Megnyitás*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*E*

/J/

Ezt a parancsot az üzeneten állva az Enter billentyűvel is el tudja érni, mint ahogy ezt korábban tettük.

A következő menüpont nem mindig érhető el.

/J/

*Nyomtatás*

*N*

/J/

Az üzenet nyomtatására szolgál. Ha nincs számítógépére nyomtató telepítve, nem lehet nyomtatni, így a parancs nem érhető el.

A következő menüpont az egyik leggyakrabban használt funkció.

/J/

*Válasz a feladónak*

*V*

/J/

Azonnal választ küldhet a kijelölt levél feladójának. A megnyíló ablakban már minden mező kitöltött, Önnek csak a levél törzsét kell megírnia. A parancs egyszerűbben is elérhető a Ctrl+R billentyűkkel.

/J/

*Válasz mindenkinek*

Z

/J/

Segítségével az üzenet összes címzettjének küldhet választ, beleértve azokat is, akik másolatot kaptak a levélről.

/J/

*Továbbítás*

T

/J/

Ez a parancs akkor hasznos, ha egy levelet változatlan formában szeretne elküldeni valakinek. Ehhez nagyon hasonló a következő menüpont.

/J/

*Továbbítás mellékletként*

B

/J/

Ebben az esetben a levél fájl mellékletként jelenik meg a címzettnél. Ilyenkor a levél törzsébe Ön anélkül írhat, hogy az eredeti, továbbítani kívánt levél tartalma megváltozna.

/J/

*Megjelölés olvasottként nem érhető el*

L

*Megjelölés olvasatlanként*

O

/J/

A *Megjelölés olvasottként* és a *Megjelölés olvasatlanként* menüpontok segítségével olvasottnak vagy olvasatlannak minősíthet egy üzenetet. Ha olvasatlannak minősít egy üzenetet és az adott elemre lép az üzenetlistában, akkor a JAWS ismét elmondja az *Olvasatlan üzenet* kifejezést. A két menüpont közül értelemszerűen mindig csak az egyik érhető el; ez az üzenetlistában aktuálisan kijelölt elem állapotától függ.

/J/

*Áthelyezés mappába pont pont pont*

H

*Másolás mappába pont pont pont*

P

/J/

Ezek a parancsok nagyban hasonlítanak egymásra. Az első áthelyez egy kiválasztott levelet, a második pedig egy megadott mappába másolja azt.

/J/  
*Törlés*  
R  
/J/

A *Törlés* menüpont a *Törölt elemek* mappába helyezi át a levelet; ez a művelet egyszerűbben is végrehajtható a Del billentyűvel.

/J/  
*A feladó felvétele a Címjegyzékbe*  
D  
/J/

A *feladó felvétele a Címjegyzékbe* parancsot már említettük. A kijelölt üzenet feladóját feltünteteti a *Címjegyzékben*, így Önnek a jövőben nem kell fejből tudnia az illető e-mail címét, elég a nevét kiválasztania.

/J/  
*Tulajdonságok*  
u  
/J/

A *Tulajdonságok* menüponttal az üzenetről kaphat részletesebb információkat. Eddig az Önnek érkezett levelekkel foglalkoztunk. Most nézzük, hogyan lehet új levelet írni. Ehhez először zárja be a *Helyi menüt*:

/J/  
*Escape*  
*Kilépés a menüből*  
/J/

Új levelet írni többféleképpen is lehet. Az *Üzenetek* menü *Új üzenet* parancsával, a Ctrl+N billentyűparanccsal vagy a *Címjegyzékben* egy levelezőpartner nevén állva, az Enter billentyű lenyomásával.

Ez utóbbi esetben a *Címzett* mezőt automatikusan kitölti a program.

Jelen pillanatban a *Címjegyzék* még üres, ezért a Ctrl+N billentyűvel nyissa meg az *Új üzenet* párbeszédpanelt:

/J/  
*Control N*  
*Címzett kettőspont szerkesztőmező*  
*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*  
/J/

Ide kerül a címzett elektronikus levélcíme, vagy ha az illető szerepel a *Címjegyzékben*, akkor a neve. Az első néhány karakter leütése után az Outlook Express felkínálja, hogy automatikusan kiegészíti a címet vagy nevet. Ez csak akkor működik, ha szerepel a *Címjegyzékben* olyan levelezőpartner, akinek neve a beírt karakterekkel kezdődik. A felajánlott információt elfogadhatja úgy, hogy a következő mezőre lép, vagy elutasíthatja

azzal, hogy tovább gépel. Lehetősége van egyszerre több címzettet megadni. Ilyenkor az egyes címeket vagy neveket pontosvesszővel kell elválasztania.

A Tab billentyűvel a következő mezőre léphet.

/J/

*Tab*

*Másolatot kap kettőspont szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

/J/

Ezt a mezőt csak akkor kell kitöltenie, ha szeretné, hogy valaki másolatot kapjon a levélről. Több levelezőpartnert is feltüntethet. A mező kitöltésének szabályai megegyeznek az előzőekben említettekkel.

Lépjen a következő mezőre.

/J/

*Tab*

*Tárgy kettőspont Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

/J/

Ide a levél tartalmára vonatkozó néhány szót javasolt beírni. Az üzenetlistában ezt az információt olvashatja a *Feladó* után, és lényeges, hogy a tárgyból következtetni lehessen a levél tartalmára. A mező kitöltése nem kötelező, de ha nem ír ide semmit, a program figyelmeztetni fogja erre.

A Tab billentyű lenyomásával a levél törzsének írását lehetővé tévő szerkesztő mezőre léphet.

/J/

*Tab*

*Szerkesztőmező*

/J/

Ide írhatja magát a levelet. A program automatikusan elvégzi a sorok tördelését, tehát erre nem kell figyelnie.

Előfordulhat, hogy fájl mellékletet szeretne küldeni valakinek. A csatoláshoz nyissa meg a *Beszúrás* menüt az Alt+R billentyűkkel.

/J/

*Alt* *lusz* *R*

*Menü*

*Fájl melléklet pont pont pont*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*M*

/J/

A menüpont aktiválásához üsse le az Enter billentyűt.

/J/

*Enter*

*Kilépés a menükből*



*Melléklet beszúrása párbeszédpanel*  
*Fájlnev kettőspont Szerkesztőmező*  
*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*  
*Alt plusz n*  
*/J/*

Megnyílt a *Melléklet beszúrása* párbeszédpanel. A kurzor a *Fájlnev* mezőben van. A párbeszédpanel úgy működik, mint egy szövegszerkesztő fájlmegnyitási ablaka, tehát a Shift+Tab billentyűkkel a megadott könyvtár tartalmát böngészheti, újbóli lenyomásával az utoljára megnyitott mappára léphet, és így tovább. Ha megtalálta és kijelölte a kívánt fájlt vagy fájlokat, lépjen a *Csatolás* gombra és aktiválja a *Szóköz* billentyűvel!

A *Melléklet beszúrása* párbeszédpanel bezárul, és a kurzor az *Új üzenet* ablakban arra a mezőre kerül vissza, ahol a *Beszúrás* menü megnyitása előtt állt.

Melléklet csatolásakor a levél törzse és a *Tárgy* mező közé bekerül egy lista, mely a mellékleteket tartalmazza. Ebből a listából a Del billentyűvel távolíthat el elemeket. Ilyenkor a fájl csak ebből a listából törlődik.

Ha elkészült a levél megírásával és a mellékletek beszúrásával, nyissa meg a *Fájl* menüt.

*/J/*  
*Szóköz*  
*Alt F*  
*Menü aktív*  
*Új almenü*  
*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*  
*J*  
*/J/*

Nyomja meg a *Lenyíl* billentyűt.

*/J/*  
*Üzenet küldése*  
*Alt plusz S*  
*Z*  
*/J/*

Ezzel a paranccsal azonnal elküldi az üzenetet. Ha nincs állandó internetkapcsolata, ne használja, ugyanis minden üzenet küldésekor kapcsolódnia kell a hálózatra, ha az Outlook úgy van beállítva, hogy küldés és fogadás után bontsa a kapcsolatot. Ilyen esetben a következő parancs használható:

*/J/*  
*Küldés később*  
*K*  
*/J/*

Ez a parancs a *Postázandó üzenetek* mappába helyezi át levelét, ahonnan később bármikor elküldheti.

*/J/*  
*Mentés*

*Ctrl plusz S*  
*S*  
*/J/*

Ez a parancs a *Piszkozatok* mappába helyezi át a levelét. Innen bármikor újra megnyithatja és szerkesztheti, tovább írhatja. Erre figyelmezteti a *Mentett üzenet* párbeszédpanel, melyet az *OK* gomb aktiválásával bezárhat.

Ha egy levél írását szeretné felfüggeszteni vagy abbahagyni, nyomja meg az *Alt+F4* billentyűkombinációt vagy egyszerűen az *Escape* billentyűt.

*/J/*  
*Escape*  
*Outlook Express párbeszédpanel*  
*Szeretné menteni az üzeneten végrehajtott változtatásokat?*  
*Igen gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz I*  
*/J/*

Mentés esetén a levél a *Piszkozatok* mappába kerül. Ha nem kívánja menteni a levelet, annak tartalma elvesz. Az üzenet szerkesztésére szolgáló ablak bezárul, s visszakerül oda, ahol az új üzenet írását kezdeményezte. A *Mégse* gomb segítségével érvénytelenítheti az üzenetbezárási parancsot. Az Outlook csak akkor kér jóváhagyást az üzenet mentésére, ha az megváltozott az utolsó mentés, vagy írásának elkezdése óta. Ezért volt szükség egy szóköz begépelésére. Válaszoljon nemmel a mentésre vonatkozó kérdésre.

*/J/*  
*Tab*  
*Nem gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz N*  
*Szóköz*  
*Outlook Express üzenetlista Listanézet Microsoft Outlook Expre pont pont pont Üdvözlí az*  
*Outlook Express 6 2005.10.0*  
*1 per 1*  
*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*  
*/J/*

A mindennapi használatban sokat segíthetnek az *Üzenetszabályok*. Ezekkel beállítható, hogy egy adott feladótól vagy adott tárggyal érkező levelek egy külön mappába kerüljenek, vagy akár egy adott szó előfordulása esetén a levelet azonnal a *Törölt elemek* mappába helyezze a program. Példánkban létrehozunk egy szabályt, mely a JAWS-listáról érkező leveleket külön mappába helyezi át, így áttekinthetőbbé válik a levelek hovatartozása.

A JAWS-levelezőlistára bárki feliratkozhat s bárki küldhet oda levelet. A listán általában a JAWS programmal, a JAWS program és más programok együttes használatával kapcsolatos kérdések és válaszok jelennek meg. Bővebb információért látogasson el az „Informatika a látássérültekért” Alapítvány honlapjára!

Első lépésben lépjen a mappalistára és a *Helyi mappák* elemre a *Felnyíl* segítségével.

/J/

Shift Tab

Mappalista Fanézet

Beérkezett üzenetek

1 per 5

Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.

1. szint

Helyi mappák Megnyitva

5 elem

/J/

Válassza a Helyi menüben az Új mappa elemet, majd a megnevezéshez írja be: JAWS lista.

/J/

Menügomb

Helyi menü

Megnyitás

A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.

E

Keresés pont pont pont

K

Fiók eltávolítása nem érhető el

F

Fiók beállítása alapértelmezettként nem érhető el

I

Új mappa pont pont pont

M

Enter

Kilépés a menüből

Mappa létrehozása párbeszédpanel

Mappanév kettőspont Szerkesztőmező

Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.

Alt plusz M

J

A

W

S

Szóköz

L

I

S

T

A

Enter

Mappalista Fa nézet

Helyi mappák Megnyitva

6 elem

Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.

/J/

A mappa elkészült, bár a kurzor nem változtatta meg a helyét, az elemek számából ez egyértelműen kiderült. Nyissa meg az *Eszközök* menüt, majd az *Üzenetszabályok* almenüből válassza a *Levelezés* almenüt.

/J/

*Alt* plusz *E*

*Menü*

*Küldés és fogadás almenü*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*L*

*Összes szinkronizálása*

*N*

*Címjegyzék pont pont pont*

*Ctrl plusz Shift plusz B*

*C*

*A feladó felvétele a címjegyzékbe nem érhető el*

*D*

*Üzenetszabályok almenü*

*Z*

*Levelezés pont pont pont*

*L*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Nincs bejelölve*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*Alt plusz F*

*Ha a Feladó sor megadott címeket tartalmaz*

/J/

Mivel még egyetlen levelezési szabály sincs a gépen, a program megnyitotta az új levelezési szabály létrehozására szolgáló ablakot. E listából kell kiválasztani, hogy milyen feltételnek kell teljesülnie ahhoz, hogy a következő listában kiválasztott művelet bekövetkezzon. Levelezőlisták esetében általában a *Ha a címsor megadott elemeket tartalmaz* lehetőséget kell választani. Felhívjuk figyelmét, hogy e listában minden elem bejelölhető, illetve megszüntethető a bejelöltsége, s egyszerre akár több feltételt is bejelölhet. Példánkban válasszuk csak a szükséges elemet.

/J/

*Nincs bejelölve*

*Ha a Tárgy sor megadott szavakat tartalmaz*

*Nincs bejelölve*

*Ha az üzenet törzse megadott szavakat tartalmaz*

*Nincs bejelölve*

*Ha a Címzett sor megadott címeket tartalmaz*

*Ha a Címzett sor megadott címeket tartalmaz*

*Bejelölve*

*Szóköz*

*Tab*

*Nincs bejelölve*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*Alt plusz M*

*Áthelyezés a következő mappába kettőspont mappa*

*/J/*

A párbeszédpanel második listájában a végrehajtandó műveletet kell megjelölni, példánkban az *Áthelyezés a következő mappába* lehetőséget választjuk.

*/J/*

*Áthelyezés a következő mappába kettőspont mappa*

*Bejelölve*

*Szóköz*

*Tab*

*3. A szabály leírása balzárójel szerkesztéséhez kattintson egy aláhúzott értékre jobbzárójel kettőspont szerkesztőmező*

*A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.*

*Alt plusz L*

*/J/*

Itt adható meg, hogy milyen címeket kell a címsornak tartalmaznia, és melyik mappába kívánja áthelyezni a kitételnek megfelelő leveleket. Lépjen a nyílbillentyűkkel a *Ha a címsor tartalmazza:* sorra, és nyomja meg az Enter billentyűt.

*/J/*

*E szabály alkalmazása az üzenet megérkezése után*

*Megadott címeket tartalmaz*

*Enter*

*Címek kijelölése párbeszédpanel*

*Adja meg a neveket egyenként és kattintson a Hozzáadás gombra, vagy jelölje ki a címeket a címjegyzékből. Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz A*

*/J/*

JAWS-levelezőlista esetén ide a *jaws@mars.tofk.elte.hu* címet kell beírnia.

*/J/*

*J*

*A*

*W*

*S*

*Kukac*

*M*

*A*

*R*

*S*

*Pont*

*T*

*O*

*F*  
*K*  
*Pont*  
*E*  
*L*  
*T*  
*E*  
*Pont*  
*H*  
*U*  
*Tab*

*Hozzáadás gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz H*  
*/J/*

Aktiválja ezt a gombot, majd az *OK* gombot is!

*/J/*  
*Szóköz*  
*Címek kettőspont Listamező*  
*Nincs kijelölve Ha a Címzett sor tartalmazza kettőspont*  
*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*  
*Alt plusz C*

*Tab*  
*Címjegyzék pont pont pont gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz M*

*Tab*  
*Beállítások pont pont pont gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz B*

*Tab*  
*OK gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Szóköz*

*3. A szabály leírása balzárójel szerkesztéséhez kattintson egy aláhúzott értékre jobbzárójel*  
*kettőspont szerkesztőmező*  
*A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.*  
*Alt plusz L*  
*/J/*

A Lenyíllal lépjen a lista következő, mappára vonatkozó sorára, és nyomja le az Enter billentyűt!

*/J/*  
*Tartalmazza kettőspont macskaköröm jaws kukac mars pont tofk pont elte pont hu*  
*macskaköröm*  
*Áthelyezés a következő mappába kettőspont mappa*  
*Enter*

*Áthelyezés párbeszédpanel*

*Üzenetek áthelyezése a kijelölt mappába kettőspont*

*Mappalista Fanézet*

*JAWS lista*

*6 per 6*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

*/J/*

A program az általunk létrehozott új mappát jelölte meg, fogadjuk ezt el az Enter billentyűvel.

*/J/*

*Enter*

*3. A szabály leírása balzárójel szerkesztéséhez kattintson egy aláhúzott értékre jobbzárójel kettőspont szerkesztőmező*

*A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.*

*Alt plusz L*

*/J/*

Negyedik lépésben nevet kell adnunk a szabálynak, legyen ez *JAWS* levelezőlista.

*/J/*

*Tab*

*4. A szabály neve kettőspont Szerkesztőmező*

*1. számú új levelezési szabály*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz S*

*J*

*A*

*W*

*S*

*Szóköz*

*L*

*E*

*V*

*E*

*L*

*E*

*Z*

*Ő*

*L*

*I*

*S*

*T*

*A*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Enter*

*Üzenetszabályok párbeszédpanel*

*Levelezési szabályok lap*

*Bejelölve*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*JAWS levelezőlista*

*/J/*

Visszatértünk az üzenetszabályokat tartalmazó listához, s már csak egy dolgunk maradt: alkalmazni az új levelezési szabályt. Ehhez lépjen a Tab billentyűvel az *Alkalmaz* gombra, és aktiválja azt!

*/J/*

*Tab*

*Új pont pont pont gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz J*

*Tab*

*Módosítás pont pont pont gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz D*

*Tab*

*Másolás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz M*

*Tab*

*Eltávolítás gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz E*

*Tab*

*Alkalmaz pont pont pont gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz Z*

*Szóköz*

*Levelezési szabályok alkalmazása most párbeszédpanel*

*1. és Jelölje ki az alkalmazni kívánt szabályokat kettőspont*

*1. Jelölje ki az alkalmazni kívánt szabályokat kettőspont Többválasztós listamező*

*JAWS levelezőlista*

*1 per 1*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*

*/J/*

Itt az alkalmazni kívánt szabályokat jelölheti ki. Mivel még csak egy szabály van a listában, lépjen tovább a Tab billentyűvel.

*/J/*

*Tab*

*Az összes kijelölése gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz K*

*Tab*

*Egyik sem gomb*



*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Tab*  
*Szabály leírása kettőspont szerkesztőmező*  
*A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.*  
*Alt plusz S*  
*Tab*  
*Alkalmazás mappára kettőspont szerkesztőmező*  
*Beérkezett üzenetek*  
*A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.*  
*Alt plusz M*  
*Tab*  
*Tallózás pont pont pont gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz t*  
*/J/*

Kiválaszthatja, hogy mely mappára szeretné alkalmazni a szabályt. Mivel minden új levél a *Beérkezett üzenetek* mappába kerül, célszerű változatlanul hagyni a beállítást.

*/J/*  
*Tab*  
*Alkalmaz gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz Z*  
*Szóköz*  
*100%*  
*Outlook Express párbeszédpanel*  
*Szabályai alkalmazásra kerültek a következő mappára kettőspont Beérkezett üzenetek.*  
*OK gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Szóköz*  
*Levelezési szabályok alkalmazása most párbeszédpanel*  
*1. és Jelölje ki az alkalmazni kívánt szabályokat kettőspont*  
*Alkalmaz gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Alt plusz Z*  
*/J/*

A levelezési szabályt sikeresen alkalmaztuk, erről értesített a felbukkanó üzenet is. Lépjen a *Bezárás* gombra és aktiválja azt.

*/J/*  
*tab*  
*Bezárás gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*  
*Szóköz*  
*Üzenetszabályok párbeszédpanel*  
*Levelezési szabályok lap*  
*Alkalmaz pont pont pont gomb*  
*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz Z*  
*/J/*

Ezt a párbeszédpanelt is bezárhatjuk.

*/J/*

*Tab*

*Szabály leírása balzárójel szerkesztéséhez kattintson egy aláhúzott értékre jobbzárójel kettőspont szerkesztőmező*

*A szöveget a felolvasóbillentyűk segítségével olvashatja el.*

*Alt plusz S*

*Tab*

*Levelezési szabályok lapfűl*

*Lapok közötti váltás Left Arrow vagy Right Arrow.*

*Tab*

*OK gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Enter*

*Mappalista Fa nézet*

*Helyi mappák Megnyitva*

*6 elem*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

*/J/*

Felhívjuk figyelmét, hogy a beállított levelezési szabály nem helyettesíti a listára feliratkozást, azt külön levélben teheti meg.

Ezzel elérkeztünk az internethasználat áttekintésének végéhez. Természetesen nem tudtunk kitérni minden részletre, hiszen a lehetőségek száma szinte végtelen. Reméljük azonban, hogy sikerült érdeklődését felkeltenünk a lehetőség iránt, és hamarosan az internethasználók egyre népesebb táborának tagjaként üdvözölhetjük.

## 8. A JAWS súgója

Egy program fontos jellemzője, hogy mennyire részletes *súgóval* rendelkezik, hiszen ettől függ, hogy a felhasználók mennyire könnyen tudják elsajátítani a program kezelését. A JAWS súgója minden részletre kiterjed, sőt ahol szükséges, példákkal is segíti a megértést.

Emellett a Windowsban bárhol segítséget kérhet a programtól az úgynevezett *képernyőérzékeny súgó* jóvoltából.

A telepítésről szóló részben e funkciót már említettük, most részletesebben is szólunk róla.

Az Insert és az F1 billentyűk egyidejű lenyomásával bárhol előhívható a segítő üzenet. Nézzük meg az *Asztalon*.

*/J/*

*Start gomb M*

*Asztal*

*Mappanézet Listanézet*

*Nincs kijelölve Dokumentumok*

*1 per 6*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*Az Asztal listanézete alkalmazásikonokat és asztali elemeket tartalmaz.*

*Kezdőbetűjének lenyomásával a kívánt elemre léphet.*

*Az Enter billentyűvel megnyithatja vagy elindíthatja.*

*A Windows billentyű használatával megnyithatja a Start menüt.*

*Hivatkozás A JAWS billentyűparancsainak felsorolása*

*Hivatkozás A Windows billentyűparancsainak felsorolása*

*Az üzenetpanel bezárásához nyomja le az ESC billentyűt.*

*/J/*

Az üzenet megjelent a képernyőn a virtuális megjelenítőben, tehát ha a szöveget ismét hallani szeretné, használhatja a szokásos felolvasó parancsokat.

*/J/*

*Hivatkozás A Windows billentyűparancsainak felsorolása*

*Hivatkozás A JAWS billentyűparancsainak felsorolása*

*/J/*

Ezt a hivatkozást – akárcsak egy weblapon lévő hivatkozást – az Enter billentyűvel lehet megnyitni.

*/J/*

*Enter*

*Íme a JAWS néhány általánosan használható billentyűparancsa kettőspont leírás billentyűparancs*

*Hivatkozás Képernyő tartalmától függő súgó mínusz JAWS gomb plusz F1*

*Hivatkozás Windows mínusz tippek a navigációhoz mínusz JAWS gomb plusz W*

*Hivatkozás Adott ablak címsorának felolvasása mínusz JAWS gomb plusz T*

*/J/*

Minden üzenetet az Escape billentyűvel lehet bezárni.

*/J/*

*Escape*  
*Nincs kijelölve Dokumentumok*  
*1 per 6*  
*/J/*

Az üzenetpanel bezárását követően a kurzor minden esetben oda kerül vissza, ahol az Insert+F1 billentyűparancs kiadásakor állt.

Szintén hasznos segítséget jelenthet a *billentyűzetsúgó*. Ha bekapcsolja ezt a szolgáltatást, akkor a JAWS nem hajtja végre a kiadott billentyűparancsokat, hanem elmondja, hogy az adott billentyűparancs mit eredményez. Mivel a JAWS-ban sok az alkalmazásfüggő billentyűparancs – vagyis egy billentyűparancs olykor csupán egyetlen alkalmazásban rendelkezik funkcióval –, a billentyűparancsok száma szinte végtelen. E funkcióval még a parancs kiadása előtt meggyőződhet arról, hogy valóban a megfelelő billentyűkombinációt készül-e alkalmazni.

A szolgáltatás bekapcsolásához nyomja le az Insert és az 1-es billentyűt.

*/J/*  
*Billentyűzetsúgó bekapcsolva*  
*/J/*

Nézzük, milyen információkat kaphatunk például az Insert és a Felnyíl billentyűk lenyomásával.

*/J/*  
*JAWS gomb plusz Felnyíl*  
*Felolvassa az aktív kurzornál lévő sort.*  
*/J/*

Insert+Lenyíl esetén:

*/J/*  
*JAWS gomb plusz Lenyíl*  
*Attól függően, hogy melyik kurzor aktív, a kurzor helyétől kezdve az összes szöveget felolvassa az ablak aljáig, vagy a fájl végéig.*  
*/J/*

Részletesebb információkat kaphat, ha a billentyűparancsot gyorsan egymás után kétszer adja ki.

*/J/*  
*Ha a PC kurzor aktív, a JAWS görgeti a képernyő tartalmát azáltal, hogy a kurzort lefelé mozgatja. Ha a JAWS kurzor aktív, az ablak tartalmának hátralévő része kerül felolvasásra oly módon, hogy a program a kurzort sorról sorra lépteti, mintha a Lenyíl billentyű leütésével olvasná soronként a szöveget.*  
*/J/*

A *billentyűzetsúgó*t ugyanúgy lehet kikapcsolni, mint bekapcsolni, tehát az Insert+1 billentyűparanccsal.

/J/

*Billentyűzetsúgó kikapcsolva*

/J/

A JAWS a fenti módszerek mellett természetesen rendelkezik hagyományos súgóval is. Ennek használata a Windows rendszernek köszönhetően nagyon kényelmes, a keresett információ megtalálására több mód is kínálkozik. Nézzük meg a gyakorlatban.

Nyissa meg a JAWS menüjét az Insert+J billentyűk egyidejű lenyomásával, válassza a *Súgó*, majd a *JAWS súgótémák* menüpontot.

/J/

*Menü*

*Kilépés*

*A menüelemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet.*

*K*

*Névjegy pont pont pont*

*N*

*Súgó almenü*

*S*

*FS Reader*

*F*

*JAWS súgótémák*

*S*

*Enter*

*Kilépés a menükből*

*Miután egy témakört kiválasztott és lenyomta az Enter billentyűt, az F6 billentyűvel léphet az információs ablakba, és olvashatja fel a szöveget.*

*JAWS 6.20 mínusz Súgó*

*Fanézet*

*Bevezetés könyv becsukva*

*1 per 13*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

/J/

A témakörök úgynevezett könyvekben helyezkednek el; egy-egy könyv több témakört tartalmaz. Mivel ez egy fa nézet, egy könyv „kinyitása” a Jobbranyíl, „bezárása” a Balranyíl billentyűvel lehetséges.

Nyissa ki a *Bevezetés* könyvet, majd a Lenyíl segítségével olvastassa fel a benne található témakörök címét.

/J/

*Bevezetés könyv kinyitva*

*3 elem*

*1. szint*

*Üdvözljük témakör*

*1 per 3*

*Újdonságok a JAWS programban témakör*

*2 per 3*

/J/

Jelenítse meg ez utóbbi témakör szövegét az Enter billentyűvel, majd lépjen át az információs ablakba az F6 billentyű leütésével.

/J/

Enter

Újdonságok a JAWS programban témakör

2 per 3

F6

A lap tartalma 3 címsor és 10 hivatkozás

Újdonságok

1. címsorszint Újdonságok a JAWS programban

2. címsorszint Újdonságok a JAWS 6.20 programban

Hivatkozás Újdonságok a JAWS 6.20 mínusz as verziójában

2. címsorszint Korábbi verziók újdonságai

Hivatkozás Újdonságok a JAWS 6.10 programban

/J/

A JAWS az F6 billentyű hatására elkezdte olvasni a szöveget, amely nagyon hasonló az Internet Explorerben megjelenített HTML-dokumentumokhoz. A hasonlóság nem véletlen, ugyanis a JAWS súgója HTML-alapú, így a témakörök szövegét HTML-dokumentumként kezelheti.

Lépjen arra a hivatkozásra, mely a JAWS 6.20 újdonságait tartalmazó témakörre mutat, majd aktiválja azt.

/J/

Shift Tab

Újdonságok a JAWS 6.20 mínusz as verziójában Hivatkozás

Enter

A lap tartalma 11 címsor és 10 hivatkozás

1. címsorszint Újdonságok a JAWS 6.20 mínusz as verziójában

Hivatkozás erre a lapra A JAWS szolgáltatásai

Hivatkozás erre a lapra Braille

Hivatkozás erre a lapra Microsoft Office

2. címsorszint A JAWS szolgáltatásai

3. címsorszint PAC Mate Desktop

A PAC Mate Desktop lehetővé teszi, hogy a PAC Mate vezérelje az asztali számítógépét az Active Sync összeköttetésen keresztül.

/J/

A *tartalomjegyzék* használatán kívül kétféleképpen lehet egy információt gyorsan megkeresni: az egyik a *tárgymutató*, a másik a súgórendszer *kereső* funkciója.

Nézzük először a *tárgymutatót*. Lépjen vissza a *tartalomjegyzékre* az F6 billentyűvel, majd a Ctrl+Tab segítségével lépjen a *tárgymutatóra*.

/J/

F6

Fanézet

*Újdonságok a JAWS programban témakör*

*2 per 3*

*Az elemeken a Fel mínusz és Lenyíl billentyűkkel lépkedhet, egy elem megnyitásához használja a Jobbranyíl, bezárásához a Balranyíl billentyűt.*

*Tárgymutató lap*

*Tárgymutató Kulcsszó Szerkesztőmező*

*A Billentyűzetkezelő beállításainak módosít*

*Tárgymutató Kulcsszó Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz D*

*/J/*

Gépeljen be egy szót, amellyel az Ön által keresett témakör kezdődik. Példánkban a *ko* betűcsoportot írjuk be, s a rendszer megadja a betűcsoporttal kezdődő témakörök listáját.

*/J/*

*K*

*O*

*Kombinált listamező bezárása*

*/J/*

A kulcsszó beírása után a Tab billentyű segítségével léphetünk a listát tartalmazó mezőre, ott pedig a nyílbillentyűkkel választhatjuk ki a kívánt témakört, melyet az Enter billentyűvel jeleníthetünk meg.

*/J/*

*Tárgymutató Kulcsszavak Listamező kombinált listamező bezárása*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket.*

*Kombinált listamező megnyitása*

*Konfigurációkezelő*

*Alapértelmezett fájl betöltése*

*Beállítások megadása*

*Enter*

*/J/*

A témakör szövegének elolvasásához szintén az információs ablakra kell lépnünk az F6 billentyűvel.

*/J/*

*F6*

*Beállítások megadása menü áttekintés*

*1. címsorszint Beállítások megadása menü áttekintés*

*E témakör a Konfigurációkezelő Beállítások megadása menüjének tartalmát ismerteti.*

*2. címsorszint Felhasználói beállítások*

*/J/*

A keresés segítségével azokat a témaköröket listázhatjuk ki, melyeknek szövegében szerepel a keresendő kifejezés. Lépjen vissza a tárgymutatót tartalmazó ablakra az F6 billentyűvel, majd a Ctrl+Tab segítségével lépjen a Keresés földre.

/J/

F6

*Tárgymutató Kulcsszó Szerkesztőmező Konfigurációkezelő, Beállítások megadása  
Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz D*

*Keresés lap*

*Adja meg a keresendő kulcsszót kettőspont Szerkesztőmező*

*Gépelje be a kért információt, vagy módosítsa a meglévőt.*

*Alt plusz D*

/J/

Keressünk például olyan témaköröket, melyekben az *ábra* szó megtalálható.

/J/

Á

B

R

A

/J/

A szó begépelése után a Tab billentyűvel lépjen a *Témakörök* gombra, majd aktiválja azt.

/J/

*Témakörök gomb*

*Aktiválásához nyomja meg a Szóköz billentyűt.*

*Alt plusz T*

*Szóköz*

/J/

A *Témakörök* gomb lenyomásának hatására a rendszer megkeresi a feltételeknek megfelelő témaköröket és megjeleníti azokat egy listában, melyre a Tab billentyűvel léphetünk. Egy témakör kiválasztása és megjelenítése ugyanúgy történik, mint korábban a *tárgymutató* használatakor:

/J/

*A Keresés Eredménye Listanézet A Bőbeszédűség megadása párbeszédpanel*

*1 per 10*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*A Netscape programban használható JAWS pont pont pont*

*A Windows vágólapja*

*Ábrafelirat létrehozása manuálisan*

*Enter*

*Ábrafelirat létrehozása manuálisan*

*4 per 10*

*Egy elem kiválasztásához használja a nyílbillentyűket, vagy az elem kezdőbetűjét.*

*A Keresés Eredménye Listanézet Ábrafelirat létrehozása manuálisan*

*4 per 10*

*Ábra*

*F6*

*A lap tartalma 1 címsor és 2 hivatkozás*



*1. címsorszínt Ábrafelirat létrehozása manuálisan*

*Az ábrafeliratok létrehozását a Beszélő Jegyzetömb program segítségével gyakorolhatja, amelyet a Start menü Programok almenüjének JAWS 620 menüpontját, majd a Beszélő Jegyzetömb parancsot választva indíthat el.*

*Az Ábramegnevező használata könnyű, de először győződjön meg arról, hogy az ábrák nevének bemondása be van mínusz e kapcsolva.*

*/J/*

Mint látható, a sugórendszer számos kényelmes lehetőséget biztosít egy adott információ megkeresésére. Javasoljuk, hogy figyelmesen tanulmányozza át a JAWS program sugóját, így módon a képernyőolvasó használatát rövid időn belül elsajátíthatja.

## 9. Befejezés

Ezzel bemutatónk végéhez érkeztünk. Ha bármi kérdése van akár e bemutatóval, akár a JAWS program vagy a Windows rendszer használatát oktató tanfolyamokkal kapcsolatban, kérjük vegye fel a kapcsolatot alapítványunkkal:

„Informatika a látássérültekért” Alapítvány  
1074 Budapest, Dohány u. 1/c.  
honlap: [www.infoalap.hu](http://www.infoalap.hu)  
e-mail: [info@infoalap.hu](mailto:info@infoalap.hu)

Szándékunk az volt, hogy megkönnyítsük az első lépéseket a Windows adta lehetőségek kihasználása felé. Reméljük, sikerrel jártunk: Önnek is ezt kívánjuk.

A kiadványt az „Informatika a látássérültekért” Alapítvány megbízásából Papp László készítette.

Lektorálta: Torma Zsolt.

A hangos változat elkészítésében közreműködtek: Süveges Gergő, Papp László és Parai Sándor.

A felvétel 2006 januárjában az MVGYOSZ Stúdiójában készült.